

Elatustuki

11.01.2019

Sisällysluettelo

1 Etuusohje	1
1.1 Hyvä hallinto	1
1.2 Tavoite	1
1.3 Oikeus ja edellytykset	1
1.3.1 Käsitteitä	2
1.3.2 Myöntämisedellytykset	2
1.3.2.1 Elatusavun vahvistaminen	3
1.3.2.1.1 Elatussopimus	4
1.3.2.1.2 Elatustuomio tai tuomioistuimen päätös	5
1.3.2.1.3 Ulkomainen elatusapupäätös tms. asiakirja	6
1.3.2.1.4 Elatusavun indeksitarkistukset	7
1.3.2.1.4.1 Indeksikorotusten laskeminen ajalta ennen 1.1.2010	8
1.3.2.2 Elatusavun laiminlyönti	9
1.3.2.3 Elatusvelvollisen puutteellinen elatuskyky	10
1.3.2.4 Isyys tai elatusapu vahvistamatta	11
1.3.2.4.1 Isyyden kumoaminen	13
1.3.2.5 Ottovanhempi	14
1.3.3 Elatustuen saamisen esteet	14
1.3.3.1 Lapsen itsensä elättäminen	15
1.3.3.1.1 Ansiotulot	15
1.3.3.1.2 Pääomatulot	17
1.3.3.1.3 Metsätalouden tulot	17
1.3.4 Elatustukioikeuden alkaminen	17
1.3.4.1 Elatussopimusten ja -tuomioiden voimassaolo	18
1.3.4.2 Elatusavun laiminlyönnin ajankohta	19
1.3.4.3 Takautuen pidemmältä ajalta	21
1.3.5 Elatustukioikeuden päättymisen	22
1.3.6 Myöntöperusteen muuttuminen	22
1.3.7 Kv-säännökset	24
1.4 Suhde muihin etuuksiin	25
1.4.1 Kv-säännökset	26
1.4.1.1 Suomi ensisijaisena maksajana asetusta 1408/71 sovellettaessa	26
1.4.1.2 Suomi toissijaisena maksajana asetusta 1408/71 sovellettaessa	26
1.5 Hakeminen	26
1.5.1 Vireilletulo	28
1.5.1.1 Lähettäjän vastuu	30
1.5.1.2 Asiakirjan siirto	30
1.5.2 Kuka voi hakea etuutta?	30
1.5.2.1 Henkilö itse	30
1.5.2.1.1 Huoltaja	31
1.5.2.1.2 Muu henkilö	31
1.5.2.1.3 15 v. täyttänyt lapsi itse	31
1.5.2.2 Edunvalvoja	31

1.5.2.3 Edunvalvontavaltuutettu	32
1.5.2.4 Asiamies eli valtuutettu	32
1.5.2.5 Kunta	33
1.5.3 Hakuaika	33
1.5.4 Lisäselvitysten pyytäminen	35
1.5.4.1 Lisäselvitykset elatustuessa	37
1.5.5 Laiminlyöntiperusteinen hakemus ja ulosoton tilitysten keskeyttäminen	37
1.6 Määrä	38
1.7 Määräytymisperusteet	38
1.8 Ratkaiseminen	39
1.8.1 Käsittelypaikka	39
1.8.1.1 Kv-asioiden käsittelypaikka	41
1.8.2 Esteellisyydestä	42
1.8.2.1 Käsittely- ja ratkaisukielto	42
1.8.2.2 Esteellisyyden toteaminen	42
1.8.3 Sosiaalihuollon toimielimen lausunnon pyytäminen	42
1.8.4 Lisäselvitykset	42
1.8.5 Kuuleminen	43
1.8.5.1 Milloin asiakasta on kuultava?	43
1.8.5.2 Miten kuullaan?	43
1.8.5.3 Huoltajan ja/tai tuen saajan kuuleminen	43
1.8.5.4 Elatusvelvollisen kuuleminen	44
1.8.5.5 Tuen hakijan/saajan kuuleminen elatusvelvollisen selvityksestä	46
1.8.6 Päätöksen antaminen	47
1.8.6.1 Päätöksensaaajat	47
1.8.7 Elatussopimuksen tai -tuomion palauttaminen	48
1.8.8 Elatussopimusten ja -tuomioiden arkistointi	49
1.8.9 Ulosottotilitysten keskeyttämisen peruminen	49
1.9 Maksaminen	49
1.9.1 Maksuosoite	50
1.9.1.1 Ulkomaan maksuosoite	50
1.9.2 Maksunsaajat	50
1.9.2.1 Hakija	50
1.9.2.2 Kunta	51
1.9.2.2.1 Kunta elatustuen hakijana tai maksunvaatijana	51
1.9.2.2.2 Kunta elatusavun maksunvaatijana	52
1.9.2.3 Kelan toimisto	52
1.9.3 Ennakonpidätys	52
1.9.4 Etuusmaksujen peruutukset pankista	52
1.10 Ilmoitusvelvollisuus	52
1.11 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	53
1.11.1 Poikkeukset	53
1.12 Tarkistaminen	53

1.12.1 Tuensaajan vaihtuminen	54
1.12.2 Elatussopimuksen tai -tuomion muutos	54
1.12.3 Tarkistus- tai lakkautusajankohta	56
1.12.3.1 Lapsen muutto toisen vanhemman/elatusvelvollisen luokse	57
1.13 Keskeyttäminen	58
1.14 Lakkauttaminen	59
1.14.1 Elatusapuvelka maksettu	59
1.14.2 Pyynnöstä lakkauttaminen	59
1.15 Liikamaksu	60
1.15.1 Takaisinperintä	60
1.15.2 Elatustuen liikamaksun kuittaus	60
1.15.3 Elatusavun liikamaksut	60
1.16 Muutoksenhaku	63
1.16.1 Poikkeukset	63
1.16.1.1 Valituksesta kuuleminen	63
1.16.1.2 Oikaisumahdollisuuden tutkiminen	64
1.16.1.2.1 Itseoikaisu	64
1.16.1.2.2 Osittainen oikaisu	65
1.16.1.3 Muutoksenhakuelimelle lähettämisen määräaika	65
1.16.1.4 Lisäselvitykset valitusprosessin aikana	66
1.16.1.5 Muutoksenhakuelimelle lähetettävät asiakirjat	66
1.16.1.6 Asianosaisen oikeus tietojen saantiin	66

1. Etuusohje

Etuusohje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusohjeen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuusohjeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1. Hyvä hallinto

Hallintolaissa säännellään hyvän hallinnon perusteet. Hallintolakia sovelletaan kaikkiin hallintoasioihin Kelassa. Näihin kuuluvat **etuusasiat**, sisäisen hallinnon asiat ja sidosryhmäyhteistyö.

Hallintolaki on yleislaki. **Jos erityislaissa**, esimerkiksi **etuuslaissa**, **jostain asiasta säädetään toisin, sovelletaan erityislakia**.

Hyvän hallinnon perusteista tarkemmin

- hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa
- etuusohjeen kohdissa hakeminen ja ratkaiseminen

1.2. Tavoite

Elatustuen tarkoituksena on turvata alle 18-vuotiaan lapsen elatus silloin, kun lapsi ei saa riittävää elatusta molemmilta vanhemmiltaan.

1.3. Oikeus ja edellytykset

Elatustuen maksaminen edellyttää, että lapsi asuu Suomessa tai pysyy tosiasiallisesta ulkomailla oleskelusta huolimatta asumisperusteisen sosiaaliturvan piirissä. Lapsen Suomessa asuminen ja oikeus asumisperusteiseen sosiaaliturvaan ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (ns. soveltamisalalaki) mukaan. (ETUL 580/2008 1 §, [SovAL](#) 1573/1993).

Elatustukeen on oikeus lapsella, joka on vakuutettu Suomessa soveltamisalalain 3, 3 a tai 4 §:n perusteella, eli joka asuu vakinaisesti Suomessa tai oleskelee tilapäisesti ulkomailla enintään yhden vuoden ajan.

Lue lisää edellytyksistä, joilla Suomeen muuttavaan tai ulkomailla oleskelevaan lapseen sovelletaan asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä, mukaan lukien elatustukilaki, ohjeesta Vakuuttaminen.

Elatustuki ei ole EY-asetuksen 883/2004 mukainen perhe-etuus.

1.3.1. Käsitteitä

Elatusapu

Rahasuoritus, jolla lapsen vanhemman on osallistuttava lapsen elatuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Elatustukea myönnettäessä elatusavun maksamisvelvollisuuden tulee olla vahvistettu tuomiolla tai kunnan sosiaalihuollon toimielimen vahvistamalla sopimuksella taikka vastaavalla ulkomaisella asiakirjalla. Elatusavun vahvistamisesta säädetään lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975).

Elatusvelvollinen

Molemmat vanhemmat ovat velvollisia osallistumaan lapsensa elatukseen. Elatustukea myönnettäessä elatusvelvollisella tarkoitetaan sitä vanhempaa, jonka osalta elatusavun maksuvelvollisuus on vahvistettu sopimuksella tai tuomiolla.

Elatustuen saaja

Elatustukeen on oikeus lapsella. Elatustukea ei kuitenkaan yleensä makseta lapselle itselleen, vaan yleensä lapsen huoltajalle (lähivanhemmalle). Elatustuen saajalla tarkoitetaan elatustuen nostajaa.

Takautumissaatava

Elatustuen myöntäminen elatusavun maksun laiminlyönnin perusteella ei vapauta elatusvelvollista elatusavun maksamisesta. Kun Kela on myöntänyt elatustuen elatusavun laiminlyönnin perusteella, siirtyy Kelalle oikeus periä elatusvelvolliselta maksamatta olevat elatusavut. Kelalla on oikeus saada elatusavusta se osa, joka vastaa maksettua elatustukea. Tätä Kelan saatavaa elatusvelvolliselta kutsutaan takautumissaatavaksi.

Elatusapusaatava

Siltä osin kuin vahvistettu elatusapu ylittää myönnetyn elatustuen määrän, lapsella on oikeus saada elatusvelvolliselta laiminlyöty elatusapu. Elatustuen myöntämisen jälkeen elatusvelvolliselle voi siten muodostua elatusapuvelkaa sekä lapselle että Kelalle. Lapsen saatavaa ja Kelan takautumissaatavaa kutsutaan yhdessä elatusapusaatavaksi.

1.3.2. Myöntämisedellytykset

Lapsella on oikeus elatustukeen, kun

- elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun maksamisen
- elatusapua ei ole vahvistettu maksettavaksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi
- elatusapu on vahvistettu maksettavaksi täysimääräistä elatustukea pienempänä elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi
- isyyttä avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ole lainvoimaisesti vahvistettu
- elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa tai
- ottovanhempi on yksin ottanut lapsen ottolapsekseen, eikä lapsi ole ottovanhemman puolison tai avopuolison lapsi tai ottolapsi.

Tietyissä tilanteissa lapselle voi tulla myönnettäväksi kaksi elatustukea, jos kaksi tuen myöntöedellytystä täyttyy. Tällaisia tilanteita on esim. kun

- lapsi ei asu vanhempiensa kanssa ja molemmat vanhemmat laiminlyövät heidän maksettavakseen vahvistetun elatusavun
- lapsi ei asu vanhempiensa kanssa ja puutteellisen elatuskyvyn takia elatusapua ei ole vahvistettu maksettavaksi kummallekaan
- isyyttä ei ole vahvistettu ja äiti laiminlyö hänen maksettavakseen vahvistetun elatusavun

Sovellettava lainkohta Elatustukilaki 580/2008 6 §

1.3.2.1. Elatusavun vahvistaminen

Lapsella on lakisääteinen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan. Kun vanhemmat ja lapsi asuvat yhdessä, elatus toteutuu yleensä vapaamuotoisesti ja vapaaehtoisesti. Elatusapu voidaan vahvistaa maksettavaksi silloin, kun vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta tai jos lapsi ei pysyvästi asu vanhempansa luona (laki lapsen elatuksesta 704/1975 4 §). Käytännössä elatusvelvollisuuden ja elatusavun vahvistaminen tulee useimmiten ajankohtaiseksi silloin, kun lapsi ja vanhempi eivät asu yhdessä. Elatusavun vahvistamisen edellytyksenä ei ole, että lapsen vanhemmat ovat eronneet tai asuvat erillään välirikon vuoksi.

Elatusavun määrä ja maksamistapa vahvistetaan sopimuksella tai tuomiolla. Elatusapu voidaan vahvistaa maksettavaksi kertamaksuna tai määräajoin. Jollei muuta ole sovittu, elatusapu on maksettava kuukausittain etukäteen. Elatusapu voidaan vahvistaa maksettavaksi eri suuruisena eri ajanjaksoina. Velvollisuus maksaa elatusapua päättyy, kun lapsi täyttää 18 vuotta, ellei sopimuksessa ole toisin sovittu tai tuomiossa toisin määrätty. Elatusavun määrään tehdään vuosittain indeksitarkistus (vuotuinen indeksitarkistus voimaan 1.4.2009, katso laki eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannuksiin 583/2008).

Elatusavun määrää vahvistettaessa lähtökohtana on lapsen elatuksen tarve ja vanhempien elatuskyky. Vanhempien elatuskykyä arvioitaessa otetaan huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevat varat sekä muu elatusvastuu. Kokonaisharkinnan perusteella voidaan päätyä siihenkin, että vanhemmalla ei ole elatuskykyä eikä elatusapua tästä syystä voida vahvistaa maksettavaksi.

Elatusavun määrän muuttaminen

Sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua voidaan muuttaa tekemällä uusi sopimus. Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen elatusavun muuttamisesta, tuomioistuin voi korottaa tai alentaa vahvistetun elatusavun määrää. Edellytyksenä on, että elatusapua vahvistettaessa huomioon otetuissa olosuhteissa on tapahtunut niin olennaisia muutoksia, että elatusavun muuttamista on pidettävä kohtuullisena lapsen ja elatusvelvollisen vanhemman olot huomioon ottaen. Elatusapua voidaan muuttaa myös silloin, kun elatussopimus on jo alun perin ollut kohtuuton.

Jos tuomioistuin määrää, että elatusavun maksuvelvollisuus lakkaa tai tuomioistuin alentaa elatusavun määrää, tulee sen samalla harkita onko kanteen vireillepanon jälkeen maksetut elatusavut tai osa niistä palautettava elatusvelvolliselle. Jos tuomiossa

- todetaan, että kanteen vireillepanon jälkeen maksettuja elatusapuja ei ole palautettava elatusvelvolliselle tai
- ei ole lainkaan mainintaa elatusapujen palauttamisesta

ei lapsen tai lähivanhemman tarvitse palauttaa saamiaan elatusapuja.

Katso myös kohta Elatussopimuksen tai –tuomion muutos.

Elatusavun maksuvelvollisuuden lakkaaminen

Useimmiten elatusavun maksuvelvollisuus vahvistetaan siihen saakka kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Elatusapu voidaan vahvistaa myös lyhyemmälle määräajalle, jos tämä on perusteltua. Käytännössä elatussopimuksia tehdään määräaikaikaisina esim. silloin, kun elatusvelvollisen maksukyky on heikentynyt työttömyyden tai opiskelun takia.

Elatusavun maksuvelvollisuus jatkuu niin kauan kun elatussopimus tai –tuomio on voimassa. Jos tuomioistuin kumoaa isyyden, lakkaa myös elatusvelvollisuus lapseen nähden eikä elatusavun maksuvelvollisuutta ole isyyden kumoamisen jälkeen (ks. myös kohta [Isyyden kumoaminen](#)).

Jos lapsi adoptoidaan, vapautuvat entiset vanhemmat elatusvastuusta. Jos aiempi vanhempi on velvoitettu maksamaan elatusapua lapselle, hän vapautuu adoption jälkeen eräänntyvien elatusapuerien maksamisesta (laki lapseksiottamisesta 14 §).

1.3.2.1.1. Elatussopimus

Vanhemmat voivat halutessaan sopia lapsen elatuksesta vapaamuotoisesti. Tällainen vapaamuotoinen sopimus ei kuitenkaan ole täytäntöönpanokelpoinen eikä sen perusteella voida myöntää elatustukea. Elatussopimuksen täytäntöönpanokelpoisuus tarkoittaa sitä, että sopimus rinnastuu lainvoimaiseen tuomioon ja elatusavulle voidaan hakea ulosottoperintää, mikäli maksuvelvoitetta ei täytetä. Jotta elatussopimus olisi täytäntöönpanokelpoinen, tulee lapsen asuinkunnan sosiaalihuollon toimielimen vahvistaa sopimus. Jos lapsella ei ole Suomessa asuinkuntaa, vahvistaa sopimuksen elatusvelvollisen asuinkunnan sosiaalihuollon toimielin. Vahvistettava sopimus tulee tehdä kirjallisesti ja sen tulee täyttää tietyt lapsen elatuksesta annetussa laissa säädetyt muotovaatimukset. Sopimuksesta tulee käydä ilmi:

- lapsen ja vanhempien henkilötiedot
- elatusavun määrä
- mistä ajankohdasta lukien elatusapua on suoritettava
- milloin elatusavun suorittaminen päättyy
- milloin elatusapuerät eräänntyvät maksettavaksi
- kenelle elatusapu suoritetaan.

Elatussopimuksen allekirjoittaa vanhempi, joka sitoutuu maksamaan elatusapua (elatusvelvollinen) ja alaikäisen lapsen edustaja. Käytännössä alaikäisen lapsen edustaja on useimmiten lapsen huoltaja (lähivanhempi). Jos lapsella ei ole lähivanhempaa, elatussopimuksen voi allekirjoittaa lapsen edustajana esim. kunnan sosiaalityöntekijä tai lapsen oheishuoltaja, jos lapselle ei ole erikseen määrätty edunvalvojaa elatussopimuksen laatimista varten.

Sopimuksen vahvistamisen jälkeen lapsen edustaja, elatusvelvollinen ja sosiaalihuollon toimielin saavat omat kappaleensa sopimuksesta (alkuperäinen tai jäljennös).

Jos lastenvalvoja, lähivanhempi, elatusvelvollinen tai muu asianosainen huomaa elatussopimuksessa sen vahvistamisen jälkeen virheen tai puutteen, mutta sopimus täyttää aiemmin listatut muotovaatimukset, voi sopimusta korjata tai täydentää

- tekemällä muutoksen alkuperäiseen sopimuskappaleeseen, jonka sopijaosapuolet sekä lastenvalvoja allekirjoittavat uudelleen
- tekemällä kokonaan uuden sopimuksen.

Jos edellä mainitussa tilanteessa korjausta tai täydennystä vaativan sopimuksen perusteella on jo myönnetty elatustuki laiminlyönnin perusteella, ei alkuperäistä sopimusta voida palauttaa asiakkaalle muutoksia varten. Tällöin sopimusta voi muuttaa ainoastaan tekemällä uusi sopimus.

1.3.2.1.2. Elatustuomio tai tuomioistuimen päätös

Jos vanhemmat eivät pääse sopuun elatusavun suorittamisesta ja määrästä, tuomioistuin vahvistaa elatusavun määrän ja suorittamistavan. Elatusapuasiasia voidaan käsitellä itsenäisenä tai yhdessä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian kanssa taikka isyysoikeudenkäynnin yhteydessä.

Kannetta elatusavun vahvistamiseksi tuomioistuimessa voi ajaa lapsen huoltaja tai edunvalvoja, lastenvalvoja isyyden vahvistamisasian yhteydessä tai kunnan sosiaalihuollon toimielin tietyissä tilanteissa.

Tuomioistuin voi vahvistaa elatusapua maksettavaksi kanteen vireillepanosta tai tuomiossa määrätystä tätä myöhäisemmästä ajankohdasta lukien. Erityisen painavasta syystä tuomioistuin voi määrätä elatusapua maksettavaksi kanteen vireillepanoa aiemmasta ajankohdasta, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Isyyden vahvistamiseen liittyvissä tilanteissa voidaan elatusapu vahvistaa maksettavaksi takautuen lapsen syntymästä lukien laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Jos elatusvelvollinen ei määrääjässä vastaa haasteeseen, tuomioistuin voi antaa elatusapuasiasia yksipuolisen tuomion. Jos elatusvelvollinen ei ole tyytyväinen yksipuoliseen tuomioon, hän voi hakea tuomiolle takaisinsaantia. Tämä tarkoittaa, että asia saatetaan yksipuolisen tuomion antaneen käräjäoikeuden uudelleen käsiteltäväksi. Yksipuolista tuomiota käsitellään ja tulkitaan samoin kuin muitakin tuomioita.

Tuomioistuin voi antaa elatusavusta myös väliaikais määräyksen, joka on voimassa siihen saakka kunnes asia lopullisesti ratkaistaan tai annetaan uusi väliaikais määräys.

Elatustuomio tai tuomioistuimen päätös, jolla elatusavun maksuvelvollisuus on vahvistettu, elatusavun määrää on muutettu tai elatusavun maksuvelvollisuus on määrätty lakkamaan, voidaan panna heti täytäntöön, vaikka siihen haettaisiin muutosta. Tämä koskee myös yksipuolisia tuomioita ja väliaikais määräyksiä.

Jos tuomioistuin määrää aiemmin vahvistetun elatusavun maksuvelvollisuuden lakkamaan tai alentaa elatusavun määrää, on päätöksessä erikseen mainittava, onko kanteen vireillepanon jälkeen maksetut elatusavut palautettava. Toisin sanoen elatusvelvollisella ei ole oikeutta saada takaisin jo maksamiaan elatusapuja ellei tuomioistuin palautukseen nimenomaisesti velvoita.

Sovellettava lainkohta Laki lapsen elatuksesta 704/1975 4–10 §

Hovioikeuden tuomio

Käräjäoikeuden antamasta tuomiosta on valitusoikeus hovioikeuteen. Hovioikeuden tuomiossa on mainittu, mihin käräjäoikeuden ratkaisuun on haettu muutosta. Jos sinun pitää selvittää, milloin kanne on tullut vireille tuomioistuimessa, löydät tiedon käräjäoikeuden tuomiosta. Kanteen vireilletulopäivä on käräjäoikeuden kanteen vireilletulopäivä.

Tuomioistuimen vahvistama sovinto

Käräjäoikeus voi ottaa soviteltavaksi elatusapuasian. Lapsen etu on turvattava sovittelussa. Osapuolten pyynnöstä tuomioistuin voi vahvistaa sovintosopimuksen. Silloin siitä tulee täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu, jonka perusteella elatusapu voidaan periä ulosotossa.

Sovinnon vahvistamista koskevat samat muutoksenhakusäännökset kuin muitakin tuomioistuimen ratkaisuja. Muutosta sovinnon vahvistamispäätökseen voi hakea ilmoittamalla käräjäoikeudelle tyytymättömyytensä viikon kuluessa ja toimittamalla 30 päivän kuluessa muutoshakemuksen käräjäoikeuteen.

Tuomioistuimen vahvistama sovinto rinnastetaan tuomioistuimen päätökseen tai tuomioon.

Jollei sovintoa ole vahvistettu, se on tavallinen osapuolten välinen heitä sitova sopimus.

Elatustuomion tai tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Asiakas saa elatustuomiosta tai tuomioistuimen päätöksestä yleensä itselleen vain kopion. Jotta kopio voidaan katsoa täytäntöönpanokelpoiseksi asiakirjaksi, siihen on pyydettävä tuomion tai päätöksen antaneen käräjäoikeuden kansliasta oikeaksitodistamismerkintä (leima ja oikeaksi todistavan henkilön allekirjoitus). Jos tuomari on allekirjoittanut tuomion ja hakija toimittaa alkuperäisen tuomion Kelaan, ei oikeaksitodistamismerkintää tarvita. Voit lukea tarkemmin, milloin hakemuksen liitteeksi tarvitaan alkuperäistä vastaava täytäntöönpanokelpoinen tuomio tai päätös, [Hakeminen](#) -ohjeesta.

1.3.2.1.3. Ulkomainen elatusapupäätös tms. asiakirja

Elatusapu on voitu vahvistaa ulkomailla annetulla päätöksellä, sopimuksella tai muulla asiakirjalla. Elatustukea myönnettäessä ulkomailla vahvistettu elatusapuasiakirja rinnastetaan suomalaiseen elatussopimukseen tai -tuomioon, jos ulkomailla annettu asiakirja on täytäntöön pantavissa joko Suomessa tai siinä valtiossa, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka.

Jokaisessa valtiossa on omat lapsen elatusta ja elatusavun vahvistamista koskevat säännökset ja menettelyt. Näin ollen elatusapua koskevat ulkomaiset asiakirjat voivat olla hyvin erityyppisiä. Jotta elatustuki voidaan ulkomaisen asiakirjan perusteella myöntää, tulisi siitä kuitenkin ilmetä elatustuen myöntämiseksi tarvittavat tiedot (jotka löytyvät [elatussopimus](#) -ohjeesta). Lisäksi ulkomaisen asiakirjan tulee koskea nimenomaan lapsen elatusta ja elatusapua. Esim. pelkästään lapsen huoltoa ja/tai asumista koskeva päätös tai muu asiakirja ei ole peruste elatustuen myöntämiselle. Myöskään Venäjällä annettavat vanhemman oikeuksien poistoa koskevat päätökset eivät oikeuta elatustukeen, sillä vanhemman oikeuksien poisto vastaa suomalaista huoltajuuden poistamista (ei poista vanhemman elatusvelvollisuutta).

Jos tuen hakija itse ei ole esittänyt suomen- tai ruotsinkielistä käännöstä asiakirjasta, hakemuksen liitteenä toimitettu asiakirja käännettään aina Kelan toimesta ja kustannuksella. Elatustuen myöntämiseksi ulkomaan valuutassa vahvistetut elatusavut on muutettava euromääräisiksi. Valuutan muuntokurssina käytetään elatustukiasian käsittelypäivän kurssia. Valuuttakurssit löytyvät Suomen Pankin internetsivuilta.

Kaikissa ulkomailla tehdyissä asiakirjoissa elatusavun määrää ei ole vahvistettu rahamääräisenä, vaan elatusavuksi on voitu sopia/määrätä tietty osuus elatusvelvollisen tuloista. Elatustuen myöntämiseksi ja laiminlyödyn elatusavun perimiseksi on elatusapu kirjattava elatustukijärjestelmään euromääräisenä. Tuen hakijan tulee tukea hakiessaan ilmoittaa elatusavun rahamäärä tai arvio siitä. Jos tukea haetaan elatusavun laiminlyönnin perusteella, elatusvelvollista kuullaan hakemuksesta ja esitetystä elatusavun rahamäärästä. Kun elatustuki on myönnetty, Kela ei seuraa elatusvelvollisen tulojen mahdollisia muutoksia, vaan tältä osin ilmoitusvelvollisuus on tuen saajalla ja elatusvelvollisella.

Ulkomailla vahvistetun elatusavun indeksisidonnaisuus riippuu vahvistamiseen lainsäädännöstä. Myös elatusapuvelan vanhenemisessa noudatetaan vahvistamiseen vanhenemissääntöjä.

Lue lisää: [Esimerkkejä joidenkin maiden elatusapukäytännöistä](#)

1.3.2.1.4. Elatusavun indeksitarkistukset

Vahvistettua elatusapua tarkistetaan elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti. Indeksitarkistus tulee suoraan lain perusteella eikä mahdollisen korotuksen saaminen edellytä lähivanhemmalta mitään toimenpiteitä. Elatusvelvollinen on aina velvollinen maksamaan elatusavun oikeaa, indeksillä tarkistettua määrää. Asiakkaan pyynnöstä elatusavun indeksitarkistus on kuitenkin merkittävä elatussopimukseen tai -tuomioon. Indeksilain (laki eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannuksiin 583/2008) mukaan kunnan sosiaalihuollon toimielimen on tehtävä sopimukseen tai tuomioon merkintä elatusavun tarkistamisajankohdasta ja tarkistetusta määrästä. Jos sopimus tai tuomio on Kelan hallussa, tekee Kela tarvittaessa merkinnät.

Indeksilain mukaiset tarkistukset koskevat vain Suomessa vahvistettuja elatusapuja. Ulkomaiseen asiakirjaan perustuvia elatusapuja ei siten tarkisteta Suomessa vahvistetun elinkustannusindeksin muutoksen mukaisesti. Ulkomailla vahvistetut elatusavut tarkistetaan vahvistamisvaltion säännösten nojalla. Näissä tilanteissa elatusavun hakijan tai saajan taikka elatusvelvollisen tulee itse esittää riittävä selvitys kyseisen valtion säännösten mukaan elatusavun määrään tulleista muutoksista.

Indeksilaki

Indeksilaki on muuttunut 1.4.2009 lukien siten, että kaikkien vahvistettujen elatusapujen indeksitarkistukset tehdään vuosittain. Ensimmäinen lain muutoksen jälkeinen indeksitarkistus on tehty 1.1.2010. Uuden lain mukaiset indeksitarkistukset tehdään maksussa oleviin elatustukiin ohjelmallisesti. Tukea myönnettäessä elatusavun indeksitarkistettua määrää täytyy Kelassa laskea.

Indeksilain mukaan tarkistus tehdään myös sellaiseen elatusapuun, jonka määrä on vahvistettu päätöksellä tai sopimuksella edellisen tarkistamisajankohdan jälkeen. Ratkaisevaa on siten elatusavun vahvistamisajankohta, ei se mistä lukien elatusapua on maksettava.

Esimerkki 1

Määräaikainen elatussopimus on voimassa 31.12.2010 saakka. Joulukuussa 2010 tehdään uusi sopimus, jonka mukaan elatusavun määrä 1.1.2011 lukien on 150 €/kk. Koska elatusapu on vahvistettu joulukuussa, tehdään siihen indeksitarkistus 1.1.2011 eli avun määräksi 1.1.2011 lukien tulee 153,57 €/kk.

Esimerkki 2

Käräjäoikeuden vuonna 2010 antaman päätöksen mukaan elatusavun määrä on 1.8.2010 – 31.3.2011 300 €/kk ja 1.4.2011 lukien 400 €/kk. Elatusavun määrään tehdään 1.1.2011 indeksitarkistus eli määrä 1.1.2011 lukien on 307,14 €/kk ja 1.4. lukien 409,52 €/kk.

Indeksilain mukainen tarkistus koskee myös sellaista elatusapua, jonka maksulle on tehty erillinen maksusuunnitelma (ns. erillinen elatusapu), ellei elatussopimuksessa tai -tuomiossa ole erikseen toisin sanottu. Yleensä kyse on takautuvan ajan elatusavusta. Tällaisissa tilanteissa elatusavun indeksitarkistus tehdään sen kohdentumisajan, ei suunnitelman mukaisen maksuajankohdan mukaan.

Esimerkki 3

Lastenvalvoja on vahvistanut elatussopimuksen 28.12.2017. Elatusavuksi on vahvistettu 155,50e/kk ajalle 1.9.2017 - 31.12.2018. Sopimuksen lisätiedoissa on seuraava maininta: Vanhemmat ovat sopineet, että elatusvelvollinen maksaa elatusavut ajalta 1.9.2017 - 31.12.2017 28.2.2018 mennessä. Kun elatusapu on vahvistettu v. 2017 puolella,

elatusapuun tehdään indeksitarkistus 1.1.2018 alkaen. Elatusapua ajalta 1.9.-31.12.2017 ei kuitenkaan tarkisteta indeksillä, vaikka sen erääntymispäivä onkin v. 2018 puolella.

Vanha indeksilaki

Ajalla ennen 1.4.2009 sovelletaan vanhaa indeksilakia (660/1966), jonka mukaan indeksitarkistuksia ei käytännössä tehdä vuosittain. Lisäksi vanhan indeksilain mukaisesti elatusavun vahvistamisvuotta seuraava indeksitarkistus hypätään yli eli elatusapua tarkistetaan vasta tätä seuraavasta indeksitarkistusajankohdasta lukien. Ratkaisevaa on ajankohta, jolloin elatussopimus on vahvistettu tai tuomio annettu. Vanhan lain mukaisia elatusavun indeksitarkistuksia ei saada ohjelmallisesti, vaan elatusavun oikea määrä on laskettava Kelassa.

1.3.2.1.4.1. Indeksikorotusten laskeminen ajalta ennen 1.1.2010

Jos elatustukea haettaessa elatussopimuksesta tai -tuomiosta ei ilmene elatusavun indeksillä korotetut määrät eikä määriä saada kunnasta selvitettyä, on elatusavun oikea määrä laskettava Kelassa. Elatustukea myönnettäessä indeksillä tarkistettuja määriä ei tarvitse merkitä elatussopimukseen tai -tuomioon, vaan oikeat määrät viedään elatustukijärjestelmään ratkaisua valmisteltaessa omina sopimusjaksoinaan.

Indeksikorotusten ajankohdat ja prosenttimäärät

1.1.1990	10 %	Ei koske 1.1.1989 tai sen jälkeen vahvistettua elatusapua
1.1.1991	5 %	Ei koske 1.1.1990 tai sen jälkeen vahvistettua elatusapua
1.1.1992	Ei korotusta	
1.1.1993	5 %	Ei koske 1.1.1991 tai sen jälkeen vahvistettua elatusapua
1.1.1994	Ei korotusta	
1.1.1995	5 %	Ei koske 1.1.1993 tai sen jälkeen vahvistettua elatusapua
1.1.1996	Ei korotusta	
1.1.1997	Ei korotusta	
1.1.1998	Ei korotusta	
1.1.1999	Ei korotusta	
1.1.2000	5 %	Ei koske 1.1.1995 tai sen jälkeen vahvistettua elatusapua
1.1.2001	Ei korotusta	
1.1.2002	5 %	Ei koske 1.1.2000 tai sen jälkeen vahvistettua elatusapua
1.1.2003	Ei korotusta	
1.1.2004	Ei korotusta	
1.1.2005	Ei korotusta	
1.1.2006	Ei korotusta	
1.1.2007	5 %	Ei koske 1.1.2002 tai sen jälkeen vahvistettua elatusapua
1.1.2008	Ei korotusta	

1.1.2009 5 % Ei koske 1.1.2007 tai sen jälkeen vahvistettua elatusapua

Esimerkki

Elatusavun määräksi on vuonna 2003 vahvistettu 100 euroa kuukaudessa. Vahvistamisvuotta seuraava eli 1.1.2007 indeksikorotus hypätään yli. Ensimmäinen indeksikorotus tehdään 1.1.2009. Indeksikorotus on 5 % elatusavun määrästä eli elatusavuksi saadaan 1.1.2009 lukien 105 euroa kuukaudessa (100 € + 5 %).

Esimerkki

Elatussopimus on vahvistettu vuonna 2004. Sopimuksen mukaan elatusavun määrä on 1.3.2004 lukien 125 euroa kuukaudessa ja 1.9.2009 lukien 175 euroa kuukaudessa. Vahvistamisvuotta seuraava eli 1.1.2007 indeksikorotus hypätään yli. Ensimmäinen indeksikorotus tehdään 1.1.2009. Indeksikorotus on 5 % elatusavun määrästä eli elatusavuksi saadaan 1.1.2009 lukien 131,25 euroa kuukaudessa (125 € + 5 %) ja 1.9.2009 lukien 183,75 euroa kuukaudessa (175 € + 5 %).

Jos elatusapu on vahvistettu markoissa, muunnetaan markkamääräinen elatusapu euroiksi 1.1.2002. Euroiksi muuntamisen voi tehdä APLA:n valuuttojen laskentatapahtumalla.

Esimerkki

Elatusavun määräksi on vuonna 1994 vahvistettu 1 000 markkaa kuukaudessa. Vahvistamisvuotta seuraava eli 1.1.1995 indeksikorotus hypätään yli. Ensimmäinen indeksikorotus tehdään 1.1.2000, jolloin elatusavun määräksi saadaan 1 050 markkaa kuukaudessa (1 000 mk + 5 %). Markkamääräinen elatusapu muunnetaan euroksi 1.1.2002, jolloin elatusavun määräksi saadaan 176,60 euroa kuukaudessa. Elatusapuun tehdään 1.1.2002 myös indeksikorotus. Indeksikorotuksen jälkeen elatusavun määrä on 185,43 euroa kuukaudessa (176,60 € + 5 %). Tämän jälkeen seuraavat elatusavun indeksitarkistusajankohdat ovat 1.1.2007 (194,70 €/kk) ja 1.1.2009 (204,44 €/kk).

1.3.2.2. Elatusavun laiminlyönti

Elatustuen myöntäminen elatusavun maksun laiminlyönnin perusteella edellyttää, että elatusavun maksuvelvollisuus on ratkaistu täytäntöönpanokelpoisella sopimuksella tai tuomiolla siten kuin lapsen elatuksesta annetussa laissa säädetään. Elatustuki voidaan myöntää vain silloin, kun elatusapu on vahvistettu määräajoin maksettavaksi eli silloin, kun elatusapu erääntyy kuukausittain maksettavaksi. Jos kertamaksuna maksettavaksi sovittu elatusapu laiminlyödään, ei elatustukea myönnetä. Jos osa elatusavusta on sovittu tai määrätty maksettavaksi kertamaksuna (esim. takautuvan ajan elatusavut) ja osa kuukausittain erääntyvänä, oikeus elatustukeen alkaa aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta, kun kuukausittain erääntyvä elatusapu on laiminlyöty.

Vaikka tuomiosta olisi valitettu, on se täytäntöönpanokelpoinen ja elatustuki voidaan myöntää, jos elatusavun maksu on laiminlyöty. Myös tuomioistuimen antaman elatusapua koskevan väliaikais määräyksen perusteella voidaan myöntää elatustuki.

Elatussopimuksessa on voitu sopia tai tuomiossa määrätä, että elatusapua ei makseta tietyiltä kalenterikuukausilta. Esim. jos lapsi säännöllisesti oleskelee kesäloma-aikana elatusvelvollisen luona, on voitu vahvistaa, että elatusapua ei makseta kesäkuukausilta. Tällöin ei myöskään ole kyse elatusavun maksun laiminlyönnistä, joten elatustukea ei tällaisilta kalenterikuukausilta makseta.

Elatusavun maksu on laiminlyöty, jos sitä ei ole maksettu erääntymispäivään mennessä ja vahvistetun rahamäärän suuruisena. Elatusavun maksuvelvollisuus katsotaan täytetyksi, kun elatusvelvollinen on todistettavasti suorittanut maksun lähivanhemmalle, lapselle tai lapsen huollosta tosiasiallisesti vastaavalle henkilölle. Elatusvelvollisuutta ei voi pätevästi täyttää esim. ostamalla lapselle vaatteita tai harrastusvälineitä.

Voit hyödyntää tilanteen selvittämisessä alla olevia kysymyksiä:

- Kenelle elatusapu pitäisi elatussopimuksen mukaan maksaa?
- Minkä ikäinen lapsi on, jonka elatusavusta on kyse?
- Kuka elatustukea nyt hakee ?
- Pystyykö lähivanhemp/tuen hakija käyttämään lapsen tilille maksetun elatusavun hänen elatukseen?
- Ovatko elatusvelvollisen esittämät kuitit elatusavusta yksiselitteiset?

Elatustuen hakemistilanteessa taustatilanteet ovat erilaisia, eikä edeltävän kysymyslistan vastausten perusteella voida tehdä yleistyksiä. Jos elatusvelvollisen esittämät maksukuitit eivät ole selviä elatusapumaksuja, niistä voidaan pääsääntöisesti hyväksyä ne, jotka tuen hakija hyväksyy elatusavuksi. Epäselvyyttä aiheuttaa usein myös se, että elatusapu on maksettu eri henkilölle kuin miten asia on elatussopimuksessa sovittu. Esim. jos lapsi muuttaa äidin luota mummon luo, elatusapu tulee jatkossa maksaa yleensä mummolle. Elatussopimusta ei tarvitse tämän muutoksen vuoksi tehdä uudelleen.

Jos elatusapua on maksettu vain osittain (esim. elatusavuksi on vahvistettu 150 €/kk, mutta sitä on maksettu vain 50 €/kk), on kyseessä maksun laiminlyönti. Elatusapu on osittain laiminlyöty myös silloin, kun elatusvelvollinen ei ole maksanut elatusavun indeksikorotuksia. Elatustuki voidaan myöntää, kun elatusapu on laiminlyöty vähintään yhdeltä kuukaudelta. Ei siis edellytetä, että elatusavun maksaminen on laiminlyöty pitemmältä ajalta. Kuitenkin jos elatusvelvollinen on maksanut laiminlyödyt elatusavut ennen tuen myöntämistä, jolloin elatusapuveikka ei enää ole jäljellä, ei elatustukea voida myöntää. Katso myös Elatustukioikeuden alkaminen > Elatusavun laiminlyönnin ajankohta.

1.3.2.3. Elatusvelvollisen puutteellinen elatuskyky

Elatusapua vahvistettaessa otetaan huomioon elatusvelvollisen taloudellinen tilanne ja maksukyky. On mahdollista, että elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi elatusapua ei vahvisteta lainkaan maksettavaksi tai että elatusapu vahvistetaan täysimääräistä elatustukea pienemmäksi. Tällöin lapsella on oikeus saada elatuksensa turvaamiseksi elatustukea.

Jos elatusapua ei ole vahvistettu lainkaan maksettavaksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia, lapsella on oikeus täysimääräiseen elatustukeen. Jos taas elatusapu on vahvistettu täysimääräistä elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia, lapsella on oikeus saada elatustukena täysimääräisen elatusavun ja elatusavun erotus (ns. erotustuki). Näin ollen lapsi saa kuukausittain elatusavun lisäksi sitä täydentävää elatustukea. Katso myös kohta Määrä.

Elatustuen maksaminen elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn perusteella edellyttää aina, että elatusvelvollisuus on ratkaistu täytäntöönpanokelpoisella tuomiolla tai sopimuksella, jossa on maininta elatusvelvollisen puutteellisesta elatuskyvystä. Jos elatusapua ei ole vahvistettu maksettavaksi lainkaan, kyseessä on ns. 0-sopimus tai -tuomio. Elatussopimuksissa puutteellisen elatuskyvyn sijasta voi olla maininta esim. elatusvelvollisen työttömyydestä, pienistä tuloista tai muusta elatusvelvollisuudesta.

Käsittelijän ei tarvitse itse arvioida sitä, onko elatusavun määrään vaikuttanut elatusvelvollisen puutteellinen elatuskyky, vaan asian tulee ilmetä elatussopimuksesta tai -tuomiosta. Jos sopimuksen sanamuoto on epäselvä, tulee käsittelijän tarkistaa sopimuksen vahvistaneesta kunnasta (lastenvalvojalta) sopimuksen sisältö. Elatustuomioissa puutteellisen elatuskyvyn ei tarvitse olla kirjattuna tuomiolauselmaan. Edellytys täyttyy myös, jos tuomion perusteluissa on mainittu elatusvelvollisen puutteellinen elatuskyky kyseisen lapsen osalta. Jos elatusapu on vahvistettu täyttää elatustukea pienemmäksi muusta syystä kuin elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi, ei erotustukea tällä perusteella makseta. Elatusapu on voitu vahvistaa täyttää elatustukea pienemmäksi esim. sen takia, että lapsi viettää paljon aikaa elatusvelvollisen luona (ns. luonapitovähennys). Tällöin ei oikeutta erotustukeen ole.

Esimerkki

Asiakas on hakenut elatustukea kahdesta lapsesta elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn perusteella. Hakemuksen liitteenä olevan elatustuomion tuomiolauselmassa todetaan ainoastaan, että elatusvelvollisen ei ole maksettava elatusapua kummallekaan lapselle. Lapsen A osalta tuomion perusteluissa mainitaan, että hänen suhteensa elatusvelvollisella ei ole elatuskykyä. Lapsen B osalta tuomioissa ei ole lainkaan mainintaa elatusvelvollisen puutteellisesta elatuskyvystä. Lapselle A voidaan myöntää elatustuki elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn perusteella, mutta lapselle B ei.

Jos elatusavun määrää on vähennetty sekä puutteellisen elatuskyvyn että lapsen luonapidon perusteella, otetaan elatustukea myönnettäessä huomioon elatusavun todellinen maksettava määrä. Sitä onko elatusvelvollinen pitänyt lasta luonaan sovitun mukaisesti, ei tutkita.

Esimerkki

Elatussopimuksen mukaan elatusavun määrä on elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi 80 €/kk. Sopimuksen mukaan elatusvelvollisen tulee kuitenkin lapsen luonapidon vuoksi maksaa lähivanhemmalle vain 60 €/kk. Erotustukea myönnettäessä elatusapuna otetaan huomioon määrä, jonka elatusvelvollinen on velvollinen maksamaan eli 60 €/kk. Vastaavasti, jos elatustuki myönnettäisiin elatusavun laiminlyönnin perusteella, elatusapuvulkaa kertyisi 60 €/kk.

Elatusapu on aikoinaan voitu vahvistaa silloisen täysimääräisen elatustuen suuruiseksi, mutta elatustuen indeksikorotuksista johtuen elatusavun määrä on saattanut vuosien kuluessa jäädä elatustukea pienemmäksi. Myöskään tällöin ei makseta erotustukea ellei sopimuksessa tai tuomioissa ole mainintaa elatusvelvollisen puutteellisesta elatuskyvystä.

Elatustukea voidaan maksaa myös ulkomaisen elatusapua koskevan asiakirjan nojalla, jos elatusapu on vahvistettu Suomen täysimääräistä elatustukea pienemmäksi. Tällöin ei edellytetä, että asiakirjassa on nimenomaisesti mainittu, miksi elatusapu on Suomen täysimääräistä elatustukea pienempi.

1.3.2.4. Isyys tai elatusapu vahvistamatta

Isyys vahvistamatta

Elatustukeen on oikeus lapsella, joka on syntynyt avioliiton ulkopuolella eikä isyyttä ole lainvoimaisesti vahvistettu. Elatustuen myöntämisen kannalta ei ole merkitystä sillä, onko lapsen äiti mahdollisesti vastustanut isyyden selvittämistä tai miksi isyyttä ei ole vahvistettu.

Tieto siitä, onko isyys vahvistettu vai ei, saadaan väestökisteritiedoista. Lapsen huoltajuudella ei ole merkitystä. Jos lapsella on isä, edellyttää elatustuen myöntäminen aina muuta perustetta (elatusavun laiminlyönti tai elatusvelvollisen puutteellinen elatuskyky). Merkitystä ei ole esimerkiksi sillä, että isä on ulkomailla tai isän olinpaikkaa ei tiedetä. Väestökisteritietoja pidetään

lähtökohtaisesti luotettavina. Jos hakija ilmoittaa, ettei väestörekisteritieto pidä paikkaansa ja että lapsen isyyttä ei ole virallisesti tunnustettu/vahvistettu (ulkomailla), kehoitetaan hakijaa ensisijaisesti saattamaan väestörekisteritiedot oikeiksi. Jos lapsi on syntynyt avioliiton aikana (eikä isyyttä ole erikseen kumottu), mutta hänen tiedoistaan puuttuvat isän henkilötiedot, lapsella katsotaan olevan juridisesti vahvistettu isä.

Naisparin lapsen oikeus elatustukeen

Jos lapsella on kaksi elatusvelvollista äitiä, hänellä ei ole oikeutta elatustukeen vahvistamattoman isyyden perusteella. Toisin sanoen jos äidin puoliso adoptoi lapsen, oikeus vahvistamattoman isyyden perusteella myönnettyyn elatustukeen päättyy. Tukioikeus päättyy adoption vahvistamista seuraavan kuukauden alusta.

Lapsen vanhempien siviilisäädyllä ei ole merkitystä elatustukioikeuteen. Vaikka lapsi syntyisi äidin ja hänen naispuolisen puolisonsa avioliiton aikana, äidin puolisoista tulee lapsen juridinen vanhempi vasta, jos hän adoptoi lapsen.

Esimerkki

Avioliitossa olevalle naisparille on syntynyt lapsi 15.12.2016. Lapsen isyyttä ei ole väestötietojärjestelmän mukaan vahvistettu. Lapselle on myönnetty 1.1.2017 alkaen elatustuki vahvistamattoman isyyden perusteella. Äidin aviopuoliso adoptoi lapsen ja adoptio tulee voimaan 15.3.2017. Lapsen oikeus elatustukeen vahvistamattoman isyyden perusteella päättyy 1.4.2017 alkaen.

Elatusapu vahvistamatta

Elatustuki voidaan myöntää määräajaksi silloin, kun isyys on vahvistettu, mutta elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa. Elatustuki voidaan myöntää tällä perusteella silloin, kun elatusavun vahvistaminen samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa on ollut oikeudellisesti mahdotonta. Tällainen tilanne on esim. silloin kun isyyskannetta on ajettu samanaikaisesti useampaa miestä vastaan. Elatusapu voidaan tällöin vahvistaa vasta sitten, kun isyys on lainvoimaisesti vahvistettu. Elatustuki voidaan myöntää myös niissä tilanteissa kun isyys on vahvistettu tunnustamisella, mutta isä ei ole suostunut tekemään elatussopimusta.

Sen sijaan, jos vanhemmat ovat asuneet yhdessä eikä elatusapua tästä syystä ole vahvistettu isyyden vahvistamisen yhteydessä, ei elatustukea makseta, jos vanhemmat myöhemmin muuttavat erilleen. Tällöin elatustuen myöntämisen edellytyksenä on elatusvelvollisuuden vahvistaminen ja elatustuen muiden myöntöedellytysten täyttyminen.

Jos elatustuki myönnetään sillä perusteella, että elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa, tuki myönnetään aina määräajaisena. Tuki voidaan maksaa enintään kuuden kalenterikuukauden ajan isyyden lainvoimaisesta vahvistamisesta. Tämän määräajan jälkeen elatustuen maksua voidaan jatkaa asiakkaan hakemuksesta edelleen määräajaisena, jos elatusavusta on laitettu kanne vireille tuomioistuimessa. Elatustukipäätöksen määräaikaa harkittaessa voidaan ottaa huomioon tuen hakijan selvitys siitä, milloin asia tuomioistuimessa tullaan käsittelemään. Jos elatusapukanne on laitettu vireille ennen kuin asiakas hakee elatustukea ensimmäisen kerran ko. perusteella, voidaan määräajainen elatustuki myöntää suoraan tuomioistuimen käsittelykuukauden loppuun asti, jos se on tiedossa.

Oikeus elatustukeen lakkaa pääsääntöisesti elatusavun vahvistamiskuukautta seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksen tähän voi tehdä se, jos elatusapu vahvistetaan takautuvalle ajalle ja tukea haetaan takautuvalle ajalle joko elatusavun laiminlyönnin vuoksi tai erotustukena*.

Tuen saaja on velvollinen ilmoittamaan elatusavun vahvistamisesta, eikä asiaa Kelassa erikseen seurata. Jos myöhemmin ilmenee, ettei oikeutta elatustukeen olisi tällä perusteella ollut, tehdään tukipäätökseen takautuva tarkistus/lakkautus.

Esimerkki

Elatustuki on myönnetty toistaiseksi 1.5.2009 lukien sillä perusteella, että isyyttä avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ole vahvistettu. Väestörekisteritietojen mukaan isyys on vahvistettu 1.8.2009 lukien. Elatustuki lakkautetaan 1.9.2009 lukien.

Lapsen lähivanhempi hakee elatustukea uudestaan sillä perusteella, että elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa. Väestörekisteritiedoista ilmenee, että vanhemmat eivät asu samassa osoitteessa. Elatustuki myönnetään kuudeksi kuukaudeksi 1.9.2009 lukien 28.2.2010 saakka.

Elatusavusta ei ole päästy sopuun. Lähivanhempi on laittanut käräjäoikeudessa vireille kanteen elatusavun vahvistamiseksi ja hakee elatustukea edelleen. Elatustuki myönnetään määräajaksi ajalle 1.3.2010–31.8.2010.

* Ks. myös

- [Myöntöperusteen muuttuminen](#)

1.3.2.4.1. Isyyden kumoaminen

Tuomioistuin voi kumota isyyden eli vahvistaa, ettei mies ole lapsen isä. Isyyden kumoamista koskeva kanne on pääsääntöisesti nostettava kahden vuoden kuluessa lapsen syntymästä. Jos isyys on vahvistettu tunnustamisella, kahden vuoden määräaika lasketaan tunnustamisen vahvistamisesta.

Kun tuomioistuin kumoaa isyyden, myös elatusvelvollisuus lapseen nähden lakkaa automaattisesti. Elatusavun maksuvelvollisuutta ei siten ole isyyden kumoamisen jälkeen. Sen sijaan jo maksettuja elatusapuja ei pääsääntöisesti palauteta. Tuomioistuin voi velvoittaa lapsen edustajan (lähivanhemman) palauttamaan maksetut elatusavut tai osan niistä, jos lapsen edustaja on elatusapua vahvistettaessa tai elatusapuja vastaanottaessaan tiennyt, että mies ei ole lapsen isä. Lisäksi edellytetään, että elatusapujen palauttaminen on kohtuullista kaikkien asianosaisten olosuhteet huomioon ottaen.

Isyyden kumoaminen edellyttää siis tuomioistuimen päätöstä. Pelkkä asianosaisen oma selvitys (esim. isyystutkimuksen tulokset) ei vaikuta elatustukeen tai mahdolliseen elatusavun perintään mieheltä.

Jos lapsi on syntynyt avioliiton aikana, mutta äidin aviomies ei ole lapsen isä, lapsen todellinen isä voi tehdä isyyden tunnustamisen myös lastenvalvojan luona. Tämä edellyttää sitä, että sekä lapsen äiti että aviomies hyväksyvät lapsen todellisen isän isyyden tunnustuksen. Lastenvalvoja välittää tiedon isyyden tunnustamisesta maistraattiin, maistraatti vahvistaa tiedon ja isyyden vahvistamistieto tulee Kelaan väestötietojärjestelmän muutostietona.

Jos elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella tai elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi, lakkaa tukioikeus, jos isyys kumotaan. Tuki lakkautetaan tuomion antamispäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta, ei takautuen. Jos elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella, tulee elatusvelvollisen elatusapuvelat poistaa teknisellä tarkistusratkaisulla. Tuki lakkautetaan ja elatusvelvollisen velat poistetaan, vaikka isyystuomiosta olisi valitettu.

Isyyden kumoamisen jälkeen lapsella ei ole toista elatusvelvollista vanhempaa. Tästä syystä elatustuki voidaan poikkeuksellisesti myöntää myös avioliiton aikana syntyneelle lapselle sillä perusteella, että isyyttä ei ole vahvistettu. Elatustukioikeus vahvistamattoman isyyden perusteella alkaa isyyden kumoamista seuraavan kuukauden alusta.

1.3.2.5. Ottovanhempi

Lapsen yksin adoptoineen ottovanhemman lapsella on oikeus elatustukeen. Elatustukeen ei kuitenkaan ole oikeutta ns. perheen sisäisissä adoptioissa eli silloin, kun ottolapsi on avio- tai avopuolison lapsi.

Elatustuki myönnetään lapsen hoitoonottamispäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos lapsi on adoptoitu ulkomailta, tehdään ensin ratkaisu lapsen Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta. Elatustuki myönnetään seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, kun lapsi on otettu Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Jos lapsi on vakuutettu kalenterikuukauden ensimmäisestä päivästä lukien, tuki voidaan myöntää saman kuukauden alusta lukien.

1.3.3. Elatustuen saamisen esteet

Lapsella ei ole oikeutta elatustukeen, jos

- lapsi asuu elatusvelvollisen luona
- elatusvelvollinen on kuollut tai
- lapsi kykenee itse elättämään itsensä.

Elatusvelvollisella tarkoitetaan edellä myös vanhempaa, jonka puutteellisen elatuskyvyn vuoksi elatusapua ei ole vahvistettu maksettavaksi. Samoin elatusvelvollisena pidetään miestä, jonka osalta isyys on vahvistettu, vaikka elatusapua ei olisi voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa.

Esimerkki

Elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia elatusavusta on tehty ns. 0-sopimus. Lapsi muuttaa asumaan elatusvelvollisen luokse. Elatustuki lakkautetaan muuttoa seuraavan kuukauden alusta lukien.

Esimerkki

Käräjäoikeus on tuomiolla vahvistanut isyyden, mutta elatusapua ei ole voitu vahvistaa samassa oikeudenkäynnissä. Elatusavusta ei myöskään ole päästy sopimukseen. Mies kuolee. Elatustuki lakkautetaan kuolinpäivää seuraavasta päivästä.

Lapsen asumisella elatusvelvollisen luona tarkoitetaan pysyväisluonteista tai pitempi aikaista asumista. Esim. lapsen parin kuukauden oleskelua elatusvelvollisen luona kesäloma-aikaan ei pidetä tällaisena asumisena eikä elatustukea lakkauteta ellei tuen edellytyksissä muilta osin tapahdu muutoksia. Pääsääntöisesti lapsen tai elatusvelvollisen katsotaan asuvan väestötietojärjestelmään merkityssä osoitteessa ellei tosiasiallisesta asuinpaikasta esitetä muuta luotettavaa selvitystä. Elatustuki voidaan lakkauttaa, vaikka väestötietojärjestelmään ilmoitettu osoite olisi tilapäinen, jos lapsen kuitenkin katsotaan sillä hetkellä tosiasiallisesti asuvan elatusvelvollisen luona.

Jos elatusvelvollinen on suorittamassa yli kolmen kuukauden ehdotonta vankeusrangaistusta, ei lapsen ja elatusvelvollisen katsota tosiasiallisesti asuvan yhdessä, vaikka elatusvelvollisen väestötietojärjestelmän mukainen asuinpaikka olisikin edelleen sama kuin lapsella. Tällöin

lapselle voidaan myöntää elatustuki, jos edellytykset muutoin täyttyvät. Myös pitkään jatkuva tutkintavankeus voidaan rinnastaa ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Elatustukioikeuden kannalta ratkaisevaa on lapsen ja elatusvelvollisen yhdessä asuminen. Elatustuen maksua ei estä esimerkiksi se, että lapsen vanhemmat asuvat yhdessä, jos lapsi asuu muualla. Myöskään vanhempien avioliitto ei vaikuta lapsen elatustukioikeuteen, jos tuen saamisen edellytykset muutoin täyttyvät.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 8 §](#)

1.3.3.1. Lapsen itsensä elättäminen

Lapsella ei ole oikeutta elatustukeen, jos hänellä on sellaisia ansio- tai pääomatuloja, jotka turvaavat elatuksen. Lapsen katsotaan kykenevän elättämään itse itsensä, jos hänellä on säännöllisiä ansio- tai pääomatuloja vähintään

- 784,00 euroa kuukaudessa tai
- 1120,00 euroa kuukaudessa, jos lapsi asuu itsenäisesti

Edellä mainitut tulorajat ovat olleet v. 2018 772,40 euroa ja 1103,43 euroa kuukaudessa (tulorajoja tarkistetaan vuosittain elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti).

Lapsen katsotaan asuvan itsenäisesti, kun hän ei asu samassa taloudessa huoltajansa tai muun hänen hoidostaan ja huollostaan tosiasiallisesti vastaavan henkilön kanssa. Pääsääntöisesti edellytetään, että lapsen väestötietojärjestelmän mukainen osoite on eri kuin huoltajalla. Vaikka osoitteen muutos olisi tilapäinen, voidaan lapsen katsoa asuvan itsenäisesti (esim. toisella paikkakunnalla opintojen vuoksi asuva lapsi). Epäselvissä tilanteissa lapsen itsenäistä asumista arvioitaessa voidaan ottaa huomioon, onko lapsella asumiskuluja tai onko vuokrasopimusta tehty.

Tulorajoihin tehdään vuosittain indeksitarkistus. Tulot huomioidaan bruttomääräisinä. Huomioon otetaan vain ansio- ja pääomatulot, erilaisia lapsen mahdollisesti saamia sosiaalietuuksia ei huomioida.

Lapsen mahdollisista tuloista ilmoittaminen kuuluu tuen saajan ilmoitusvelvollisuuteen. Jos tieto lapsen itsensä elättämisestä tulee muulta taholta (esim. elatusvelvolliselta) tai jos tuen saaja ei ole toimittanut riittävää selvitystä tulojen arvioimiseksi, voit pyytää tuen saajalta lisäselvitystä lapsen tuloista kirjeellä LUL02. Lisäselvitystä ei kuitenkaan ole tarpeen pyytää, jos on ilmeistä, että tuloilla ei ole vaikutusta elatustuen maksuun.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 8 §](#)

1.3.3.1.1. Ansiotulot

Tulojen säännöllisyys

Ansiotulo voi olla palkka- tai elinkeinotoiminnan tuloa. Tulorajaa laskettaessa huomioon otetaan vain säännölliset tulot, satunnaisia tuloja ei huomioida. Satunnaisia tuloja ovat esimerkiksi tulot työstä, jota lapsi tekee koulujen loma-aikaan tai satunnaisesti viikonloppuisin.

Arvioitaessa palkkatulojen säännöllisyyttä otetaan huomioon työsuhteen kesto ja jatkuminen. Tuloa pidetään säännöllisenä vain, jos työsuhde jatkuu yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan. Kuuden kuukauden ajanjaksoa tarkasteltaessa otetaan huomioon myös erilliset, lyhyet työsuhteet, jos ne jatkuvat yhdenjaksoisesti. Mikäli työsuhteiden väliin jää katkoja, ei tuloja pidetä säännöllisinä.

Elatustuki lakkautetaan, kun

- lapsen työsuhde on jatkunut tai työsuhteet ovat jatkuneet yhdenjaksoisesti vähintään 6 kuukautta ja
- ansiotulot ovat vähintään 784,00 euroa joka kuukausi tai 1120,00 euroa kuukaudessa, jos lapsi asuu itsenäisesti (v.2018 vastaavat tulorajat ovat olleet 772,40 euroa ja 1103,43 euroa kuukaudessa)

Tuki lakkautetaan seitsemannen työskentelykuukauden alusta lukien. Tulot kohdistetaan ajalle, jolta ne ovat kertyneet. Palkanmaksupäivä ei ole ratkaiseva.

Esimerkki

Vanhempansa kanssa asuvalla lapsella on työsuhde ajalle 15.2.–30.4.2019. Työsuhdetta jatketaan ajalle 1.5.–30.9.2019. Kuukausipalkka on 1 000 euroa. Työsuhteet ovat jatkuneet yhdenjaksoisesti 6 kuukautta 15.8.2019 ja palkka on joka kuukaudelta vähintään 784,00 euroa. Näin ollen elatustuki lakkautetaan 1.9.2019 lukien.

Esimerkki

Lapsella on toistaiseksi voimassa oleva työsuhde joka on kestänyt yhdenjaksoisesti 6 kuukautta. Palkka työstä vaihtelee kuukausittain ja joinakin kuukausina tulot jäävät alle 784,00 euron. Elatustukea ei lakkauteta seitsemannen työskentelykuukauden alusta, vaan vasta sitten kun ansiotulot ovat olleet vähintään 784,00 euroa yhdenjaksoisesti kuuden kuukauden ajan.

Palkkatulo

Palkkatuloa on kaikenlainen palkka, palkkio, osapalkkio sekä muu niihin rinnastettava etuus ja korvaus. Palkaksi katsotaan myös esim. lomaraha, lomakorvaus, luontoisedut, veronalaiset henkilökuntaedut, joulurahat ja lahjapalkkiot sekä tantieemi. Palkkatulo otetaan huomioon bruttomääräisenä eikä siitä vähennetä tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneita menoja.

Luontoisedut arvioidaan tuloksi noudattaen verohallituksen vuosittain vahvistamia ennakonpidätyksessä noudatettavia luontoisetujen laskentaperusteita. Katso Luontoisetujen raha-arvot.

Palkan lisäksi maksettavia erilaisia kulukorvauksia ei lueta tuloksi. Tällaisia korvauksia ovat esimerkiksi matkakustannusten korvaus, verovapaat päivärahat, työnkulukorvaukset, virkapukuavustukset tai hoito- tai sijoituslapsen hoidosta aiheutuvien kustannusten korvaukset, elleivät ne ylitä todellisia kustannuksia.

Elinkeinotoiminnan tulot

Elinkeinotoimintaa voi harjoittaa:

- yksityinen elinkeinonharjoittaja
- avoin yhtiö
- kommandiittiyhtiö
- osakeyhtiö

Lue lisää elinkeinotoiminnan harjoittamisesta eri yhtiömuodoissa

Jotta alaikäisen elinkeinotoiminnan harjoittamisella on vaikutusta elatustukeen, tulee toiminnan kestää yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan. Lisäksi tuloja tulee kertyä kuukausittain tulorajan ylittävissä määrin. Jos muuta selvitystä elinkeinotoiminnan tuloista ei ole käytettävissä, otetaan huomioon tuen saajan oma arvio elinkeinotoiminnan tulosta tai ennakkoverolipun mukainen tulo.

1.3.3.1.2. Pääomatulot

Lapsella voi olla esimerkiksi osinko-, korko- tai vuokratuloa. Jotta pääomatuloilla on vaikutusta elatustukeen, edellytetään, että pääomatuloja kertyy tai on kertynyt yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajalta. Lisäksi tuloja tulee kertyä kuukausittain tulorajan ylittävissä määrin.

Korkotulot

Kaikki lapsen korkotulot sekä sijoitusrahasto-osuuksien tuotto-osuuksille maksettavat voitto-osuudet otetaan pääomatuloina huomioon. Sijoitusrahasto-osuuksien kasvuosuudelle tulevaa voitto-osuutta ei lueta tuloksi, koska se liitetään vuosittain rahaston pääomaan. Myöskään säästöhenkivakuutuksen tuottoa ei lueta tuloksi, koska se lisätään vuosittain pääomaan.

Vuokratulot

Huoneen- ja maanvuokratulo otetaan lapsen tuloja arvioitaessa huomioon pääomatulona. Vuokratulosta ei tehdä vähennyksiä.

1.3.3.1.3. Metsätalouden tulot

Metsätalouden laskennallista tuloa (keskimääräinen tuotto) ei oteta huomioon lapsen itsensä elättämistä arvioitaessa.

1.3.4. Elatustukioikeuden alkaminen

Elatustuki myönnetään hakemuksesta sen kalenterikuukauden alusta, jonka alkaessa elatustuen myöntämisen edellytykset ovat olleet olemassa. Elatustuki voidaan myöntää takautuen kolmen kalenterikuukauden ajalta ennen sen hakemista, mikäli myöntämisen edellytykset ovat jo tuolloin täyttyneet. Erityisen painavasta syystä elatustuki voidaan myöntää takautuen kolmea kalenterikuukautta pitemmältä ajalta.

Esimerkki

Elatustukihakemus on toimitettu 20.10.2014. Elatustukea haetaan elatusavun maksun laiminlyönnin perusteella 1.5.2014 lukien. Hakija ei ole esittänyt erityisen painavia syitä tuen myöntämiselle jo 1.5.2014 lukien. Elatustuki myönnetään hakuajan mukaisesti 1.7.2014 lukien.

Esimerkki

Elatustukihakemus on toimitettu 15.9.2014. Elatussopimuksessa on vahvistettu elatusapua maksettavaksi 1.6.2014 lukien 100 € /kk. Elatusapu on vahvistettu elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia. Täydentävä elatustuki 55,17 €/kk (erotustuki) voidaan myöntää 1.6.2014 lukien.

Esimerkki

Isyyttä avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ole vahvistettu. Elatustuki myönnetään lapsen syntymäkuukautta seuraavan kuukauden alusta.

Huom. Jos lapsi on syntynyt tai otettu hoitoon adoptiotarkoituksessa kuukauden 1. päivänä, elatustuki voidaan myöntää aikaisintaan seuraavan kuukauden alusta lukien.

Jos lapsi muuttaa ulkomailta Suomeen ja lapsi otetaan Suomen sosiaaliturvan piiriin kuuluvaksi kuukauden 1. päivästä lukien, voidaan elatustuki myöntää vakuuttamiskuukauden alusta lukien.

Sovellettava lainkohta Elatustukilaki 580/2008 7 §

1.3.4.1. Elatussopimusten ja -tuomioiden voimassaolo

Elatussopimuksesta tulee ilmetä, mistä lukien elatusapua on maksettava ja milloin maksuvelvollisuus päättyy. Myös elatustuomioista olisi hyvä selvästi käydä ilmi, milloin elatusavun maksuvelvollisuus alkaa ja päättyy tai mistä lukien elatusavun määrää on muutettu. Käytännössä näin ei kuitenkaan aina ole. Jos tuomiosta ei lainkaan käy ilmi, mistä lukien elatusapua on maksettava, katsotaan maksuvelvollisuuden alkavan siitä lukien, kun elatusapua koskeva asia on tullut vireille tuomioistuimessa. Jos taas elatusavun maksuvelvollisuus on määrätty lakkaamaan, mutta tuomiosta ei ilmene, mistä lukien, katsotaan maksuvelvollisuuden päättyvän tuomion antopäivänä.

Tuki voidaan myöntää aikaisintaan elatusvelvollisen muuttoa seuraavan kuukauden alusta lukien. Jos elatusvelvollinen on muuttanut lapsen luota myöhemmin kuin elatussopimus on tullut voimaan, tukioikeus alkaa vasta muuttoa seuraavan kuukauden alusta

Useimmiten elatusavun maksuvelvollisuus alkaa kalenterikuukauden alusta, mutta aina näin ei välttämättä ole. Etenkin tuomioissa elatusavun maksuvelvollisuus saattaa alkaa tai päättyä keskeltä kalenterikuukautta riippuen siitä, milloin elatusapukanne on tullut vireille tai mitä on vaadittu. Tällöin lasketaan vajaan kalenterikuukauden elatusavun määrä päiväkohtaisesti. Myös elatusavun määrä voi muuttua kesken kuukauden, jolloin kyseisen kuukauden elatusavun määrä on laskettava käsin (ks. toinen esimerkki).

Esimerkki

Käräjäoikeuden päätöksen mukaan elatusapua on maksettava 10.3.2012 lukien 200 €/kk. Elatusvelvollinen ei ole maksanut lainkaan vahvistettua elatusapua ja elatustukea haetaan laiminlyönnin perusteella. Alkuvelaksi tuleva maaliskuun elatusavun osuus tulee laskea päiväkohtaisesti ajalta 10.–31.3.2012, jolloin maaliskuun avun määräksi saadaan 141,94 € (200:31x21).

Esimerkki

Elatustuki on maksussa laiminlyönnin perusteella, elatusavun määrä on 170 €/kk. Käräjäoikeus on antanut elatusavusta uuden tuomion 15.6.2018, mistä alkaen elatusavun määrä on 200 €/kk. Elatustuen määrä säilyy koko ajan samana, mutta elatusapuvelan määrä muuttuu 1.6.2018 alkaen. Kesäkuun elatusavun määrä saadaan siten, että elatusapu lasketaan ensin päiväkohtaiseksi voimassa olevien elatusapujen mukaan. Tämän jälkeen päiväkohtaiset määrät lasketaan yhteen. Kesäkuun elatusavun määräksi saadaan 186 € (170:30x14 + 200:30x16).

Elatusavun maksuvelvollisuus vahvistetaan joko lapsen 18-vuotispäivään saakka tai tietylle lyhyemmälle määräajalle. Etenkin elatussopimuksissa elatusapu vahvistetaan usein lyhyemmälle määräajalle; tuomioissa sen sijaan harvemmin. Jos elatusavun määrää muutetaan uudella sopimuksella tai tuomiolla, korvaa uudempi sopimus tai tuomio edellisen. Määräaikaista sopimusta tehtäessä lastenvalvojan tulisi keskustella vanhempien kanssa siitä, miten määräaikaisen sopimuksen päättyessä toimitaan. Toisin sanoen, muuttaako uusi sopimus vanhaa sopimusta vain määräajalle ja astuuko vanha sopimus määräajan päätyttyä automaattisesti voimaan vai tuleeeko tehdä kokonaan uusi sopimus. Asia olisi myös hyvä kirjata määräaikaiseen sopimukseen. Kirjaamisen osalta kuntien käytännöt kuitenkin vaihtelevat. Ellei asiassa muuta ilmene, katsotaan

Kelassa, että määräaikainen sopimus muuttaa aiempaa sopimusta vain määräajaksi eli määräaikaisen sopimuksen päättyessä aiempi sopimus astuu voimaan.

Kun elatustukea (tai elatustuen jatkoa) haetaan Kelasta, oletetaan lähtökohtaisesti, että esitetty sopimus tai tuomio on voimassa oleva ellei muuta tietoa ole. Jos kyse on laiminlyöntiperusteisesta tuesta, elatusvelvollista kuullaan hakemuksen johdosta ja hän voi tarvittaessa kiistää täytäntöönpanoperusteiden voimassaolon. Epäselvissä tilanteissa otetaan yhteyttä sopimuksen/ sopimukset vahvistaneeseen kuntaan.

1.3.4.2. Elatusavun laiminlyönnin ajankohta

Jos elatusavun maksu on laiminlyöty useammalta kuukaudelta, kohdistuvat elatusapusuoritukset aina vanhimpaan erääntyneeseen elatusapuerään (Laki lapsen elatuksesta 704/1975 16 a §). Elatusvelvollinen ei voi määrätä, minkä kalenterikuukauden elatusapua hän maksaa, jos elatusapuvelkaa on jo syntynyt. Jos elatusvelvollinen on maksanut elatusapua vahvistettua pienempänä eli laiminlyönyt maksun osittain, kohdistetaan maksut elatusapuvelkaan aikajärjestyksessä.

Oikeus elatustukeen on aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta, kun elatusapu on kokonaan laiminlyöty. Jos elatusapuja on maksamatta elatustuen takautuvaa hakuaikaa pitemmältä ajalta, myönnetään elatustuki hakuajan puitteissa. Ajalta ennen tuen myöntämistä kaikki maksamatta olevat elatusavut otetaan huomioon elatusvelvollisen alkuvelkana.

Esimerkki

Elatustukihakemus on toimitettu 10.7.2014 ja tukea haetaan 1.4.2014 lukien elatusavun maksun laiminlyönnin perusteella. Elatusavuksi on vahvistettu 150 €/kk. Saadun selvityksen mukaan elatusvelvollinen on maksanut elatusapua huhti-, touko- ja kesäkuussa 40 €/kk. Elatusavun suoritukset kohdistetaan aikajärjestyksessä maksamatta oleviin elatusapueriin. Elatusvelvollinen on siten suorittanut huhtikuun elatusavusta 120 euroa ja toukokuulta elatusapu on kokonaan maksamatta. Elatustuki myönnetään 1.5.2014 alkaen, ja huhtikuulta maksamatta oleva 30 € otetaan huomioon elatusvelvollisen alkuvelkana.

Esimerkki

Elatustukihakemus on toimitettu 20.10.2014 ja tukea haetaan kolmelle lapselle 1.4.2014 lukien elatusavun maksun laiminlyönnin perusteella. Elatusavuksi on vahvistettu 153 €/kk lasta kohti. Saadun selvityksen mukaan elatusvelvollinen on maksanut elatusapua huhtikuussa 200 euroa ja toukokuussa 100 euroa. Elatusavun maksut (yht. 300 euroa) kohdistetaan huhtikuulle ja suoritukset jaetaan tasan kaikille kolmelle lapselle (100 €/lapsi). Elatusapu on siten kokonaan suorittamatta toukokuusta lähtien. Ottaen huomioon elatustuen hakuajan tuki myönnetään 1.7.2014 lukien. Huhti-, touko- ja kesäkuulta maksamatta olevat elatusavut otetaan huomioon elatusvelvollisen alkuvelkana.

Elatusavun maksuvelvoite on määrätty toisinaan alkavaksi keskeltä kuukautta. Tällöin vajaan kuukauden elatusapu lasketaan alkuvelaksi käsin. Vajaan kuukauden elatusapu lasketaan siten, että kokonaisen kuukauden elatusapu jaetaan kyseisen kuukauden päivien kokonaismäärällä. Näin saatu päiväkohtainen elatusavun määrä kerrotaan niin monella päivällä, kuinka monelta päivältä vajaan kuukauden elatusapua on maksettava.

Esimerkki

Elatustuomion mukaan elatusvelvollinen velvoitetaan maksamaan elatusapua 14.7.2016 alkaen 150 e/kk. Heinäkuun elatusapu lasketaan seuraavasti: 150 e jaetaan heinäkuun päivien määrällä eli 31 päivälle. Päiväkohtaiseksi elatusavuksi saadaan 3,84 e. Tämä kerrotaan 18 päivällä, joten heinäkuun elatusavun määräksi saadaan 69,12 e.

Elatusapu on voitu sopia tai määrätä maksettavaksi kokonaan (ns. kertakaikkinen maksu) tai [osittain kertamaksuna](#). Osittaiset kertamaksut ovat yleensä tilanteita, joissa takautuvan ajan elatusapu on määrätty maksettavaksi kertamaksuna ja vahvistamispäivästä eteenpäin elatusapu eräännyy kuukausittain juoksevana elatusapuna. Elatustukeen ei ole oikeutta pelkän kertamaksun ajalta. Jos elatusapu eräännyy haetulla ajalla osalta aikaa kuukausittain, oikeus elatustukeen alkaa aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta, kun kuukausittain eräännyvä elatusapu on laiminlyöty.

Takautuvalle ajalle sovitun tai määrätyn elatusavun huomioiminen riippuu siitä, miten sen maksusta on sovittu. Jos takautuvan ajan elatusapu ilmoitetaan elatussopimuksessa tai -tuomiossa kuukausittaisena, voidaan tuki myöntää laiminlyöntitilanteessa myös takautuvalle ajalle, vaikka sopimuksessa tai tuomiossa olisi ilmoitettu, että takautuvan ajan elatusavut pitää maksaa heti. Jos takautuva aika on ilmoitettu pelkästään yhtenä summana heti maksettavaksi, sitä ei jaksoteta laskennalliselle takautuvalle ajalle. Jos takautuvan ajan elatusavulle tehdään sopimuksessa tai tuomiossa maksusuunnitelma vahvistamis-/päätöspäivään nähden tulevalle ajalle (esim. takautuvan ajan elatusapua maksetaan sen vahvistamisesta eteenpäin kuukausittain eräännyvän elatusavun yhteydessä 100 e/kk), se katsotaan kertamaksuksi. Jos elatustuki tulee myönnettäväksi kuukausittain eräännyvän elatusavun laiminlyönnin perusteella, myös laimilyöty tai tulevalla ajalla eräännyvä kertamaksu huomioidaan elatusapuvälissä.

Esimerkki

15.5.2014 annetussa elatustuomiossa elatusvelvollisen maksettavaksi on määrätty elatusapua kertamaksuna 1 500 euroa ja 1.6.2014 lukien 150 euroa kuukaudessa. Tuomion mukaan kertamaksu eräännyy maksettavaksi heti ja juoksevat elatusavut aina kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä. Elatustukea haetaan 20.6.2014 toimitetulla hakemuksella elatusvelvollisen laiminlyötyä elatusavun maksun. Saadun selvityksen mukaan elatusvelvollinen on maksanut elatusapuja 500 euroa. Elatustuki voidaan myöntää 1.6.2014 lukien ja alkuvelaksi otetaan 1 000 euroa.

Esimerkki

16.5.2016 annetussa elatustuomiossa elatusvelvollisen maksettavaksi on määrätty elatusapua 160 e 1.1.2016 alkaen kunkin kuukauden ensimmäiseen päivään mennessä. Tuomiossa on erikseen mainittu, että takautuvat elatusapuerät pitää maksaa heti. Elatustukea haetaan 15.6.2016 toimitetulla hakemuksella. Hakemuksen mukaan elatusvelvollinen ei ole maksanut elatusapua lainkaan. Elatusvelvollinen myöntää laiminlyönnin ja tuki voidaan myöntää 1.1.2016 alkaen.

Esimerkki

Elatusapu on määrätty maksettavaksi edellisen esimerkin mukaan muutoin, mutta takautuvan ajan elatusavuista on sovittu seuraavasti: Elatusvelvollinen maksaa viiden takautuvan kuukauden elatusavut 1.6.2016 alkaen seuraavan viiden kuukauden elatusapujen yhteydessä 320 e/kk (160 e kyseisen kuukauden elatusapua ja 160 e takautuvan ajan elatusapua). Elatustukea on haettu 15.6.2016 toimitetulla hakemuksella ja elatusvelvollinen on myöntänyt laiminlyöneensä elatusavun maksun kokonaan.

Tässä tilanteessa elatustuki voidaan myöntää vasta 1.6.2016 alkaen. Vaikka takautuvan ajan elatusapu on määrätty kuukausittain maksettavaksi, sille on annettu erikseen maksuaikaa tulevalle ajalle. Ensimmäinen takautuva erä on eräänntynyt todellisuudessa vasta 1.6.2016.

Jos elatusvelvollinen on maksanut laiminlyödyksi esitetyt elatusavut ennen elatustuen myöntämistä ja esittänyt maksuista luotettavan selvityksen, ei elatustukea voida myöntää.

Esimerkki

Lähivanhempi hakee elatustukea 15.8.2014 jätetyllä hakemuksella ja ilmoittaa elatusavut kokonaan laiminlyödyksi 1.4.2014 lukien. Elatusapujen erääntymispäivä on kuukauden 1. päivä, joten tukea haettaessa elatusavut on maksamatta viiden kuukauden ajalta. Elatusvelvollista kuullaan hakemuksen johdosta ja hän esittää selvityksen siitä, että on maksanut huhti-elokuun elatusavut. Tuen hakijaa kuullaan elatusvelvollisen selvityksestä. Jos elatusvelvollisen selvitys elatusavun maksusta on luotettava, elatustuki hylätään. Vaikka päätös annettaisiin syyskuun puolella tai myöhemmin, ei elatusapujen mahdollista laiminlyöntiä elokuun jälkeiseltä ajalta tarvitse selvittää, vaan päätös annetaan hakemuksen mukaisesti.

Hakemuksen saapumispäivää ei saa muuttaa myöhemmäksi, jotta saisi laiminlyönnin syntymään sitä kautta.

Esimerkki

Lähivanhempi hakee elatustukea 15.10.2014 jätetyllä hakemuksella ja ilmoittaa, että lokakuun elatusmaksu on laiminlyöty osittain. Tuki hylätään kuulematta elatusvelvollista. Hakemuksen saapumispäivää ei saa muuttaa marraskuulle.

Näin toimitaan myös vaikka tuensaaja ja elatusvelvollinen molemmat ilmoittaisivat, että elatusvelvollinen ei pysty maksamaan tukea jatkossa. Jos hakemus olisikin toimitettu marraskuussa, tuen voisi myöntää.

Elatusvelvollisen katsotaan saaneen tiedon elatustuen myöntämisestä seitsemäntenä päivänä päätöksen postittamisesta, ellei hän muuta näytä. Jos tämä päivä on pyhäpäivä, arkilauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä taikka joulu- tai juhannusaatto, tiedoksisaantipäivä on seuraava arkipäivä. Jos elatusvelvollinen on maksanut elatusapusuorituksia ajalla, jolloin päätös tuesta on annettu, mutta hän ei ole vielä saanut tietoa päätöksestä, suoritukset tulee huomioida elatusapuvelassa. Jos tukiratkaisussa on muodostunut niin paljon alkuvelkaa, että elatusapusuoritukset voidaan vähentää alkuvelasta eivätkä ne vaikuta tukioikeuteen, voidaan velkaa korjata teknisellä ratkaisulla. Jos suoritukset vaikuttavat tukioikeuteen, kyseessä on oikaisutilanne. Tehdyt toimenpiteet on dokumentoitava huolellisesti työn kommenttiin.

Ottolapsen tuki

Kun elatustukea haetaan sillä perusteella, että ottovanhempi on yksin adoptoinut lapsen, oikeus elatustukeen on lapsen hoitoon ottamispäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos lapsi on adoptoitu ulkomailta, oikeus elatustukeen alkaa seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, kun lapsi on otettu Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Jos lapsi on vakuutettu kalenterikuukauden ensimmäisestä päivästä lukien, tuki voidaan myöntää saman kuukauden alusta lukien.

1.3.4.3. Takautuen pidemmältä ajalta

Erityisen painavasta syystä elatustuki voidaan myöntää takautuvasti kolmea kalenterikuukautta pitemmältä ajalta. Erityisen painavana syynä ei pidetä hakemisen unohtamista tai tietämättömyyttä.

Erityisen painava syy myöntää elatustuki takautuen kolmea kalenterikuukautta pitemmältä ajalta voi olla esimerkiksi elatustuomion viipyminen. Kun tuomiossa on vahvistettu kuukausittainen

elatusapu maksettavaksi takautuvalta ajalta ja jos elatusvelvollinen laiminlyö elatusavun maksun, voidaan elatustuki myöntää siitä ajankohdasta lukien, josta elatusavun maksuvelvollisuus on tuomioissa vahvistettu alkavaksi. Vastaavasti elatustuki voidaan myöntää takautuvasti, jos elatussopimusta ei ole tuen hakijasta riippumattomista syistä saatu tehtyä aiemmin ja elatusavun maksuvelvollisuus on vahvistettu takautuvalle ajalle. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun vanhemmat eivät ole saaneet aikaa lastenvalvojalle aiemmin tai kun elatusvelvollinen ei ole saapunut sovittuun tapaamiseen. Edellä mainituissa tilanteissa edellytetään kuitenkin, että tukea on haettu kolmen kuukauden kuluessa elatustuomion antamisesta tai elatussopimuksen vahvistamisesta.

Elatustuen myöntöratkaisua ajalle ennen 1.4.2009 ei ole järjestelmässä teknisesti mahdollista tehdä ilman IT-osaston toimenpiteitä. Jos tukioikeus alkaa takautuvasti ajalla ennen 1.4.2009, ota sähköpostitse yhteyttä eläke- ja toimeentuloturvaosastolle (postilaatikkoon ETTLU). Ilmoita mistä lukien tukea ollaan myöntämässä ja mistä lukien maksamatonta elatusapua (alkuvelkaa) on.

1.3.5. Elatustukioikeuden päättyminen

Lapsella on oikeus elatustukeen siihen päivään saakka, jona hän täyttää 18 vuotta ellei elatustuen saamisen edellytyksissä tätä ennen tapahdu muutoksia. Elatustukea maksetaan vielä siltä päivältä, jona lapsi täyttää 18 vuotta.

Jos elatustuen myöntöedellytykset lakkaavat ennen kuin lapsi täyttää 18 vuotta, päättyy oikeus elatustukeen. Elatustukioikeus lakkaa esimerkiksi lapsen muuttaessa elatusvelvollisen luokse, lapsen tai elatusvelvollisen kuoltua sekä lapsen kyetessä itse elättämään itsensä. Katso tarkemmin [Elatustuen saamisen esteet](#).

Jos niissä edellytyksissä, joiden perusteella elatustuki on myönnetty, tapahtuu muutoksia, saattaa oikeus elatustukeen päättyä. Esimerkiksi jos elatustuki on myönnetty sillä perusteella, että isyyttä ei ole vahvistettu, päättyy oikeus elatustukeen, kun isyys vahvistetaan. Jos taas elatustuki on myönnetty sillä perusteella, että elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa, päättyy oikeus elatustukeen, kun elatusapu vahvistetaan.

Jos elatussopimuksen ehtoissa tapahtuu muutoksia, oikeus elatustukeen saattaa päättyä. Esimerkiksi jos lapselle on maksettu elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi erotustukea ja sopimusta muutetaan elatusvelvollisen parantuneen maksukyvyn vuoksi siten, ettei elatusapua ole enää alennettu puutteellisen elatuskyvyn vuoksi, oikeus elatustuen saamiseen tällä perusteella päättyy. Jos elatussopimus on tehty määräaikaisena, päättyy oikeus elatustukeen elatussopimuksen päättyessä.

Elatustukeen on oikeus lapsella, joka on vakuutettu Suomessa soveltamisalalain 3, 3 a tai 4 § perusteella eli joka asuu vakinaisesti Suomessa tai oleskelee tilapäisesti ulkomailla enintään vuoden ajan. Jos lapsi muuttaa ulkomaille yli vuodeksi, oikeus elatustukeen päättyy.

Katso myös kohta [Tarkistaminen](#). Tuensaajan kuolematilanteesta voit lukea tarkemmin ohjeesta [tuensaajan vaihtuminen](#).

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 7 §](#)

1.3.6. Myöntöperusteen muuttuminen

Laiminlyöntiperusteinen tuki erotustueksi

Kun elatustukea on maksettu elatusavun laiminlyönnin perusteella, tuen saaja saattaa hakea elatustuen jatkoa pelkkänä erotustukena. Tällainen tilanne voi olla esim. silloin, kun on tehty uusi elatussopimus, jossa elatusapu on vahvistettu elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia. Ennen ratkaisua käsittelijän tulee tarkistaa hakijalta, millä perusteella hän haluaa hakea tukea. Lähtökohtaisesti laiminlyöntiperusteista tukea ei muuteta erotustueksi ellei hakija tätä ole nimenomaisesti tarkoittanut.

Esimerkki

Elatustukea on maksettu elatusavun (153,63 €/kk) laiminlyönnin perusteella. Tuensaaja toimittaa uuden elatussopimuksen sekä hakemuksen, johon on merkinnyt hakevansa erotustukea elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia. Uuden elatussopimuksen mukaan elatusavun määrä on 50 €/kk elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia. Ennen ratkaisua käsittelijän tulee tarkistaa hakijalta, onko hän tarkoittanut hakea pelkästään erotustukea vai myös laiminlyöntiperusteista tukea (= täysimääräistä tukea). Jos tuki myönnetään erotustukena, elatusvelvollisen tulee jatkossa maksaa mahdollista jäljellä olevaa elatusapuvelkaa Kelalle sekä juoksevaa elatusapua tuensaajalle.

Jos vanhaa elatusapuvelkaa ei ole jäljellä tai uudella sopimuksella/tuomiolla elatusapua ei ole vahvistettu lainkaan maksettavaksi (0-sopimus/tuomio), voidaan tuki myöntää suoraan erotustukena.

Erotustuki laiminlyöntiperusteiseksi tueksi

Kun tuki on myönnetty erotustukena elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia ja tuen saaja myöhemmin hakee tukea myös elatusavun laiminlyönnin perusteella, noudatetaan normaalia laiminlyöntiperusteisen hakemuksen käsittelymenettelyä (elatusvelvollisen kuuleminen). Myös elatustuen hakuaikaa noudatetaan. Tuen määrän korotus myönnetään kolmen kuukauden takautuvan hakuajan puitteissa. Ks. myös kohta Hakeminen > Haku aika.

Isättömyyden perusteella myönnetty tuki laiminlyöntiperusteiseksi tai erotustueksi

Kun elatustuki on myönnetty sillä perusteella, että isyyttä avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ole vahvistettu, lakkautetaan tuki, kun isyys vahvistetaan. Vastaavasti, jos tuki on myönnetty sillä perusteella, että elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa, lakkautetaan tuki, kun elatusapu vahvistetaan.

Jos elatustukea haetaan elatusavun laiminlyönnin tai elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn perusteella, lakkautetaan isättömyyden perusteella myönnetty tuki siihen ajankohtaan, josta lukien elatusavun maksuvelvollisuus on vahvistettu tai josta lukien puutteellisen elatuskyvyn on todettu olevan olemassa.

Esimerkki 1

Isyys ja elatusavun maksuvelvollisuus on vahvistettu 15.5.2014 annetulla käräjäoikeuden päätöksellä. Elatusapu on vahvistettu maksettavaksi takautuen 1.1.2014 lukien. Elatusvelvollinen ei ole maksanut mitään ja äiti hakee kesäkuussa tukea laiminlyönnin perusteella. Isättömyyden perusteella myönnetty tuki lakkautetaan 1.1.2014 ja myönnetään samasta ajankohdasta laiminlyönnin perusteella. Tukea ei makseta uudelleen samalta ajalta. Isättömyyden perusteella maksetun tuen liikamaksu kuitataan samalle ajalle myönnettävästä tuesta.

Vastaavasti meneteltäisiin, jos tuomiossa olisi todettu, että elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia elatusapua ei ole vahvistettu maksettavaksi 1.1.2014 lukien.

Jos tuomiosta ei ilmene, mistä lukien elatusapua on maksettava tai mistä lukien puutteellinen elatuskyky on ”voimassa”, tehdään isättömyyden perusteella

myönnetyn tuen lakkautus elatusaputuomion antopäivästä lukien (äseuraavan kalenterikuukauden alusta) ja myöntö uudella perusteella samasta ajankohdasta.

Esimerkki 2

Isyys ja elatusavun maksuvelvollisuus on vahvistettu 15.5.2014 annetulla käräjäoikeuden päätöksellä. Elatusapu on vahvistettu tuomioistuimen päätöksellä maksettavaksi takautuen 1.1.2014 lukien. Isä on maksanut tammi-helmikuun elatusavut, mutta ei muuta. Äiti hakee kesäkuussa tukea laiminlyönnin perusteella. Isättömyyden perusteella myönnetty tuki lakkautetaan 1.1.2014 lukien ja laiminlyöntiperusteinen tuki myönnetään 1.3.2014 lukien. Ajalta tammi-helmikuu maksettu elatustuki on liikamaksua ja perintään takaisin (ellei perusteita luopua/kohtuullistaa).

Esimerkki 3

Isyys ja elatusavun maksuvelvollisuus on vahvistettu 15.5.2014 annetulla käräjäoikeuden päätöksellä. Elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia elatusavun määräksi on vahvistettu 1.1.2014 lukien 50 €/kk. Äiti hakee pelkkää erotustukea. Isättömyyden perusteella myönnetty tuki lakkautetaan 1.1.2014 lukien ja erotustuki (103,63 €/kk) myönnetään 1.1.2014 lukien. Tuen liikamaksu peritään takaisin (ellei perusteita luopua/kohtuullistaa).

1.3.7. Kv-säännökset

Euroopan unionissa ei ole yhtenäistä sosiaaliturvajärjestelmää, vaan jokainen jäsenvaltio päättää siitä minkälainen sosiaaliturva kyseisessä maassa on. Sen sijaan EU:ssa on yhteiset säännöt siitä miten sosiaaliturvaa yhteensovitetään, kun henkilöt liikkuvat jäsenmaiden välillä.

Asetus 883/2004

Yhteiset säännöt sosiaaliturvan yhteensovittamisesta on annettu EY-asetuksella 883/2004, jota on yhdessä sen täytäntöönpanoasetuksen 987/2009 kanssa alettu soveltaa 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden välillä liikkuviin EU-kansalaisiin. Sitä on alettu soveltaa 1.4.2012 lukien Sveitsin kansalaisiin 1.4.2012 lukien ja 1.6.2012 lukien Eu-/Eta-alueella liikkuviin ETA-maiden kansalaisiin (Norja, Islanti, Liechtenstein).

Asetuksen 883/2004 mukaisia perhe-etuuksia ovat lapsilisä ja lasten kotihoidon tuki. Elatustuki ei ole asetuksen 883/2004 mukainen perhe-etuus. Kyseisen asetuksen perhe-etuuksien maksuvastuuta ja yhteensovittamista koskevia sääntöjä ei sovelleta elatustukeen.

Elatustukea voidaan kuitenkin maksaa tilapäisesti (enintään vuoden) ulkomailla oleskelevasta lapsesta. Lapsen täytyy kuulua sen ajan Suomen sosiaaliturvaan ja olla vakuutettu soveltamisalain 3, 3 a tai 4 § perusteella.

Asetus 492/2011

EY-asetuksessa 492/2011 kielletään työntekijöihin kohdistuva kansalaisuuteen perustuva syrjintä. Sen määräykset koskevat pääosin työoloja. Lisäksi se koskee työntekijän perheenjäsenten oikeuksia kyseisessä maassa. Asetus 492/2011 soveltuu perheenjäseniin silloin, kun he liikkuvat työntekijän mukana. Asetus ei sen sijaan sisällä velvollisuutta maksaa perheenjäsenelle etuuksia toisiin jäsenmaihiin (esimerkiksi tilanteessa, jossa rajatyöntekijä työskentelee Suomessa perheen asuessa Ruotsissa).

Asetus 492/2011 voi tuoda oikeuksia ainoastaan sellaisten etuuksien osalta, jotka eivät ole asetuksen 883/2004 piirissä. Kelan etuuksista tällaisia ovat

- äitiysavustus
- toimeentulotuki
- **elatustuki**
- lasten yksityisen hoidon tuki ja osittainen hoitoraha
- yleinen asumistuki sekä
- opintotuki.

Nämä etuudet ovat asetuksen 492/2011 7 artiklan 2 kohdan tarkoittamia sosiaalisia etuja, jotka ovat EU/ETA-maiden ja Sveitsin alueella liikkuvien työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi myönnettävä myös sellaiselle työntekijälle ja työskentelyn keston ajan tämän kanssa Suomessa oleskeleville perheenjäsenille, joita ei kuitenkaan pidetä Suomessa vakinaisesti asuvina.

Elatustukea voidaan maksaa asetuksen 492/2011 perusteella Suomessa työnteon perusteella vakuutetun EU-työntekijän mukana Suomessa oleskelevasta lapsesta, vaikka lapsi ei ole Suomessa asuvana vakuutettu. Huomaa kuitenkin, että elatustukea ei makseta asetuksen 492/2011 perusteella kolmansien valtioiden kansalaisille. Lue lisää: Asetus 492/2011 työvoiman vapaasta liikkuvuudesta.

Esimerkki

Virolainen yksinhuoltajaäiti työskentelee Suomessa puolentoista vuoden ajan. Hänellä on mukanaan lapsi, jonka isyyttä ei ole vahvistettu. Äiti on vakuutettu työnteon perusteella soveltamisalain 3 b §:n perusteella. Hänellä on Suomessa oikeus perhe-etuuksiin etuuskohtaisten edellytysten täytyessä sekä elatustukeen siltä ajalta kun lapsella on väestörekisterin tietojen mukaan osoite Suomessa.

1.4. Suhde muihin etuuksiin

Sotilasavustus

Muut etuudet sotilasavustusta lukuun ottamatta eivät vaikuta elatustuen myöntämiseen. Sotilasavustus on elatustukea vähentävä etuus.

Jos asevelvollisen maksettavaksi on vahvistettu elatusapua, maksetaan vahvistetun elatusavun määrä lapselle sotilasavustuksena, mikäli asevelvollinen ei elatusapua kykene maksamaan ([SAL 781/1993 13 §](#)). Lapselle myönnetty sotilasavustus vähennetään elatustuen määrästä silloin, kun elatustukea maksetaan elatusavun laiminlyönnin perusteella. Jos elatustukena on elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi myönnetty elatustuen ja elatusavun erotus, maksetaan erotustukea sotilasavustuksesta huolimatta.

Sotilasavustuksena maksettavaa elatusavun määrää voi hakea lapsen huoltaja. Asevelvollinen voi siten itse hakea avustusta lapselle, jos on lapsen huoltaja. Jos sotilasavustusta ei ole haettu tai myönnetty, ei sitä oteta elatustuessa huomioon. Katso myös ohje [Sotilasavustus](#) (Ratkaisutyö > Sotilasavustus > Etuusohje).

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 10 §](#)

1.4.1. Kv-säännökset

Perhe-etuuksien yhteensovittaminen ja maksaminen

Elatustuki ei ole asetuksen 883/2004 piirissä oleva etuus. Kyseisen asetuksen perhe-etuuksien maksuvastuuta ja yhteensovittamista koskevia sääntöjä ei sovelleta elatustukeen.

1.4.1.1. Suomi ensisijaisena maksajana asetusta 1408/71 sovellettaessa

Ensisijaisuussääntöjen mukaan määräytyvä ensisijainen maksajavaltio maksaa aina oman lainsäädäntönsä mukaisen elatustukensa täysimääräisenä.

Suomi on elatustuen ensisijainen maksaja seuraavissa tilanteissa:

- Kun Suomi on ainoa työskentelymaa, ja lapsi asuu muussa jäsenvaltiossa
- Kun Suomi on toinen työskentelyvaltioista, ja lapsi asuu Suomessa
- Kun Suomi on toinen työskentelyvaltioista ja Suomen etuuden määrä on suurempi, ja lapsi asuu kolmannessa jäsenvaltiossa, tai perheen lapsia asuu kummassakin työskentelyvaltiossa.

1.4.1.2. Suomi toissijaisena maksajana asetusta 1408/71 sovellettaessa

Suomi on elatustuen toissijainen maksaja seuraavissa tilanteissa:

- Kun muu jäsenvaltio on ainoa työskentelyvaltio, ja lapsi asuu Suomessa.
- Kun Suomi on toinen työskentelyvaltio, ja lapsi asuu toisessa työskentelyvaltiossa.
- Kun Suomi on toinen työskentelyvaltioista ja Suomen etuuden määrä on pienempi, ja lapsi asuu kolmannessa jäsenvaltiossa tai perheen lapsia asuu kummassakin työskentelyvaltiossa.

Suomen ollessa elatustuen toissijainen maksaja, suoritetaan Suomen ja muun maan elatustuen määrän vertailu. Jos Suomen tuen kokonaismäärä on suurempi, maksetaan erotus Suomesta.

Huomaa kuitenkin, että Suomen elatustukea vastaavaa etuutta ei ole lainkaan kaikissa jäsenvaltioissa. Tällöin Suomi voi olla ensisijaisuussääntöjen perusteella toissijaisesti elatustuesta vastaava maa, mutta koska lapsesta ei makseta elatustukea ensisijaisesta maasta, maksaa Suomi toissijaisena oman elatustukensa täysimääräisenä.

1.5. Hakeminen

Elatustukea haetaan kirjallisesti lomakkeella Elatustukihakemus LU 1. Tarvitavat liitteet riippuvat siitä, millä perusteella elatustukea haetaan.

Elatustukea voi hakea myös suullisesti.

Elatussopimus tai tuomio

Hakemuksen liitteenä tulee olla alkuperäinen elatussopimus tai tuomioistuimen oikeaksi todistama jäljennös elatustuomiosta tai -päätöksestä, jos elatustukea haetaan sillä perusteella, että

- elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun maksun (poikkeus: kopio riittää silloin, kun alkuperäinen elatussopimus tai tuomioistuimen oikeaksi todistama jäljennös elatustuomiosta tai -päätöksestä on ulosotossa)

Kun elatustukea haetaan sillä perusteella, että

- elatusapu ei ole vahvistettu maksettavaksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia tai
- elatusapu on vahvistettu maksettavaksi täysimääräistä elatustukea pienempänä elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia

hakija voi toimittaa joko alkuperäisen elatusapuasiakirjan tai kopion siitä.

Jos elatustuki myönnetään elatusavun laiminlyönnin perusteella, Kela tarvitsee alkuperäistä täytäntöönpanoasiakirjaa elatusavun perintätoimissa. Jos alkuperäinen elatussopimus on esim. kadonnut tai tuhoutunut eikä tuen hakija tästä syystä pysty sitä esittämään, voidaan tuki poikkeuksellisesti myöntää kunnan sosiaalihuollon toimielimen oikeaksi todistaman jäljennöksen perusteella.

Ollakseen täytäntöönpanokelpoinen elatussopimuksen tulee täyttää säädetyt muotovaatimukset (ks. tarkemmin kohta Oikeus ja edellytykset > Myöntämisedellytykset > Elatusavun vahvistaminen). Elatussopimuksen tulee olla elatusvelvollisen ja lapsen edustajan omakätisesti allekirjoittama sekä sosiaalihuollon toimielimen vahvistama (lastenvalvojan allekirjoitus). Elatustukea ei myönnetä sellaisen sopimuksen perusteella, jossa on selvästi havaittava, ilmeinen muotovirhe. Tällainen muotovirhe on lähinnä allekirjoitusten puuttuminen. Muilta osin ei Kelassa tarvitse tutkia, täyttääkö esitetty sopimus lapsen elatuksesta annetun lain edellytykset tai onko se tehty siten kuin laissa säädetään.

Kun elatustukea haetaan erotustukena eikä elatusavun laiminlyönnin perusteella, voidaan em. edellytyksistä tapauskohtaisesti joustaa. Jos hakijalla ei ole hallussaan alkuperäistä, allekirjoitettua sopimuskappaletta tai kopiota siitä, voidaan erotustuki myöntää kunnan oikeaksi todistaman jäljennöksen perusteella, vaikka jäljennöksessä ei olisi omakätisiä allekirjoituksia. Ennen tuen myöntämistä tulee kuitenkin selvittää hakijalta ja kunnasta, onko allekirjoitettua sopimuskappaletta saatavissa. Sen sijaan laiminlyöntiperusteisen elatusavun myöntäminen edellyttää aina omakätisesti allekirjoitetun sopimuskappaleen toimittamista Kelaan.

Jos elatustuki on jo myönnetty ja elatusvelvollinen ilmoittaa elatusavun määrän muutoksesta ja toimittaa Kelaan uuden elatussopimuksen/tuomion, pyydetään tuensaajaa toimittamaan Kelaan oma kappaleensa sopimuksesta/tuomiosta. Jotta laiminlyöntiperusteisen tuen maksua voidaan jatkaa, edellytetään, että alkuperäinen, täytäntöönpanokelpoinen asiakirja toimitetaan Kelalle. Elatusvelvollisella ei ole velvollisuutta jättää omaa kappalettaan Kelan haltuun. Ks. myös kohta Ratkaiseminen > Kuuleminen > Tuenhakijan /saajan kuuleminen elatusvelvollisen selvityksestä.

Käytännössä elatussopimuksia tai -tuomioita voi olla tehtynä samalle ajalle useampi. Elatustukea tai sen tarkistusta haettaessa hakijan esittämää sopimusta tai tuomiota pidetään lähtökohtaisesti tuolloin voimassa olevana ellei sopimuksen tai tuomion sisällön perusteella voida muuta päätellä. Jos elatustukea haetaan elatusavun laiminlyönnin perusteella, elatusvelvollista kuullaan, jolloin hän voi esittää mahdolliset vastaväitteensä sopimuksen tai tuomion oikeellisuudesta tai voimassaolosta. Jos eri sopimusten voimassaolosta on epäselvyyttä, käsittelijän tulee ottaa yhteyttä sopimuksen vahvistaneen kunnan sosiaaliviranomaiseen (lastenvalvojaan).

Selvitys lapsen hoitoonottamisesta

Jos lapsen yksin adoptoinut hakee elatustukea lapsen hoitoonottamispäivästä lukien (kotimaiset adoptiot), tarvitaan kunnan tai otollapsitoimiston todistus lapsen hoitoon ottamisesta. Jos

hakija hakee tai on hakenut myös ottovanhemman vanhempainrahaa tai äitiysavustusta, hoitoonottopäivä ilmenee SV 94 -lomakkeesta.

Elatustukea haettaessa hakija ei välttämättä näy väestötietojärjestelmässä lapsen vanhempana (adoptiota ei ole vahvistettu). Jos väestörekisteritietojen mukaan hakija ei ole avioliitossa tai asu avoliitossa, voidaan elatustukiasiaa ratkaistaessa pitää hakijaa ilmoituksensa mukaisesti yksin adoptoivana.

Todistus kanteen nostamisesta

Jos elatustuki on myönnetty määräaikaisella päätöksellä sillä perusteella, että elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa ja tukeen haetaan jatkoa, on hakijan esitettävä selvitys siitä, että kanne elatusavun vahvistamiseksi on pantu vireille tuomioistuimessa.

Ei liitteitä

Kun elatustukea haetaan sillä perusteella, että isyyttä avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ole lainvoimaisesti vahvistettu, ei hakemukseen tarvita liitteitä. Tieto mahdollisesta isyyden vahvistamisesta saadaan suoraan väestörekisteritiedoista.

Ei tarvita hakemusta

Kun elatustukea maksetaan puutteellisen elatuskyvyn perusteella ja tuensaaja tai elatusvelvollinen toimittaa uuden elatussopimuksen tai -tuomion tuen tarkistamiseksi, uutta hakemusta ei tarvita tuen tarkistamiseen. Tuensaajaa tulee kuitenkin kuulla, jos kyseessä on elatusvelvollisen toimittama sopimus tai tuomio. Erotustuen maksamista voidaan jatkaa samalla perusteella, vaikka tuensaaja ei toimita sopimusta eikä hakemusta.

Kun elatustukea maksetaan laiminlyönnin perusteella ja tuensaaja tai elatusvelvollinen toimittaa uuden elatussopimuksen tai -tuomion, uutta hakemusta ei tarvita tuen tarkistamiseen. Tuensaajalta tulee kuitenkin pyytää hänen alkuperäinen kappaleensa elatussopimuksesta, jos uusi sopimus on elatusvelvollisen toimittama.

Kun elatustukea maksetaan lähivanhemmalle ja tuen maksaminen halutaan siirtää samalla perusteella toiselle henkilölle, maksunsaajan muutokseen tarvittavat tiedot voi ilmoittaa sähköisesti Muulla ilmoituksella, paperisella hakemuslomakkeella tai muulla vapaamuotoisella kirjallisella ilmoituksella. Maksunsaajan muutosta varten tarvitaan

- maksunsaajan nimi ja henkilötunnus
- tilinumero
- lapsen nimi
- mistä alkaen maksunmuutosta haetaan.

1.5.1. Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuskien hakemisesta on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat [Hakemuslomakkeen täydentäminen](#) ja [Allekirjoitus](#).

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisen asiointipalvelun kautta

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä Kelan sähköisiä asiointipalveluja.

Hänen on tällöin tunnistauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. Sähköisen asiointipalvelun kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle.

Asia voi tulla vireille myös viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu verkkoasiointiin Kelassa .

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjä koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja suojaamattomassa sähköpostissa. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etusasioita voidaan lähettää. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [Asiointipalvelun](#). Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle. [Katso poikkeukset](#).

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oiwan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue suullisesta hakemisesta.

1.5.1.1. Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös asiakirjan siirrosta.

1.5.1.2. Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.5.2. Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuskien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.5.2.1. Henkilö itse

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
 - ellei holhousviranomaisen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan
- on täysivaltainen, ellei holhousviranomaisen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
 - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa
 - edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
 - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea etuutta**
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.5.2.1.1. Huoltaja

Elatustukea voi hakea lapsen huoltaja tai muu edunvalvoja. Jos lapsi on vanhempiensa tai muiden henkilöiden yhteishuollossa, tarkoitus on, että tukihakemuksen tekee se huoltaja, jonka luona lapsi asuu. Elatustukilaissa ei kuitenkaan edellytetä, että lapsi asuu tukea hakevan huoltajan luona. Jos lapsen tosiasiallisesta hoidosta vastaava henkilö ei hae tukea lapselle, on tuki myönnettävä huoltajan hakemuksen mukaisesti, jos tuen myöntöedellytykset täyttyvät.

1.5.2.1.2. Muu henkilö

Jos lapsi asuu muun henkilön kuin huoltajansa luona, on lapsesta tosiasiallisesti huolehtivalla henkilöllä oikeus hakea elatustukea lapselle tai jo myönnetyn tuen maksamista itselleen. Hakemuksen johdosta on kuultava lapsen huoltajaa. Huoltajan kuulemisessa voit käyttää kirjepohjia LUS02. Mikäli huoltaja vastustaa tuen myöntämistä tai maksamista hakemuksen mukaisesti, on ennen asian ratkaisemista pyydettävä sosiaalihuollon toimielimen lausunto tuen maksamisesta muulle henkilölle kuin huoltajalle. Katso Ratkaiseminen > Sosiaalihuollon toimielimen lausunnon pyytäminen.

1.5.2.1.3. 15 v. täyttänyt lapsi itse

Jos 15 vuotta täyttänyt lapsi asuu itsenäisesti, hän voi hakea elatustukea myönnettäväksi tai myönnetyn tuen maksamista itselleen. Hakemuksen johdosta on kuultava lapsen huoltajaa. Huoltajan kuulemisessa voit käyttää kirjepohjaa LUS07. Mikäli huoltaja vastustaa tuen myöntämistä tai maksamista hakemuksen mukaisesti, on ennen asian ratkaisemista pyydettävä sosiaalihuollon toimielimen lausunto tuen maksamisesta lapselle itselleen. Katso Ratkaiseminen > Sosiaalihuollon toimielimen lausunnon pyytäminen.

1.5.2.2. Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on määrätty hoitamaan päämiehen (edunvalvonnan alainen henkilö) **taloudellisia asioita** tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** [holhousasioiden rekisterikyselyllä](#). Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomainen on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työvälineet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päättyminen.

1.5.2.3. Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon
 - tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/ Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- [Holhousasioiden rekisteristä](#) rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.
- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.
- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, tarkista **valtuutuksen sisältö** edunvalvontavaltuutetulta tai maistraatista ja dokumentoi Oiwaan.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.5.2.4. Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luetteloa (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkaayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.5.2.5. Kunta

Jos lapsi on kunnan kustantamassa ympärivuorokautisessa hoidossa kodin ulkopuolella, kunta voi hakea elatustuen myöntämistä tai jo myönnetyn elatustuen maksamista kunnalle. Tällaista hoitoa on esim. sairaalahoito tai muu laitoshoido sekä perhehoito. Merkitystä ei ole sillä, onko lapsi lastensuojelulain mukaisesti huostaanotettu vai ei. Edellytyksenä on, että hoito kestää kalenterikuukautta pitemmän ajan. Elatustuki maksetaan kunnalle aikaisintaan hoidon alkamista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Kunta on hakijana samassa asemassa kuin muutkin tuen hakijat ja hakemismenettely on samanlainen. Kunnan tulee siten toimittaa Kelaan elatustukihakemus tarvittavine liitteineen, ja tuen hakuaika on sama kuin muidenkin hakijoiden kohdalla. Hakemuksen kohdassa Lisätietoja kunnan tulee ilmoittaa, mistä alkaen tai millä ajalla lapsi on laitosp- tai perhehoidossa.

Kun elatustuen hakijana on kunta, on lapsen huoltajaa kuultava ennen tuen myöntämistä. Kuulemisessa voit käyttää kirjepohjaa LUS10

Kunta voi vaatia jo myönnetyn elatustuen maksua itselleen lapsen laitosp- tai perhehoidon ajalta joko elatustukilain tai asiakasmaksulain nojalla. Ks. tarkemmin Maksaminen > Maksunsaajat > Kunta.

Esimerkki

Lapsen perhehoito on alkanut 20.7.2014 eikä elatustuki ole maksussa. Jotta kunta voi hakea elatustukea, tulee perhehoidon jatkua ainakin 31.8.2014 saakka. Tällöin elatustuki voidaan maksaa kunnalle 1.8.2014 lukien, jos tuen myöntöedellytykset muutoin täyttyvät. Saadakseen tuen 1.8.2014 lukien kunnan tulee jättää hakemus viimeistään 30.11.2014.

Sovellettava lainkohta Elatustukilaki 580/2008 11 §

1.5.3. Hakuaika

Elatustukea on haettava kolmen kalenterikuukauden kuluessa siitä, kun tukea halutaan saada. Erityisen painavasta syystä elatustuki voidaan myöntää takautuvasti kolmea kuukautta pitemmältä ajalta.

Esimerkki

Elatustukihakemus on toimitettu Kelaan 15.7.2014. Elatustuki voidaan myöntää 1.4.2014 alkaen, mikäli tuen myöntämisen edellytykset ovat tuolloin olleet olemassa.

Hakuaikaa sovelletaan myös silloin, kun tuen saaja hakee jo myönnetyn tuen määrän korottamista. Tällöin on yleensä kyse myös elatustuen myöntöperusteen muuttumisesta.

Esimerkki

Elatustuki on myönnetty erotustukena (100 €/kk). Tuen saaja toimittaa 15.7.2014 uuden elatustukihakemuksen ja ilmoittaa hakevansa tukea myös laiminlyönnin perusteella 1.1.2014 lähtien, koska elatusvelvollinen ei ole maksanut elatusapua. Täysimääräinen tuki voidaan myöntää hakuajan puitteissa eli 1.4.2014 lukien. Elatusavut ajalta tammi-maaliskuu otetaan alkuvelaksi.

Jos hakemus on myöhästynyt, pyydetään myöhästymisen syistä selvitys (asiakaskirje LUL03). Tuki voidaan myöhästymisestä huolimatta myöntää silloin, kun myöhästymisen on johtanut hakijasta riippumattomasta syystä tai muusta erityisen painavasta perusteesta, esim. hakijan vaikeasta sairaudesta. Jos asiakkaan hakemuksesta ja lisäselvityksistä nähdään suoraan, että elatustuki voidaan myöntää koko haetulle ajalle myöhästymisestä huolimatta (esim. tuomioistuimen käsittelyn pitkän keston vuoksi), myöhästymisen syitä ei tarvitse erikseen selvittää.

Erityisen painava syy myöntää elatustuki takautuen kolmea kalenterikuukautta pitemmältä ajalta voi olla myös elatustuomion viipyminen. Kun tuomiossa on vahvistettu kuukausittainen elatusapu maksettavaksi takautuvalla ajalla ja jos elatusvelvollinen laiminlyö elatusavun maksun, voidaan elatustuki myöntää siitä ajankohdasta lukien, josta elatusavun maksuvelvollisuus on tuomiossa vahvistettu alkavaksi edellyttäen kuitenkin, että tukea on haettu kolmen kuukauden kuluessa elatustuomion antamisesta. Elatustukea ei kuitenkaan myönnetä takautuen siltä osin, kun elatusapu on määrätty maksettavaksi kertamaksuna. Katso myös kohta Tukioikeuden alkaminen > Elatusavun laiminlyönnin ajankohta.

Vastaavasti voidaan elatustuki myöntää takautuen ns. 0-tuomion perusteella, jos tuomio koskee takautuvaa aikaa. Samoin elatustuki voidaan myöntää takautuvasti, jos elatussopimusta ei ole tuen hakijasta riippumattomista syistä saatu tehtyä aiemmin ja elatusavun maksuvelvollisuus on vahvistettu takautuvalle ajalle. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun vanhemmat eivät ole saaneet aikaa lastenvalvojalle aiemmin tai kun elatusvelvollinen ei ole saapunut sovittuun tapaamiseen. Jos elatusapu on sopimuksessa vahvistettu pitkälle ajalle takautuen, on selvítettävä, miksi näin on tehty ja onko perusteita myöntää tuki pidemmältä ajalta kuin 3 kk takautuen. Selvítettävä, koska on ryhdytty toimiin elatussopimuksen aikaansaamiseksi.

Tuki voidaan siis myöntää takautuen pitemmältäkin ajalta, jos sopimuksessa tai tuomiossa on vahvistettu kuukausittain maksettava elatusapu myös takautuvalle ajalle tai tehty ns. 0-sopimus/ tuomio takautuvalle ajalle. Laiminlyödyt elatusavut otetaan perintään kaikilta osin riippumatta siitä, mistä lukien elatustuki myönnetään.

Tukea on haettava kolmen kuukauden kuluessa elatussopimuksen tai –tuomion vahvistamisesta.

Sen sijaan tukihakemuksen unohtaminen tai tietämättömyys eivät ole sellaisia syitä, että elatustuki voitaisiin myöntää myöhästymisestä huolimatta. Myöskään määräaikaisen elatussopimuksen päättymisen unohtaminen ei ole edellä kuvattu hakijasta itsestä riippumaton syy.

Hakemuksen myöhästymisen syitä ja hylkäämisen kohtuuttomuutta arvioidessasi voit ottaa huomioon seuraavia seikkoja:

- onko hakemusten myöhästymisen toistuvaa
- onko hakeminen ollut mahdollista hoitaa määräajassa
- onko hakemus laitettu vireille heti kun se on ollut mahdollista
- minkälainen asiakkaan kyky hoitaa omia asioitaan on
- minkälainen asiakkaan elämäntilanne yleisesti on
- onko muita harkintaan vaikuttavia seikkoja

Kun määräpäivä tai määräajan viimeinen päivä tuen hakemiselle on pyhäpäivä tai arkilauantai, saa hakemuksen jättää ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Sama koskee itsenäisyyspäivää, vapunpäivää ja joulun- tai juhannusaattoja.

Sovellettava lainkohta Elatustukilaki 580/2008 7 §, 46 §

Hakemuksen peruminen

Elatustuen hakija voi perua hakemuksensa, jos päätöstä ei ole vielä annettu. Perumisen voi tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Jos peruminen on suullinen, kirjaa yhteydenotto Oiwaan ja tee Toimeksianto-työ.

Poista järjestelmästä hakemuksen vireilläolotieto.

Jos ilmoitus hakemuksen perumisesta on tullut kirjallisesti tai asiointipalvelun kautta, lähetä asiakkaalle tekstiviesti. Mallin tekstiviestiin löydät tekstiviestimallivalikoimasta Ratkaisutyö-sivustolta. Jos käytössäsi ei ole asiakkaan puhelinnumeroa, lähetä hänelle kirje, jossa kerrot, että hakemus on hänen pyynnöstään peruttu. Voit käyttää kirjepohjaa YHI39.

Jos elatusvelvollista on kuultu hakemuksen johdosta, lähetä tekstiviesti tai kirje hakemuksen perumisesta myös elatusvelvolliselle.

1.5.4. Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää [tietojen saamisesta muilta tahoilta](#).

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
 - Viestipalvelu tai puhelin
 - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimella sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.
- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräajan kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.
- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwasssa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.

- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti kela.fi/asiointi Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. Kela.fi:stä kohdasta Henkilöasiakkaat - [Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen tai palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soitetaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 0100100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuksien omat viestimallit löytyvät Etuuksien ohje –sivuilta Työvälineet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinnumeron osalta.
- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohtaisesti on määriteltä, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja liitetiedostojen vastaanottamisesta muistitikulla, CD:llä tai kännykällä.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuksissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).
- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydetty lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.

- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.
- Erityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommentteissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovitusta tai hänelle annetuista poikkeavasta määräajasta.
- Määräaikaa voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisää aikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oiwan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi odottamisaika. Voit antaa lisää aikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaikaa voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.
- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.5.4.1. Lisäselvitykset elatustuessa

Elatustuen hakija on velvollinen ilmoittamaan Kelalle tuen myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Mikäli hakemus on puutteellinen, voit pyytää hakijaa täydentämään hakemustaan käyttämällä lisäselvityspyyntökirjeitä tai suullisesti.

1.5.5. Laiminlyöntiperusteinen hakemus ja ulosoton tilitysten keskeyttäminen

Kun elatustukea haetaan elatusavun laiminlyönnin perusteella, tulee hakijan täyttää hakemuslomakkeen kohta 7, jossa tiedustellaan elatusapuvelan ulosottoerinnästä. Jos hakija on ilmoittanut, että elatusapuvelka on elatustuen hakemishetkellä ulosottoerinnässä ja hakija on hakemuksessa antanut suostumuksensa ulosoton tilitysten keskeyttämiseen, käsittelijän tulee välittömästi pyytää ulosottoviranomaista keskeyttämään elatusapusuoritusten tilitykset elatustukihakemuksen käsittelyn ajaksi. Samalla tiedustellaan, vastaako hakemuksessa esitetty elatusavun laiminlyönnin ajankohta ja velkamäärä ulosottajan tietoja ja onko hakijalle hakemuksen jättämisen jälkeen tilitetty elatusapusuorituksia. Tarvittaessa ulosottajalta pyydetään tuloste, josta ilmenee maksetut suoritukset ja velkasaldo tilitysten keskeyttämispäivänä. Jos hakemuksessa esitetyt ja ulosoton tiedot eivät vastaa toisiaan, kuullaan hakijaa. Ulosottajaan voi olla yhteydessä puhelimitse. Tilitysten keskeyttämispyyntö tehdään kirjallisena, jos kyseinen ulosottovirasto edellyttää kirjallista pyyntöä.

Jos hakija on ilmoittanut, että elatusapuvelka on ulosottoerinnässä, mutta ei ole antanut suostumusta tilitysten keskeyttämiseen, hakijaa pyydetään täydentämään hakemusta tältä osin. Jos suostumusta ei edelleenkään saada, hylätään hakemus sillä perusteella, että hakija ei ole antanut tarvittavia tietoja.

Tilitysten keskeyttäminen tarkoittaa, että ulosottaja pidättää esim. palkasta tai muusta tulosta edelleen ulosmitattavan osuuden, mutta ei tilitä sitä hakijalle. Kyse ei siis ole ulosottohakemuksen perumisesta. Jos ulosotosta tilitetään hakijalle suorituksia tukihakemuksen käsittelyaikana, eivät hakemuksessa esitetyt velkatiedot enää ole ajan tasalla elatustukiratkaisua tehtäessä ja oikean tukiratkaisun antaminen on mahdotonta.

1.6. Määrä

Täysimääräinen elatustuki

Elatustuen täysi määrä lasta kohden on 1.1.2019 alkaen 158,74 euroa kalenterikuukaudessa. Tuen määrään tehdään vuosittain indeksitarkistus.

Vähennetty elatustuki

Vähennettyä elatustukea maksetaan silloin, kun elatusapu on vahvistettu täysimääräistä elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi. Tällöin elatustuki on täysimääräisen elatustuen ja vahvistetun elatusavun erotuksen suuruinen (ns. erotustuki).

Esimerkki

Elatussopimuksesta ilmenee, että elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi elatusavun määräksi on vahvistettu 80 euroa kuukaudessa. Elatustukena maksetaan 78,74 euroa kalenterikuukaudessa (158,74 €/kk – 80 €/kk). Jos elatusvelvollinen laiminlyö vahvistetun elatusavun maksamisen, maksetaan elatustuki täysimääräisenä (78,74 €/kk erotustukena ja 80 €/kk laiminlyöntiin perustuen).

Elatusapu voi olla vahvistettu täysimääräistä elatustukea pienemmäksi muusta syystä kuin elatusvelvollisen puutteellisesta elatuskyvystä johtuen. Jos elatusvelvollinen tällöin laiminlyö elatusavun maksamisen, maksetaan elatustukena vain vahvistetun elatusavun määrä.

Esimerkki

Elatussopimuksen mukaan elatusavuksi on vahvistettu 100 euroa kalenterikuukaudessa. Sopimuksessa ei ole mainintaa siitä, että elatusapu on vahvistettu täysimääräistä elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi. Jos elatusvelvollinen laiminlyö elatusavun maksamisen, maksetaan elatustukena 100 €/kk.

Lapselle myönnetty sotilasavustus vähennetään elatustuesta. Lue lisää kohdasta [Suhde muihin etuuksiin](#).

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 9–10 §](#)

1.7. Määräytymisperusteet

Elatustuki maksetaan täysimääräisenä tai vähennettynä.

Täysimääräistä elatustukea maksetaan, kun

- elatusapu on vahvistettu vähintään elatustuen suuruiseksi ja elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun maksamisen
- elatusapua ei ole vahvistettu lainkaan maksettavaksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi
- isyyttä avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ole lainvoimaisesti vahvistettu
- elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa
- ottovanhempi on yksin ottanut ottolapsen

Vähennettyä elatustukea maksetaan, kun

- elatusapu on vahvistettu täysimääräistä elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi (ns. erotustuki)
- elatusapu on vahvistettu täysimääräistä elatustukea pienemmäksi muusta syystä kuin elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi ja elatusvelvollinen laiminlyö elatusavun maksun.

1.8. Ratkaiseminen

Käsittele elatustukea koskeva hakemus ilman aiheetonta viivästystä ja anna hakijalle ja muille asianosaisille kirjallinen päätös. Huolehdi, että käytettävissäsi on kaikki hakemuksen ratkaisemisessa tarvittavat tiedot ennen kuin ratkaiset asian.

1.8.1. Käsittelypaikka

[Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat](#)

[Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat](#)

[Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat](#)

Käsittelypaikalla tarkoitetaan tässä ohjeessa etuusasian valmistelu- ja ratkaisupaikkaa.

Etuusasian valmistelu ja ratkaiseminen tapahtuvat pääsääntöisesti asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä. Hakemus voidaan valmistella ja ratkaista myös muussa kuin kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä siten, kun siitä on erikseen sovittu. Esimerkiksi tiettyjen etuuksien tai asiakasryhmien valmistelu- ja ratkaisutoiminta on keskitetty Kelassa. Lue tarkemmin poikkeavista käsittelypaikoista kyseisen etuuden ohjeista.

Kotikunnan mukaan määräytyvä vakuutuspiiri

Kelan etuusjärjestelmien toiminta pohjautuu henkilön toimistotietoon. Toimisto määräytyy yleensä henkilön väestötietojärjestelmän (VTJ) vakituisen asuinkunnan ja postinumeron mukaan. Jos henkilölle rekisteröidään Kelassa poikkeava toimisto, myös vakuutuspiiri voi muuttua.

Toimisto ja vakuutuspiiri näkyvät henkilön Henkilön tietojen kyselyllä (HEKY) (Henkilön tietojen kysely HEKY > Henkilön yleistiedot > Kunta- ja toimistotiedot).

Vakuutuspiirin vaihtuminen

Jos henkilö muuttaa toiseen vakuutuspiiriin, vastuuyksikkötiedot muodostuvat etuusjärjestelmiin yleensä ohjelmallisesti. Tarvittaessa tulee kuitenkin tehdä henkilötietomuutokset HEMU-aloitusvalikon kautta. Lue lisää henkilön yleistietojen muutoksista.

Vakuutuspiiriin tulee siirtää asiakasta koskevat vireillä olevat asiat uuteen vakuutuspiiriin käsiteltäviksi.

Muutolla toiseen vakuutuspiiriin voi olla vaikutusta myös maksussa oleviin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi jos henkilö saa asumistukea, tulee hänelle muuton vuoksi lähettää tarkistushakemus.

Vakuutuspiirit voivat keskenään sopia asian käsittelyn siirrosta, jos henkilö esittää, että tietty häntä koskeva etuusasia käsiteltäisiin jossakin muussa toimipaikassa tai vakuutuspiirissä kuin siinä, jossa hänen asiansa normaalin työnkulun mukaan käsiteltäisiin. Lue lisää vakuutuspiirin vaihtamisesta kohdasta Kunta- ja toimistotiedot.

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää turvakieltoasiakkaiden ratkaisutyön keskittämisestä kohdasta Turvakielto.

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää vankila-asioiden ratkaisutyön keskittämisestä ohjeesta [Vankilassaolo ja Kelan etuudet](#) sekä prosessikuvauksesta [Vankilailmoitusten käsittely](#).

Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat

Muutoksenhakuasia

Muutoksenhakuasia käsitellään siinä yksikössä, joka on antanut valituksenalaisen päätöksen.

Takaisinperintä

Kotivakuutuspiiri, etuuden vastuuyksikkö tai muu erikseen sovittu vakuutuspiiri ratkaisee liikaa maksetun etuuden takaisinperinnän, antaa siitä päätöksen ja vastaa päätöksestä sen lainvoimaiseksi tuloon saakka. Lue lisää takaisinperintäpäätöksen antopaikasta.

Kotivakuutuspiiri ja etuuden vastuuyksikkö vastaavat myös perintätoimenpiteistä Perintäkeskuksen vastuulle siirtymiseen saakka.

Kelan perintäkeskuksessa hoidetaan erääntyneiden saatavien perintä keskitetysti. Saatava katsotaan erääntyneeksi, kun sen takaisinperinnästä annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi eikä asiakas ole maksanut saatavaa sovitulla tavalla. Perintäkeskus hoitaa perintätoimenpiteet sellaisten etuuksien osalta, joiden takaisinmaksua seurataan ohjelmallisesti YHTE-takaisinperintäjärjestelmässä.

Etuuden vastuuyksikkö huolehtii pääsääntöisesti RAKE- järjestelmän perinnöistä.

Perintäkeskus

Perintäkeskuksessa hoidetaan elatusapuvelan, etuuksien perinnän ja takausvastuusaatavien perintä. Perintäkeskuksessa hoidetaan myös muita täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä kuten velkajärjestelyt ja -sovinnot, kuolinpesältä ja sen osakkailta perimiset sekä täytäntöönpanon lopettamista ja jatkamista koskevat päätökset (ns. toivottomat perinnät). Perintäkeskus hoitaa sekä Suomessa että ulkomailla asuviin velallisiin kohdistuvat perintätoimet.

Lue lisää saatavien perinnästä.

Väärinkäytösepäily

Useimmiten epäily väärinkäytöksestä syntyy liikamaksun havaitsemisen yhteydessä. Kelan maksamaan etuuteen kohdistuvan väärinkäytösepäilyn selvittäminen aloitetaan Kelan vakuutuspiirissä. Myös työpaikkakassa selvittää myöntämässään etuudessa esiin tulleen väärinkäytösepäilyn, kuten myös Perintäkeskus myöntämässään maksuvapautuksessa. Useamman vakuutuspiirin alueella tehdyksi epäillyn väärinkäytöksen selvittämisestä neuvotellaan asianomaisten vakuutuspiirien kesken. Yhteisten palvelujen Lakipalveluryhmän asiantuntija päättää tutkintapyyntöön tekemisestä tai päättää siitä, että tutkintapyyntöä ei kyseessä olevassa tapauksessa tehdä.

Lue lisää väärinkäytösepäilyn tunnistamisesta.

Lue myös [väärinkäytöksistä](#).

1.8.1.1. Kv-asioiden käsittelypaikka

Elatustukiasioden hoitaminen

Elatustukiasiat hoidetaan aina vakuutuspiirissä, ei Kv-keskuksessa. Elatustukeen on oikeus vain, jos lapsi tosiasiallisesti asuu Suomessa tai kuuluu tilapäisestä ulkomailla oleskelustaan huolimatta Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Siten elatustukeen on oikeus vain tilapäisen eli korkeintaan 1 vuoden kestävästä ulkomailla oleskelun ajalta.

- Jos asiakkaan Suomeen muutto -hakemus on ratkaisematta tai vakuuttamisasia vaatii muusta syystä selvittämistä, hoidetaan elatustukiasia vakuutuspiirissä sen jälkeen, kun Kv-keskus on ratkaissut vakuuttamisasian.
- Jos lapsi on muuttanut ulkomaille ja hänelle on annettu kielteinen vakuuttamispäätös, elatustuen lakkautuksen tekee asiakkaan kotitoimiston mukainen vakuutuspiiri siitä lähtien, kun lapsi ei enää kuulu Suomen sosiaaliturvaan.
- Vakuutuspiiri hylkää elatustukihakemuksen, jos se tulee vireille sen jälkeen, kun asiakkaan Suomesta muutto -asia on ratkaistu kielteisesti eli asiakas ei kuulu Suomen sosiaaliturvaan.
- **Eteläinen vakuutuspiiri hoitaa seuraavat tilanteet:**
 - elatustuen lakkautukset ja tarkistukset sen jälkeen, kun vakuuttamisasia on ratkaistu Kv-keskuksessa tilanteissa, joissa asiakas muuttaa ulkomaille, mutta kuuluu edelleen Suomen sosiaaliturvaan. Kyseessä on usein tilapäinen muutto ulkomaille.
 - [A492/2011](#) -mukaiset tapaukset, eli Suomeen toisesta EU-maasta työskentelemään tullut EU-kansalainen, jolla on lapsi mukanaan (työntekijä on vakuutettu, lapsi ei-vakuutettu)
- **A492/2011 tapausten tunnistaminen vakuutuspiirissä** (siirretään Eteläiseen vakuutuspiiriin): Hakijan OIWA- ja HEKY-tietojen vakuutusjaksoista näkyy, että hakija on muuttanut Suomeen toisesta EU-/EFTA-maasta ja hänet on vakuutettu määräajaksi tai toistaiseksi Suomessa, jolloin vakuuttamisjaksoiedoissa myös näkyy
 - 'rajatyöntekijä' tai
 - 'työskentely palkansaajana', 'tilapäinen muutto' (viime mainittu näkyy vakuutusjakson toisella sivulla)

Esimerkki 1: Virolainen yksinhuoltajaäiti työskentelee Suomessa puolentoista vuoden ajan. Hänellä on mukanaan lapsi, jonka isyyttä ei ole vahvistettu. Äiti on vakuutettu työnteon perusteella soveltamisalain 3 b §:n perusteella. Hänellä on Suomessa oikeus perhe-etuuksiin (etuskohtaisten edellytysten täytyessä) sekä elatustukeen siltä ajalta, kun lapsella on Väestörekisterin tietojen mukaan osoite Suomessa.

Esimerkki 2: A492/2011-mukainen elatustukiasia on myös kyseessä, kun yli vuoden ulkomailla oleskeleva (esim. opiskelija, lähetetty työntekijä) ja Suomen sosiaaliturvaan kuuluva henkilö työskentelee Suomessa käydessään esim. kesälomillaan, ja hakee elatustukea lapsestaan työnteon ajalta.

Huomaa: Jos elatussopimus on tehty muulla kuin suomen kielellä, se ei tee elatustukiasiaista sellaista kv-kytkentäistä asiaa, joka siirrettäisiin Eteläiseen vakuutuspiiriin. Käytä näissä tilanteissa tarvittaessa [käännös- ja kielipalveluita](#).

- **Elatusapuvelan maksuvapautusasiat** käsitellään aina Perintäkeskuksessa.

1.8.2. Esteellisyydestä

Hallintolaisissa säädettyjä virkamiesten esteellisyyssperusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin. Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokiellosta.

1.8.2.1. Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.8.2.2. Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisyytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyysasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.8.3. Sosiaalihuollon toimielimen lausunnon pyytäminen

Uusi elatustukihakemus

Elatustukea voi hakea myös muu henkilö kuin lapsen huoltaja (ks. Hakeminen > [Kuka voi hakea](#)). Kun elatustukea hakee muu henkilö, on huoltajaa kuultava hakemuksen johdosta. Jos huoltaja vastustaa elatustuen myöntämistä, on ennen asian ratkaisemista pyydettävä lapsen kotikunnan sosiaalihuollon toimielimeltä lausunto siitä, voidaanko elatustuki myöntää hakijalle. Sosiaalihuollon toimielimen kuulemisessa voit käyttää kirjepohjia LUV01 ja LUV02. Elatustukihakemus ratkaistaan toimielimen lausunnon mukaisesti.

Elatustuen saajan muutos

Jos elatustukea haetaan maksettavaksi muulle henkilölle kuin sen nykyiselle saajalle, on tuen saajaa kuultava. Jos tuen saaja on muu henkilö kuin lapsen huoltaja, on myös huoltajaa kuultava. Jos tuen saaja tai huoltaja vastustaa elatustuen saajan vaihtumista, on ennen asian ratkaisemista pyydettävä lapsen kotikunnan sosiaalihuollon toimielimeltä lausunto siitä, kenelle elatustuki tulisi maksaa. Sosiaalihuollon toimielimen kuulemisessa voit käyttää kirjepohjia LUV01 ja LUV02. Elatustuen maksaminen ratkaistaan toimielimen lausunnon mukaisesti.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 12 §](#)

1.8.4. Lisäselvitykset

Voit ratkaisuvaiheessa pyytää hakijalta lisäselvityksiä joko suullisesti tai kirjallisesti käyttämällä lisäselvityspyyntökirjeitä. Hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, vaikka hakija kieltäytyisi antamasta tarvittavia tietoja tai esittämästä selvitystä, joka häneltä

voidaan kohtuudella vaatia. Yleensä näissä tilanteissa hakemus hylätään, koska asiakas ei ole antanut tarvittavia tietoja.

Tuen hakijan lisäksi lisäselvitystä voidaan joutua pyytämään myös muulta taholta, kuten elatusvelvolliselta. Myös kunnan sosiaalihuollon toimielimeltä (lastenvalvojalta) voidaan pyytää selvitystä esim. kun esitetyn elatussopimuksen oikeellisuudesta, voimassaolosta tai tulkinnasta syntyy epäselvyyttä.

Jos hakemus on täytetty puutteellisesti (esim. ei ole ilmoitettu, millä perusteella elatustukea haetaan), pyydä hakijaa täydentämään hakemusta. Myös silloin, kun hakemus sisältää ristiriitaista tietoa, selvitä hakijalta, mitä hän on tarkoittanut (esim. hakija on rastiinut hakevansa erotustukea, mutta hakemuksen toisessa kohdassa ilmoittaa elatusapuja olevan maksamatta). Ks. myös Tuen myöntöperusteen muuttuminen.

Toisinaan tuen hakija hakee elatustukea jo siinä vaiheessa, kun elatussopimuksen tekeminen on kesken tai elatusapuasian käsittely on oikeudessa kesken. Hakemusta ei jätetä odottamaan elatussopimuksen valmistumista tai tuomion antamista, vaan tuki hylätään sillä perusteella, ettei hakija ole toimittanut voimassa olevaa sopimusta. Hakija voi hakea elatustukea uudelleen elatusavun vahvistamisen jälkeen, jos hakeminen on edelleen ajankohtaista.

1.8.5. Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.8.5.1. Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.8.5.2. Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.8.5.3. Huoltajan ja/tai tuen saajan kuuleminen

Jos elatustuen myöntämistä tai myönnetyn tuen maksamista itselleen hakee kunta tai muu henkilö kuin lapsen huoltaja, on hakemuksen johdosta kuultava huoltajaa. Lähtökohtaisesti kuullaan sitä huoltajaa, jonka luona lapsi on viimeksi asunut, vaikka tämä olisi myös elatusvelvollinen. Jos elatustukea haetaan niin, että molemmat vanhemmat ovat elatusvelvollisia ja huoltajia, kuullaan huoltajia ristiin toista osapuolta (elatusvelvollista) koskevasta hakemuksesta.

Jos lapsella on edunvalvoja, kuullaan vain edunvalvojaa. Tarkista kuitenkin edunvalvojan tehtävät ensin. Jos kuultava huoltaja ja elatusvelvollinen on sama henkilö ja tukea haetaan laiminlyönnin perusteella, riittää yksi kuuleminen laiminlyönnistä.

Jos myönnetyn tuen maksamista haetaan uudelle saajalle, edellistä tuensaajaa on aina kuultava.

Esimerkki

Isoäiti hakee elatustukea laiminlyönnin perusteella, hän on lapsen muu huoltaja. Elatustuki ei ole maksussa kenellekään. Lapsen äiti on kuollut ja isä on elatusvelvollinen (huoltajuus voimassa). Isää ei tarvitse kuulla, koska isoäiti on lapsen huoltaja ja isä on elatusvelvollinen. Jos isoäiti ei olisi lapsen huoltaja, isää tulisi kuulla huoltajana. Jos kyse on elatusavun laiminlyönnistä, isää tulee kuulla siitä. Elatusvelvollisen huoltajan kuuleminen tapahtuu tässä yhteydessä samalla.

Esimerkki

Elatustuki on maksussa kunnalle isättömyyden perusteella. Isyys vahvistetaan ja kunta hakee edelleen etuutta. Peruste muuttuu 0-sopimuksen mukaiseksi. Tuki myönnetään perusteen muuttumisen vuoksi. Huoltajaa eli äitiä pitää kuulla. Jos isästä tulee myös huoltaja, riittää, että kuullaan vain äitiä, jos lapsi on asunut viimeksi äidin luona. Jos lapsi ei ole asunut kummankaan huoltajan luona, tulee ainakin toista huoltajaa kuulla, lähtökohtaisesti äitiä. Jos huoltajalla tai lapsella on edunvalvoja, kuullaan edunvalvojaa riippuen edunvalvojan tehtävistä.

Esimerkki

Kunta hakee tukea huostaanotetusta lapsesta, tuki ei ole maksussa kenellekään. Lapselle on määrätty edunvalvoja vain elatussopimuksen allekirjoitusta varten, isä on elatusvelvollinen. Äiti on huoltaja, mutta ei ole allekirjoittanut sopimusta.

Äitiä kuullaan lapsen huoltajana (edellinen lähivanhempi). Huoltajana olevaa isää ei kuulla tukihakemuksesta vaan mahdollisesta laiminlyönnistä. Elatussopimusta varten määrättyä edunvalvojaa ei tarvitse kuulla.

Esimerkki

15-vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva lapsi hakee hakemuksella erotustukea, toinen vanhemmista on elatusvelvollinen.

Kuullaan huoltajana sitä vanhempaa, jonka luona lapsi on viimeksi asunut.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 11–12 §](#)

Jos huoltaja tai tuensaaja vastustaa tuen myöntämistä, pyydetään kunnan sosiaalihuollon lausunto asiasta (kirjepohja LUV01). Asia ratkaistaan kunnan lausunnon mukaisesti.

Kuuleminen kun huoltajalla on edunvalvoja

Holhousasioiden rekisteristä näkee tiedot edunvalvojan tehtävästä ja valvottavan toimintakelpoisuuden rajoittamisesta. Jos huoltajalla on edunvalvoja, katso holhousrekisteristä edunvalvontamääräyksen sisältö. Jos tehtävät koskevat esimerkiksi huoltajan taloudellisia asioita, edunvalvojaa tulee yleensä kuulla elatustukiasiassa.

Lisätietoa siitä, ketä kuullaan missäkin tilanteessa löydät Työvälineiden Kuulemistaulukosta.

1.8.5.4. Elatusvelvollisen kuuleminen

Kun elatustukea haetaan elatusavun maksun laiminlyönnin perusteella, on hakemuksen vireille tulosta annettava viipymättä tieto elatusvelvolliselle. Elatusvelvolliselle on varattava tilaisuus tulla

kuulluksi hakemuksen johdosta. Elatusvelvollinen voi antaa oman selvityksensä hakemuksessa esitetystä elatusavun laiminlyönnistä, elatusapuvelan määrästä sekä muista elatustukiasian ratkaisuun mahdollisesti vaikuttavista seikoista. Elatusvelvollisen kuulemisessa voit käyttää kirjettä LUS01. Jos on ilmeistä, että elatusvelvollinen ei osaa suomea, on kirjepohja käytettävissä myös englanninkielisenä.

Huomaathan laatiessasi kuulemiskirjettä, että kuulet elatusvelvollista oikeasta ajankohdasta. Elatusvelvollista kuullaan laiminlyönnistä (ei esimerkiksi siitä, mistä alkaen tukea oltaisiin myöntämässä). Tarkista, että elatusavun määrä ja aika ovat kirjeessä oikein. Elatusvelvollista kuullaan esitetystä vaatimuksista ja selvityksistä. Kuulemiskirjeessä tulee myös muistaa kertoa, miten esitetyt vaatimukset tai selvitykset saattavat vaikuttaa asian käsittelyyn.

Jos elatusvelvollinen kiistää elatusavun laiminlyönnin tai esitetyn elatusapuvelan määrän, tulee hänen esittää elatusavun maksusta luotettava selvitys. Tällainen selvitys voi olla esim. kuitti tai kopio tiliotteesta, joista ilmenee, että elatusapu on suoritettu oikean suuruisena lapsen huoltajalle tai muulle lapsesta tosiasiallisesti huolehtivalle henkilölle.

Elatustuki voidaan poikkeuksellisesti myöntää elatusvelvollista kuulematta, jos elatusvelvollisen olinpaikkaa ei tiedetä. Tällöinkin elatustuen myöntämisestä tulee ilmoittaa elatusvelvolliselle heti, kun elatusvelvollisen olinpaikka selviää.

- Voit käyttää kirjettä LUS01.

Jos elatusvelvollinen on ulkomailla eikä tuenhakija tiedä elatusvelvollisen osoitetietoja, pyydetään ulkoasiainministeriötä selvittämään elatusvelvollisen olinpaikka ja osoite. Tiedustelu tehdään sähköisesti [pdf-lomakkeella](#), joka lähetetään suojatun sähköpostin liitetiedostona ulkoasiainministeriön kirjaamoon (kirjaamo.um@formin.fi). Ulkoasiainministeriö lähettää lomakkeen oikealle edustustolle ja edustusto palauttaa lomakkeen Kelaan.

Tiedustelussa tulee ilmoittaa elatusvelvollista koskevat tiedossa olevat seikat. Jos elatusvelvollisen oletettu oleskeluvaltio tai viimeisin oleskeluvaltio ei ole tiedossa, ei osoitetiedustelua voi ulkoasiainministeriöön lähettää. Vähimmäisvaatimuksena tiedustelun etenemiselle siis on, että ulkoasiainministeriölle ilmoitetaan, mistä valtiosta elatusvelvollisen osoitetietoja lähdetään selvittämään. Elatustuen käsittelijä laittaa osoitetiedustelun vireille hakemusta käsitellessään, mutta koska osoitteen löytyminen saattaa kestää tai olla tuloksetonta, tukiratkaisu voidaan tehdä ilman elatusvelvollisen kuulemista. Jos osoitetieto saadaan elatustuen myöntämisen jälkeen, välittää tuenkäsittelijä osoitetiedon perintäyksikölle.

Elatusvelvollista on pääsääntöisesti kuultava aina uuden elatustukihakemuksen johdosta. Jos elatustuen maksu on välillä päättynyt ja elatustukea haetaan myöhemmin uudestaan maksettavaksi, kuullaan elatusvelvollista. Jos elatustuki on myönnetty määräaikaisena sen vuoksi, että elatussopimus on tehty määräajaksi, mutta elatustuen maksu jatkuu katkeamatta uuden hakemuksen ja tukipäätöksen perusteella ja elatusvelvollisella on jäljellä elatusapuvelkaa edellisen päätöksen ajalta, ei elatusvelvollista ennen uuden päätöksen antamista tarvitse kuulla. Sen sijaan, jos elatusvelvollinen on ehtinyt maksaa Kelalle kaikki edellisen tukipäätöksen nojalla syntyneet elatusapuvelat (laiminlyöntiä ei enää ole), on elatusvelvollista kuultava uudesta hakemuksesta ja esitetystä uudesta laiminlyönnistä. Kun tukipäätöstä tarkistetaan esim. elatussopimuksen muutoksen tai tuen saajan vaihtumisen vuoksi, ei elatusvelvollista ole tarpeen kuulla ennen tarkistus päätöksen antamista.

Sovellettava lainkohta Elatustukilaki 580/2008 14 §

Jos elatusvelvollista on kuultu laiminlyönnistä (haettu laiminlyöntitukea), mutta tuki on myönnetty erotustukena, elatusvelvollista tulee informoida erotustukipäätöksestä. Voit käyttää asiakaskirjettä LUI10.

Elatusvelvollista ei tarvitse kuulla, jos

- Elatustuki myönnetään 0-sopimuksen tai isättömyyden perusteella
- Ei kuulla, jos laiminlyöntiä ei ole vielä syntynyt täydeltä kuukaudelta, kun hakemus on jätetty
- Elatusvelvollisen olinpaikkaa ei tiedetä
- Tukea tarkistetaan esim. elatussopimuksen muutoksen tai tuen saajan vaihtumisen vuoksi
- Elatustuki on myönnetty määräaikaisena sen vuoksi, että sopimus on tehty määräaikaisena. Elatustuen maksu jatkuu katkeamatta uuden hakemuksen ja tukipäätöksen perusteella ja elatusvelvollisella on jäljellä elatusapuvelkaa edellisen päätöksen ajalta

-> Mutta jos tukea haetaan uudelleen laiminlyönnin perusteella, kuullaan kuitenkin jos elvi on ehtinyt maksaa Kelalle kaikki edellisen tukipäätöksen nojalla syntyneet elatusapuvelat.

- Elatustuki hylätään ja elatusvelvollisen kuuleminen on tarpeetonta, esim.
 - Lapsi asuu ulkomailla
 - Pyydettyä sopimusta/tuomiota ei saada
 - Lapsi on täyttänyt 18 vuotta
 - Elatusvelvollinen on kuollut
 - Hakemuksesta näkyy heti, että laiminlyöntiä ei synny (esim. Haetaan maksamattomia indeksikorotuksia ja hakemusvaiheessa ei vielä synny koko kuukauden laiminlyöntiä.)

Kuuleminen elatusvelvollisen selvityksestä

- Mistä kuullaan
 - Tuen hakijaa kuullaan jos elatusvelvollinen esittää elatustukioikeuteen vaikuttavia väitteitä ja selvitystä.

Kuuleminen kun huoltajalla tai elatusvelvollisella on edunvalvoja

Holhousasioiden rekisteristä näkee tiedot edunvalvojan tehtävästä ja valvottavan toimintakelpoisuuden rajoittamisesta. Jos elatusvelvollisella tai huoltajalla on edunvalvoja, katso holhousrekisteristä edunvalvontamääräyksen sisältö. Jos tehtävät koskevat esimerkiksi huoltajan taloudellisia asioita, edunvalvojaa tulee yleensä kuulla elatustukiasiassa. Jos elatusvelvollisella on edunvalvoja, tarkista edunvalvojan tehtävät. Edunvalvojaa kuullaan, jos edunvalvojan tehtäviin kuuluvat esimerkiksi elatusvelvollisen taloudellisen asioiden hoito (elatusapuvelka).

Lisätietoa siitä, ketä kuullaan missäkin tilanteessa löydät Työvälineiden Kuulemistaulukosta.

1.8.5.5. Tuen hakijan/saajan kuuleminen elatusvelvollisen selvityksestä

Jos elatusvelvollinen kuulemisen yhteydessä esittää elatustukioikeuteen vaikuttavia väitteitä ja selvitystä väitteidensä tueksi, on tuen hakijaa kuultava asiasta. Jos elatusvelvollinen kiistää elatusavun laiminlyönnin ja/tai elatusapuvelan määrän ja esittää selvitystä väitteidensä tueksi, on tuen hakijaa kuultava esitetystä selvityksestä. Samoin jos elatusvelvollinen kuulemiskirjeessä kiistää vahvistetun elatusavun määrän tai sopimuksen/tuomion voimassaolon ja esittää selvitystä väitteidensä tueksi, on tuen hakijaa kuultava. Elatusvelvollinen voi esittää myös muita perusteita, joiden mukaan elatustukea ei tulisi myöntää haetulla tavalla (esim. lapsi asuu elatusvelvollisen luona) ja joiden osalta tuen hakijaa tulee kuulla.

Jos elatusvelvollinen tuen myöntämisen jälkeen ilmoittaa elatustukeen vaikuttavasta olosuhdemuutoksesta (esim. elatussopimuksen muutos, lapsen asuminen elatusvelvollisen luona, lapsen itsensä elättäminen), on tuen saajaa kuultava mahdollisesta elatustuen tarkistus/lakkautusperusteesta.

Jos elatusvelvollinen ilmoittaa elatusavun määrän muutoksesta tai toimittaa Kelaan oman kappaleensa uudesta sopimuksesta/tuomiosta, kuullaan tuen saajaa asiasta ja pyydetään häntä toimittamaan täytäntöönpanokelpoinen asiakirja (alkuperäinen sopimus tai tuomioistuimen oikeaksi todistama jäljennös) Kelaan. Tuen saajan kuulemisessa voit käyttää kirjepohjaa LUS25. Jos tuen saaja ei asiakirjaa toimita, laiminlyöntiperusteisen tuen maksu lakkautetaan uuden sopimuksen/tuomion voimassaolosta lukien, sillä laiminlyöntiperusteisen tuen maksua ei voi jatkaa ilman täytäntöönpanokelpoista elatussopimusta/tuomiota.

Jos maksussa on vain erotustuki, ei täytäntöönpanoperusteista elatusapuasiakirjaa tarvita, joten tuen tarkistus voidaan tehdä myös elatusvelvollisen toimittaman asiakirjan tai kopion perusteella. Tuen saajaa on kuitenkin kuultava asiasta.

1.8.6. Päätöksen antaminen

Etuuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista [edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta](#). Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoiteltu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perustelemine.

1.8.6.1. Päätöksensaajat

Elatustukea koskeva myöntö-, hylkäys-, tarkistus- tai lakkautuspäätös annetaan aina tuen hakijalle tai saajalle taikka tämän edunvalvojalle/edunvalvontavaltuutetulle.

Jos elatustuen myöntäminen perustuu elatusavun maksun laiminlyöntiin, annetaan valituskelpoinen elatustukipäätös myös elatusvelvolliselle. Myös tuen tarkistuspäätös annetaan elatusvelvolliselle. Elatustuen takaisinperintää koskevaa päätöstä ei kuitenkaan anneta elatusvelvolliselle, vaan ainoastaan liikaa maksetun elatustuen saajalle.

Jos elatustukea hakee muu henkilö kuin lapsen huoltaja ja huoltaja ei ole tuen saaja, annetaan päätös tiedoksi huoltajalle. Jos taas huoltaja on tuen saajana ja tuen maksu huoltajalle päättyy, annetaan huoltajalle valituskelpoinen päätös.

Jos kunta on hakenut elatustukea (11 § 4 mom. perusteella) ja tuki ei ole ollut aiemmin maksussa kenellekään, ratkaisusta annetaan erotustukitilanteessa valituskelpoinen päätös kunnalle ja lapsen huoltajalle. Jos kyseessä on laiminlyöntitilanne, päätös annetaan edellisten lisäksi myös elatusvelvolliselle. Jos kunta on tehnyt maksuvaatimuksen jo myönnetystä elatustuesta 11 § 4 mom. perusteella, myös silloin em. saajille annetaan asiasta päätökset. Huom. jos tuensaaja ja huoltaja ovat eri henkilöt, myös tuensaajalle annetaan valituskelpoinen päätös tässä tilanteessa. Jos kunta myöhemmin ilmoittaa maksuvaatimuksen päättämisestä, kunnalle ei anneta päätöstä tuen siirrosta uudelle tuensaajalle.

Jos alaikäinen lapsi on hakenut elatustukea, tulee valituskelpoinen päätös lähettää aina hänelle ja hänen huoltajalleen. Molemmilla on päätöksestä valitusoikeus. Päätös lähetetään sille huoltajalle, jonka luona lapsi on viimeksi asunut. Jos alaikäisellä on edunvalvoja, päätös lähetetään edunvalvojalle.

Jos alaikäinen lapsi hakee elatustukea omasta lapsestaan, annetaan valituskelpoinen päätös alaikäiselle lapselle itselleen ja mahdolliselle edunvalvojalle.

Huomaa, jos alaikäinen saa lapsen, hänen omat vanhempansa ovat edelleen hänen huoltajiaan, mutta hän itse on oman lapsensa huoltaja.

Jos alaikäisellä on turvakielto tai hän on avioliitossa, päätöstä ei lähetetä tiedoksi huoltajalle. Sen sijaan jos huoltajalla on turvakielto, hänelle lähetetään tiedoksi alaikäisen päätös.

Jos kunnan sosiaalihuollon toimielimeltä on pyydetty lausuntoa siitä, kenelle elatustuki tulisi maksaa, annetaan sosiaalihuollon toimielimelle päätös tiedoksi ilman valitusosoitusta.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 15 §](#)

1.8.7. Elatussopimuksen tai -tuomion palauttaminen

Kun elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella, ei alkuperäistä elatussopimusta tai -tuomiota palauteta tuensaajalle ennen kuin laiminlyöntiperusteisen tuen maksaminen ja elatusapuvelan perintä on päättynyt. Alkuperäinen täytäntöönpanoperuste (sopimus tai tuomio) tarvitaan ulosottoperintää varten niin kauan kuin perittävää on jäljellä.

Alkuperäinen elatussopimus tai -tuomio palautetaan heti, kun

- laiminlyöntiperusteinen elatustuki on hylätty ja/tai
- tuen hakijalle on myönnetty erotustuki .

Alkuperäinen elatussopimus tai -tuomio palautetaan myös Oiwaan automaattisesti nousevan Sopimuksen palauttaminen -työn perusteella. Työ muodostuu silloin, kun

- laiminlyöntiperusteisen elatustuen maksu on päättynyt yli vuosi sitten,
- elatusapuvelan perintä on päättynyt ja
- elatustuen perusteena olevat lapset eivät ole mukana missään maksussa olevassa elatustukiasiassa tai perittävänä olevassa elatusapuvelassa.

Elatussopimuksen ja -tuomion palauttamisessa voit käyttää saatekirjeenä kirjepohjia LUI03 ja LUI04. Sopimuksen tai tuomion palauttaa se ratkaisuyksikkö tai skannauskeskus, jossa asiakirja on arkistoituna. Oiwatyöhön liittyvästä palauttamisprosessista voit lukea tarkemmin työvälineet osion lisäohjeesta. Elatussopimusten ja -tuomioiden palauttamisesta on kerrottu myös elatustuen prosessikuvauksessa.

1.8.8. Elatussopimusten ja -tuomioiden arkistointi

Silloin kun elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella, Kela tarvitsee alkuperäisen täytäntöönpanoperusteen (elatussopimus tai -tuomio) elatusapuvelan perintää varten. Tästä syystä elatussopimuksia ja -tuomioita ei palauteta niin kauan kuin perittävää on jäljellä. Asiakirjat säilytetään pääsääntöisesti siinä toimistossa, jossa ne on skannattu. Vakuutuspiiri voi valita muunkin säilytyspaikan, jos se on tarkoituksenmukaista.

Asiakirjat säilytetään toimistossa lukittavassa arkistotilassa tai lukitussa kaapissa. Kaapin tulee olla tilassa, johon ulkopuolisilla ei ole pääsyä. Jos toimistolla on käytössään kassakaappi, holvi tms., asiakirjat voidaan säilyttää siellä.

Asiakirjat säilytetään arkistokoteloissa aakkosjärjestyksessä.

Asiakirjoille varataan A4-kokoisia arkistokoteloita (8 cm tai 10 cm levyinen), joissa asiakirjat säilytetään aakkosjärjestyksessä lapsen sukunimen mukaan. Jos sopimus koskee useampaa lasta, aakkostus tehdään nuorimman lapsen etunimen mukaan.

Elatussopimus tai -päättös sijoitetaan konseptiarkkiin. Päälle kirjoitetaan lapsen nimi. Kansioden nimiöihin (lomake 99) kirjoitetaan Elatussopimukset ja -päättökset ja se aakkosväli, johon kuuluvat asiakirjat ovat kotelossa. Nimiöt voidaan täyttää ja tulostaa Kelan etin kohdassa Lomakkeet > Hallinnolliset > Työskentely > Arkistointi > Arkistonimiö YL 99 leveä.

Vakuutuspiirissä on hyvä sopia, kuka arkistoi ja järjestää asiakirjat. Jos asiakirjat säilytetään erillisessä lukitussa kaapissa, avainten säilytyspaikasta tulee sopia.

1.8.9. Ulosottotilitysten keskeyttämisen peruminen

Jos elatustukea on haettu elatusavun laiminlyönnin perusteella ja Kela on pyytänyt ulosottoa keskeyttämään perityksi saatujen elatusapusuoritusten tilitykset hakijalle hakemuksen käsittelyn ajaksi, tulee keskeytyspyyntö perua, jos hakemus hylätään. Tuen käsittelijä ottaa yhteyttä ulosottajaan puhelimitse. Perumisilmoitus tehdään kirjallisena, jos kyseinen ulosottovirasto haluaa ilmoituksen kirjallisena.

Jos elatustuki myönnetään, tuen käsittelijän tulee ilmoittaa perintäyksikköön asiasta. Perintäyksikkö huolehtii siitä, että ulosoton hakijaksi muutetaan Kela.

1.9. Maksaminen

Elatustuki maksetaan kalenterikuukauden 10. päivä. Jos kalenterikuukauden 10. päivä on pyhäpäivä tai arkilauantai, on maksupäivä näitä päiviä välittömästi edeltävä Suomessa sijaitsevien rahalaitosten aukiolopäivä.

Jos elatustukea maksetaan takautuvasti, voi maksupäivä olla muukin Suomessa sijaitsevien rahalaitosten aukiolopäivä.

Elatusvelvolliselta perityksi saadut lapsen saatavaan kohdistuvat elatusapuvelan lyhennykset tilitetään elatustuen saajalle kalenterikuukauden 25. päivä.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 16 §](#)

1.9.1. Maksuosoite

Elatustuki maksetaan hakijan ilmoittamalle pankkitilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos hakija esittää Kelalle erityisen syyn, voidaan elatustuki maksaa muullakin tavalla.

Elatustukea ei makseta kunnan esityksestä kunnan välitystilille. Jos tuen saaja itse haluaa elatustuen maksettavaksi kunnan välitystilille, hän voi tehdä Kelalle tilinumeromuutoksen.

1.9.1.1. Ulkomaan maksuosoite

Mikäli etuudensaaja haluaa siirtää hänelle maksettavan etuuden ulkomaan maksuosoitteeseen, hänen tulee sopia siitä pankin kanssa. Kela on sopinut pankkien kanssa menettelystä, jolla etuudensaajan etuus voidaan siirtää ulkomaille etuudensaajan Kelalle antaman toimeksiannon perusteella.

Etuudensaajan etuus maksetaan ulkomaille useimmiten suomalaisen pankin teknisen tilin kautta. Voit maksaa etuuden ulkomaille myös etuudensaajan antaman ulkomaan osoitetiedon perusteella. Silloinkin Kela käyttää pankkia välittävänä laitoksena.

Ulkomaille maksettaessa etuudensaajan on ilmoitettava:

- pankin nimi (osoite ei pakollinen);
- kansainvälinen IBAN-tilinumero; sekä
- BIC- tai SWIFT-koodi.

1.9.2. Maksunsaajat

Elatustuki voidaan maksaa

- hakijalle
- edunvalvojalle
- kunnalle
- Kelan toimistolle valtakirjalla

1.9.2.1. Hakija

Pääsääntöisesti elatustuki maksetaan sitä hakeneelle henkilölle. Elatustuen hakijana voi olla

- lapsen huoltaja tai edunvalvoja
- muu henkilö, jonka hoidossa lapsi tosiasiallisesti on
- 15 vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva lapsi itse
- kunta, jos lapsi on laitos- tai perhehoidossa

1.9.2.2. Kunta

Elatustuen maksaminen kunnalle voi perustua seuraaviin säännöksiin:

- Elatustukilaki (ETUL) 11 § 4 mom.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (AML) 7 ja 14 §
- Toimeentulotuesta annettu laki (TOTUL) 23 §

Elatustuen maksaminen kunnalle voi perustua seuraaviin säännöksiin:

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (AML) 7 ja 14 §
- Toimeentulotuesta annettu laki (TOTUL) 23 §

1.9.2.2.1. Kunta elatustuen hakijana tai maksunvaatijana

Elatustuki ei maksussa

Jos elatustuki ei ole maksussa lapsen laitospai- tai perhehoidon alkaessa, kunta voi ETUL 11 §:n 4 momentin nojalla hakea elatustukea. Ks. tarkemmin Hakeminen > Kuka voi hakea > Elatustuen hakija.

Ennakkona myönnetty toimeentulotuki

Jos toimeentulotukea on myönnetty ennakkona odotettavissa olevaa elatustukea vastaan, kunta voi tehdä elatustuesta TOTUL 23 §:n mukaisen maksuvaatimuksen Kelalle. Tällöin maksuvaatimuksen on oltava Kelassa vähintään kaksi viikkoa ennen tuen maksupäivää. TOTUL 23 §:n mukaisen maksuvaatimuksen kunta voi tehdä sähköisesti (SOKY) vastaavasti kuin muissakin etuuksissa.

Maksuvaatimuksen voi tehdä myös vapaamuotoisesti kirjallisesti, jolloin siitä on ilmentävä

- elatustuen hakija/lapsen vanhempi
- mihin säännökseen maksuvaatimus perustuu
- lapsi/lapset joille tukea on haettu/haetaan
- sen sosiaalihuollon toimielimen tiedot, jolle tuki halutaan maksettavaksi
- aika, jota maksuvaatimus koskee

Elatustuki maksussa

Kunta voi vaatia myönnetyn elatustuen maksua itselleen lapsen laitospai- tai perhehoidon ajalta ETUL 11 §:n 4 momentin nojalla taikka tekemällä AML 7 §:n tai 14 §:n mukaisen maksuvaatimuksen. Jos kunta on esittänyt maksuvaatimuksen perusteeksi sekä ETUL 11 §:n että AML 7 tai 14 §:n, maksuvaatimuksen perusteena käytetään ETUL:n 11 §. Näin toimitaan myös, jos kunta ei ole esittänyt lainkaan, kumpaan lakiin perustuen se maksua vaatii. Lakiperustetta ei tarvitse varmistaa kunnasta, jos maksuvaatimuksessa ei ole muuta selvittävää.

Maksuvaatimuksen on oltava Kelassa vähintään kaksi viikkoa ennen tuen maksupäivää.

AML:n 7 §:n tai 14 §:n mukaisen maksuvaatimuksen kunta voi tehdä sähköisesti (SOKY) vastaavasti kuin muissakin etuuksissa. Maksuvaatimuksen voi tehdä myös vapaamuotoisesti kirjallisesti, jolloin siitä on ilmentävä

- elatustuen saaja/lapsen vanhempi

- mihin säännökseen maksuvaatimus perustuu
- lapsi/lapset joille tuki on myönnetty
- sen sosiaalihuollon toimielimen tiedot, jolle tuki halutaan maksettavaksi
- aika, jota maksuvaatimus koskee
- laitoshoidon alkamisaika, jos maksuvaatimus tehdään ETUL:n perusteella

Kun maksuvaatimus perustuu elatustukilakiin, on Kelan kuultava lapsen huoltajaa ja tuen saajaa ennen asian ratkaisemista. Kun maksuvaatimus perustuu asiakasmaksulakiin, huoltajaa ja tuen saajaa ei tarvitse kuulla.

1.9.2.2. Kunta elatusavun maksunvaatijana

Kunta voi vaatia elatusavun maksua itselleen lapsen laitos- tai perhehoidon ajalta tekemällä Kelalle maksuvaatimuksen AML 7 §:n tai 14 §:n nojalla. Jos toimeentulotukea on myönnetty ennakkona odotettavissa olevaa elatusapua vastaan, kunta voi tehdä TOTUL 23 §:n mukaisen maksuvaatimuksen Kelalle. Kaikissa tilanteissa maksuvaatimuksen on oltava Kelassa vähintään kaksi viikkoa ennen elatusapujen tilityspäivää, joka on kalenterikuukauden 25. päivä.

- Kunta voi tehdä maksuvaatimuksen Kelalle sähköisesti (SOKY) tai vapaamuotoisesti kirjallisesti. Maksuvaatimuksesta on ilmentävä
- elatustuen saaja/lapsen vanhempi
- mihin säännökseen maksuvaatimus perustuu
- lapsi/lapset, jonka/joiden elatusapua maksuvaatimus koskee
- sen sosiaalihuollon toimielimen tiedot, jolle tuki halutaan maksettavaksi
- aika, jota maksuvaatimus koskee

1.9.2.3. Kelan toimisto

Kela voi kuitata elatustuen takaisinperittävän määrän Kelan myöhemmin maksamasta etuudesta. Käytännössä kuittaus ei ole mahdollista ilman tuen saajan suostumusta. Katso myös [Liikamaksu > Elatustuen liikamaksun kuittaus](#).

1.9.3. Ennakonpidätys

Elatustuki ei ole veronalaista tuloa.

1.9.4. Etuusmaksujen peruutukset pankista

Maksuja ei voi enää peruuttaa pankista.

1.10. Ilmoitusvelvollisuus

Tuen hakija ja saaja

Elatustuen hakijan on annettava Kelalle etuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi tarpeelliset tiedot. Elatustuen hakijan on myös annettava sellaiset tiedossaan olevat elatusvelvollisen olosuhteita koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen elatusavun perimiseksi elatusvelvolliselta.

Elatustuen saajan on ilmoitettava viipymättä Kelalle elatustuen maksamiseen vaikuttavista muutoksista ja tiedossaan olevista elatusavun perintään liittyvistä muutoksista. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi:

- lapsen muutto elatusvelvollisen luo
- lapsen muutto ulkomaille
- lapsen itsensä elättäminen
- lapsen tai elatusvelvollisen kuolema
- vahvistetun elatusavun määrän muuttuminen

Jos elatusavun määrää on muutettu uudella elatusapusopimuksella tai tuomiolla, tulee elatustuen saajan toimittaa Kelalle viipymättä uusi sopimus tai tuomio.

Elatusvelvollinen

Elatusvelvollisen on Kelan pyynnöstä annettava selvitys olinpaikastaan, työpaikastaan, tuloistaan, varoistaan ja muista maksukykyynsä vaikuttavista seikoista.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 13 §](#)

1.11. Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

1.11.1. Poikkeukset

Elatustuki poikkeaa muista Kelan etuuksista, sillä samassa tukiasiassa voi olla kaksi asianosaista. Tavallisin tilanne on, kun elatustukea on haettu tai se on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella. Tällöin asiaosaisia tukiasiassa ovat tuen hakija tai saaja ja elatusvelvollinen. Jos elatustukiasiassa on kaksi asianosaista, koskee päätöksen oikaisu molempia asianosaisia ja molemmat saavat oikaisupäätöksen.

Jos oikaisu tapahtuu toisen asianosaisen vahingoksi, tulee häneltä pyytää suostumus oikaisuun. Jos hän antaa suostumuksen, oikaistaan päätöstä. Jos hän ei anna suostumusta vahingoksi oikaisuun, ei päätöstä voida oikaista. Tällöin haetaan päätöksen poistoa muutoksenhakuelimeltä.

Poistoesitys lähetetään molemmille asianosaisille tiedoksi ja heillä on mahdollisuus antaa vastineensa muutoksenhakuelimelle. Poistoesitys ja poistoasiakirjat lähetetään molemmille samansisältöisinä. Jos poistoasiakirjat sisältävät toista asianosaista koskevia salassa pidettäviä asiakirjoja tai tietoja, ei salassa pidettäviä asiakirjoja lähetetä toiselle asianosaiselle ja salassa pidettävät tiedot peitetään lähetettävistä asiakirjoista (katso kohta Asianosaisen oikeus tietojen saantiin).

Muutoksenhakuelimelle lähetettävät poistoasiakirjat

- Poistoesitys
- Poistettava päätös (molempien asianosaisten päätöskappale)
- Kaikki muut asian käsittelemiseksi tarpeelliset asiakirjat ja selvitykset, joihin poistoesitys perustuu tai joihin siinä viitataan

1.12. Tarkistaminen

Tukioikeuden lakkaaminen

Jos elatustuen myöntämiseen ja maksamiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu muutoksia, on elatustukipäätöstä tarkistettava. Elatustuki lakkautetaan, kun sen maksamiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu sellaisia muutoksia, että oikeutta elatustukeen ei enää ole yhdenkään tukipäätöksessä mukana olevan lapsen osalta. Jos tukioikeus päättyy vain jonkun tai joidenkin lasten osalta, tehdään tukeen tarkistusratkaisu.

Elatustukioikeus päättyy esim. kun

- lapsi ja elatusvelvollinen asuvat samassa osoitteessa
- lapsi tai elatusvelvollinen kuolee
- elatusavun maksuvelvollisuus päättyy
- lapsi kykenee elättämään itsensä
- lapsi täyttää 18 vuotta
- lapsi muuttaa ulkomaille yli vuodeksi eikä kuulu enää Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan

Elatustukioikeus päättyy myös, jos tuen myöntöperuste lakkaa. Tällaisia tilanteita ovat esim.

- isyyden vahvistaminen silloin, kun tuki on myönnetty sillä perusteella, että isyyttä avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen nähden ei ollut vahvistettu
- elatusavun vahvistaminen, kun tuki on myönnetty määräaikaisena sen vuoksi, että elatusapua ei ole voitu vahvistaa samanaikaisesti isyyden vahvistamisen kanssa

1.12.1. Tuensaajan vaihtuminen

Elatustuen saajan vaihtuminen edellyttää tukipäätöksen tarkistusta. Tällöin ei tuen myöntämisen edellytyksissä tapahdu muutoksia, vaan ainoastaan tuen saaja muuttuu. Elatustuki maksetaan uudelle tuen saajalle ensimmäisestä maksamattomasta tukierästä lukien. Tuen maksu voidaan tarvittaessa keskeyttää maksusteellä tuen nykyisen saajan kuulemisen ajaksi. Maksuuestettä ei kuitenkaan tule käyttää yhtä maksuerää pitempää aikaa.

Elatustuen saajan vaihtuminen esim. sen vuoksi, että lapsen asuinpaikka muuttuu, ei edellytä elatussopimuksen muuttamista tai uutta tuomiota. Elatusvelvollinen on edelleen voimassa olevan sopimuksen tai tuomion mukaisesti velvollinen maksamaan vahvistetun elatusavun lapselle (tai lapsesta tosiasiallisesti huolehtivalle henkilölle), vaikka lapsen asuinpaikka muuttuisi.

Tuensaajan kuolema ei ole tuen lakkautusperuste, sillä lapsen oikeus elatustukeen jatkuu, vaikka tuensaaja kuolisi, ellei tuen myöntöedellytyksissä tapahdu muita muutoksia (esim. lapsi muuttaa elatusvelvollisen luokse). Kun tieto tuensaajan kuolemasta saadaan, viedään elatustukeen ja -apuun maksuste sen selvittämiseksi, kuka lapsesta huolehtii ja kenelle elatustuki tulee jatkossa maksaa. Asiaa selvitetään kirjeitse (kirjepohja LUL13) kuolinpesältä. Jos tieto on saatu muualta kuin väestötietojärjestelmästä, tiedustelukirjeen voi lähettää, mutta odotetaan väestötiedon päivittymistä ennen ratkaisujen tekemistä.

Kun uusi tuensaaja on selvillä, lakkautetaan tuki kuolleelta tuen saajalta ja siirretään pääsääntöisesti lapsen henkilötunnukselle. Jos uusi tuen saaja on muu henkilö kuin lapsi itse, maksu siirretään oikealle saajalle maksuvaatimustoiminnolla. Jos tietoa uudesta tuen saajasta ei saada kuukauden kuluessa tiedustelukirjeen lähettämisestä, lakkautetaan elatustuki.

1.12.2. Elatussopimuksen tai -tuomion muutos

Vahvistetun elatusavun määrän muutos edellyttää elatustukipäätöksen tarkistusta. Myös muu elatussopimuksen tai -tuomion sisällön muutos voi vaikuttaa tuen maksuun tai elatusavun perintään ja edellyttää näin ollen tukipäätöksen tarkistamista. Jos elatussopimus tai -tuomio ei ole

enää voimassa, ei sen perusteella voi maksaa elatustukea. Elatustukipäätös tarkistetaan uuden elatustuomion perusteella, vaikka tuomiosta olisi valitettu.

Tuen tarkistaminen ei välttämättä edellytä hakemusta, vaan tarkistus voidaan tehdä esim. toimitetun uuden elatussopimuksen perusteella. Jos tuen myöntöedellytys muuttuu muusta perusteesta laiminlyöntiperusteiseksi, edellytetään kuitenkin aina hakemusta ja elatusvelvollisen kuulemista.

Esimerkki

Elatusavun määräksi on vahvistettu 158,74 €/kk ja elatustuki on myönnetty elatusavun maksun laiminlyönnin perusteella. Kela perii elatusvelvolliselta elatusapua 158,74 €/kk. Elatussopimusta muutetaan siten, että elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi elatusavuksi vahvistetaan 50 €/kk 1.2.2019 lukien. Maksettavan elatustuen määrä ei muutu, mutta elatustukipäätöstä tarkistetaan 1.2.2019 lukien siten, että elatustuesta 108,74 €/kk (158,74 € – 50 €) on erotustukea. Kela perii uuden elatussopimuksen perusteella elatusvelvolliselta vain maksun laiminlyöntiin perustuvaa osaa eli 50 euroa kuukaudessa.

Esimerkki

Elatusavun määräksi on muusta syystä kuin elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi vahvistettu 100 €/kk. Elatusavun maksun laiminlyönnin perusteella elatustukea on myönnetty 100 €/kk. Elatusavun määrää korotetaan tuomioistuimen päätöksellä 180 euroon kuukaudessa. Elatustukipäätöstä tarkistetaan siten, että elatustuki maksetaan täysimääräisenä (158,74 €/kk).

Elatusavun määrän aleneminen takautuvalta ajalta

Elatusavun määrän aleneminen takautuen saattaa aiheuttaa sekä elatustuen että elatusavun liikamaksua tuensaajalle. Jos elatusapua on alennettu uudella **elatussopimuksella** ja tuensaajalle on tilitetty aiheetta tai liikaa vanhan sopimuksen mukaista elatusapua ajalta, jolta elatusapua on muutettu, peritään elatusavun liikamaksu lähtökohtaisesti tuensaajalta. Katso Elatusavun liikamaksut.

Jos **tuomioistuin** (käräjäoikeus tai hovioikeus) on takautuvasti alentanut elatusavun määrää, lähivanhemman tulee palauttaa kanteen vireillepanon jälkeen saamansa elatusavut vain silloin, kun tuomioistuin on tuomiossaan näin määrännyt (laki lapsen elatuksesta 12 §).

- Jos tuomiossa ei ole mainintaa palauttamisvelvollisuudesta, ei elatusvelvollisen ennen tuomion antopäivää maksamia suorituksia palauteta tai kohdenneta uudelleen.
- Jos elatusapuja ei ole tuomiossa velvoitettu palautettavaksi, maksetaan tuensaajalle ennen uuden tuomion perusteella tehtävän ratkaisun tekemistä ne maksamattomat elatusavut, jotka on palautettu ennen tuomion antamista.

Esimerkki

Elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella. Elatusavun määräksi on elatussopimuksessa vahvistettu 250 €/kk. Vanhemmat eivät pääse sopimukseen elatusavun määrän alentamisesta ja elatusvelvollinen nostaa kanteen käräjäoikeudessa (kante vireille 15.1.2017). Käräjäoikeus antaa tuomionsa 1.8.2017. Tuomion mukaan edellytykset elatusavun määrän alentamiselle täytyvät. Käräjäoikeus velvoittaa elatusvelvollisen maksamaan lapselle elatusapua 100 €/kk kanteen vireille panosta eli 15.1.2017 lukien.

Tuomiossa ei ole mainintaa siitä, että kanteen vireillepanon jälkeen maksetut elatusavut tulisi palauttaa elatusvelvolliselle. Jos elatusvelvollinen on maksanut ennen tuomion antamista voimassa olevaa elatusapua (250 €/kk), ei lapsen/lähivanhemman tarvitse palauttaa elatusapuja.

Kun elatustuki tarkistetaan, velat muuttuvat järjestelmässä miinusmerkkisiksi, jos niihin on kohdistettu suorituksia.

»Tuen käsittelijä luo [Oiwa-työn Palautusten käsittelytiimille](#) ja pyytää poistamaan järjestelmästä ne elatusvelvollisen miinusmerkkiseksi muuttuneet velat, joissa suoritusten arvopäivä on aikaisempi kuin tuomion antopäivä.

Suorituksia ei palauteta elatusvelvolliselle eikä kohdenneta uudelleen (mahdolliset tuomion antopäivän jälkeen tulleet suoritukset kohdennetaan tarvittaessa normaalisti vanhimpaan velkaan). Tuen käsittelijä pyytää samalla Oiwa-työllä Palautusten käsittelytiimiä luopumaan elatustuen saajalle syntyneestä liikamaksusta silloin, kun liikamaksu on muodostunut ennen tuomion antopäivää tapahtuneista suorituksista (tuomion antopäivän jälkeisistä suorituksista muodostunut liikamaksu peritään normaalisti).

Jos tuomioistuin tuomiossa velvoittaa palauttamaan kanteen vireillepanon jälkeen maksetut elatusavut elatusvelvolliselle ja

- jos perittyjä elatusapuja on tilitetty tuensaajalle, toimitaan [Elatusavun liikamaksut](#) -ohjeen mukaisesti.
- jos perittyjä elatusapuja on kohdistettu takautumissaatavaan (ajalta jolta tuomioistuin on muuttanut elatusavun määrää), kohdistetaan suoritukset uudelleen

»Jos takautumissaatavaa ei ole eikä sitä enää kerry, palautetaan elatusapusuoritukset elatusvelvolliselle.

» Tuen käsittelijä ilmoittaa asiasta Perintäkeskukselle ja Perintäkeskus tekee Palautusten käsittelytiimille maksumääräyksen suoritusten palauttamiseksi (Palautustiimille ilmoitettava elatusvelvollisen tilinumero).

Elatusavun määrän korottuminen takautuvalta ajalta

Jos elatusavun määrää korotetaan takautuvasti elatussopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, ei elatusvelvollisen ennen elatusavun vahvistamista maksamia suorituksia pääsääntöisesti kohdenneta uudelleen. Suoritusten kohdennusta voidaan poikkeuksellisesti muuttaa (valtion saatavasta lapsensaatavaan) vain, jos tuen saaja niin vaatii.

Esimerkki

Elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella. Elatusavun määräksi on elatussopimuksessa vahvistettu 150 e/kk. Tuomioistuin korottaa elatusavun määrää 5.7.2017 annetulla päätöksellä 200 e/kk 1.1.2017 alkaen. Elatusvelvollinen on maksanut aiemmin erääntyneen valtion saatavan kokonaan. Uuden tuomion perusteella hänelle kertyy uutta elatusapuvelkaa 1.1.2017 alkaen 50 e/kk, josta suurin osa on lapsensaataavaa.

Aiemmin valtion saatavaan kohdennettuja suorituksia ei kohdenneta tuen tarkistamisen jälkeen uudelleen. Kun elatusvelvollinen maksaa elatusapuvelkaa jatkossa, suoritukset kohdennetaan normaalissa järjestyksessä ensisijaisesti vanhimpaan lastensaatavaan ja viivästyskorkoon.

1.12.3. Tarkistus- tai lakkautusajankohta

Lapsen tai elatusvelvollisen kuoleman vuoksi elatustuki tarkistetaan/lakkautetaan kuolinpäivää seuraavasta päivästä. Jos elatustuki kuitenkin ehditään maksaa koko kuukaudelta ennen lakkautuspäätöstä, on liikamaksun takaisinperinnästä tällaisessa tilanteessa yleensä perusteltua kohtuusyistä luopua. Elatusvelvollisuus päättyy lapsen tai elatusvelvollisen kuolemaan, joten myöskään elatusapuvelkaa ei kerry kuolinpäivän jälkeen.

Lapsen täyttäessä 18 vuotta elatustuki lakkaa 18-vuotispäivää seuraavasta päivästä lukien.

Lapsen tai elatusvelvollisen kuollessa tai lapsen täyttäessä 18 vuotta, elatustuki maksetaan kuolinpäivältä tai 18-vuotispäivältä sekä edeltäviltä kyseisen kalenterikuukauden päiviltä. Tuen määrä päivää kohti lasketaan ottaen huomioon kyseisen kalenterikuukauden todellisten päivien lukumäärä.

Esimerkki

Täyteen elatustukeen oikeutettu lapsi täyttää 18 vuotta 21.5.2018, jolloin tuki lakkaa 22.5.2018 lukien. Toukokuulta tukea maksetaan 104,84 euroa (154,77:31 x 21).

Elatusapu vahvistetaan yleensä maksettavaksi koko kalenterikuukaudelta etukäteen. Jos elatusavun määrää muutetaan, tehdään tarkistus sen kalenterikuukauden alusta, josta lukien elatusavun määrä on muuttunut. Jos elatusavun määrää muuttuu kesken kalenterikuukauden, tuen tarkistus tehdään seuraavan kalenterikuukauden alusta. Elatusavun/elatusapuvelan määrä tulee kuitenkin korjata myös vajaalta kuukaudelta vastaamaan voimassa olevaa sopimusta tai tuomiota.

Esimerkki

Vahvistetun elatusavun määrä muuttuu 1.3.2018 lukien. Elatustukipäätöstä tarkistetaan 1.3.2018 lukien.

Esimerkki

Elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella, elatusavun määrä on ollut 156 €/kk. Elatussopimusta muutetaan 15.3.2018 lukien siten, että elatusavun määrä on 0 €/kk elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn takia. Elatustukipäätöstä tarkistetaan 1.4.2018 lukien. Elatusapuvelkaa kerrytetään 14.3.2018 saakka.

Muissa elatustuen lakkautus- tai tarkistustilanteissa, kuten lapsen muuttaessa ulkomaille tai elatusvelvollisen luo, elatustuki lakkautetaan tai tarkistetaan olosuhteiden muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien. Jos muuttopäivä on kalenterikuukauden ensimmäinen päivä, tuen tarkistus tehdään muuttokuukauden alusta lukien.

Kun lapsen katsotaan kykenevän elättämään itsensä palkka- tai elinkeinotoiminnan tuloilla, tuki lakkautetaan tai tarkistetaan seitsemännen työskentelykuukauden tai elinkeinotoiminnan harjoittamiskuukauden alusta lukien. Katso myös [Saamisen esteet > Lapsen itsensä elättäminen](#).

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 17 §](#)

1.12.3.1. Lapsen muutto toisen vanhemman/ elatusvelvollisen luokse

Kun lapsi muuttaa toisen vanhemman/elatusvelvollisen luokse asumaan, elatustukioikeuteen vaikuttaa se, mikä elatussopimus/tuomio on voimassa, onko tehty uutta elatussopimusta, mistä lukien uusi sopimus on voimassa ja mikä on lapsen muuttopäivä. Kun uudella elatussopimuksella vahvistetaan toisen vanhemman elatusvelvollisuus, ei tämä sopimus suoraan kumoa aiempaa, toisen vanhemman kanssa tehtyä sopimusta. Kuitenkin jos uusi sopimus tehdään tilanteessa, jossa lapsi on muuttamassa toisen vanhemman luo, voidaan lähtökohtaisesti olettaa tarkoitetun, että myös elatusavun maksuvelvollisuuden on tarkoitettu vaihtua vanhemmalta toiselle.

Jos uusi sopimus on voimassa kalenterikuukauden alusta lukien, tuki tarkistetaan/lakkautetaan kyseisen kuukauden alusta. Lisäksi muuttotilanteissa tulee muistaa, että tukea ei makseta tai myönnetä, jos lapsi asuu elatusvelvollisen luona.

Esimerkkitalanteita

Äiti on ollut velvollinen maksamaan elatusapua ja lapsi on asunut isän kanssa. Elatustuki on ollut maksussa äidin laiminlyötyä elatusavun maksun.

1. Lapsi muuttaa äidin luokse, mutta uutta elatussopimusta ei tehdä.

- Muuttopäivä on 15.10. » tuki lakkautetaan 1.11. lukien ja äidin elatusapuvelka kertyy 31.10. saakka.
- Muuttopäivä on 1.11. » tuki lakkautetaan 1.11. lukien ja äidin elatusapuvelka kertyy 31.10. saakka.

Koska uutta elatussopimusta ei ole tehty, tukioikeutta ei ole 1.11. lukien.

2. Lapsi muuttaa äidin luokse ja tehdään uusi elatussopimus, jonka perusteella isä on elatusvelvollinen.

- Muuttopäivä on 15.10. ja uusi sopimus on voimassa 1.11. » tuki lakkautetaan 1.11. lukien ja äidin elatusapuvelka kertyy 31.10. saakka » tuki voidaan myöntää 1.11. lukien äidin hakemuksen ja uuden sopimuksen perusteella, jos edellytykset täyttyvät.
- Muuttopäivä on 1.11. ja uusi sopimus on voimassa 1.11. » tuki lakkautetaan 1.11. ja äidin elatusapuvelka kertyy 31.10. saakka » tuki voidaan myöntää 1.11. lukien äidin hakemuksen ja uuden sopimuksen perusteella, jos edellytykset täyttyvät.
- Muuttopäivä on 10.11. ja uusi sopimus on voimassa 1.11. lukien » tuki lakkautetaan 1.11. ja äidin elatusapuvelka kertyy 31.10. saakka » tuki voidaan myöntää 1.12. lukien äidin hakemuksen ja uuden sopimuksen perusteella, jos edellytykset täyttyvät. Jos tukea haetaan isän laiminlyötyä elatusavun maksun, isän elatusapuvelka kertyy 1.11. lukien (alkuvelaksi).

Huom. marraskuulta ei voida maksaa/myöntää tukea, koska kalenterikuukauden alussa tuen myöntöedellytykset eivät ole täyttyneet (lapsi asunut elatusvelvollisen luona).

1.13. Keskeyttäminen

Elatustuen maksaminen voidaan yksittäistapauksissa väliaikaisesti keskeyttää, jos Kelan tietoon tulee sellainen elatustuen myöntöedellytyksiin vaikuttava seikka, jonka perusteella on ilmeistä, että elatustukeen ei enää olisi oikeutta. Maksun keskeyttämisellä pyritään välttämään tuen liikamaksua ja takaisinperintää. Maksun keskeyttäminen voi tulla kyseeseen esim. silloin, kun Kelalle tulee tieto lapsen muuttamisesta elatusvelvollisen luokse asumaan. Maksun keskeyttämistä ei kuitenkaan tule käyttää tilanteissa, joissa Kelalla on jo riittävät tiedot ja selvitykset valituskelpoisen lakkautuspäätöksen antamiselle.

Elatustuen maksun keskeyttämistä voidaan käyttää myös silloin, kun Kela hakee lainvoimaisen päätöksen poistoa muutoksenhakuelimeltä. Tällöin maksu voidaan keskeyttää poistohakemuksen käsittely ajaksi.

Maksun keskeyttämistä tulee käyttää harkiten ja vain silloin kun on ilmeistä, että lapsella ei enää olisi oikeutta elatustukeen. Keskeyttämisestä ei anneta valituskelpoista päätöstä, vaan asiassa tehdään teknisesti päätöksetön tarkistusratkaisu, jolla lakkautetaan sen lapsen tuki, johon ei enää ilmeisesti olisi oikeutta. Tuen saajalle lähetetään keskeyttämisestä kirje (LUS04). Maksun keskeyttämisen jälkeen Kelan tulee välittömästi ryhtyä toimiin tarvittavien tietojen saamiseksi ja elatustukea koskevan valituskelpoisen päätöksen antamiseksi. Lopullinen päätös tulee antaa mahdollisimman nopeasti maksun keskeyttämisen jälkeen.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 18 §](#)

1.14. Lakkauttaminen

Elatustuki lakkautetaan, kun elatustuen saamisen edellytykset eivät täyty yhdenkään päätöksessä mukana olevan lapsen osalta. Jos vain jonkun tai joidenkin lasten elatustukioikeus päättyy, tehdään päätökseen tarkistus.

Jos lakkautuksen syynä on lapsen tai elatusvelvollisen kuolema, lue lisää [tarkistus- tai lakkautusajankohta](#).

Jos kyse on tuensaajan kuolemasta, elatustukioikeus ei välttämättä pääty. Lue lisää [tuensaajan vaihtuminen](#).

1.14.1. Elatusapuvelka maksettu

Jos elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella, voidaan elatustuki lakkauttaa, jos on todennäköistä, että jatkossa elatusvelvollinen itse hoitaa elatusavun maksun elatussopimuksen tai -tuomion mukaisesti. Edellytyksenä elatustuen lakkauttamiselle on, että

- elatusapuvelkaa ei ole enää jäljellä ja
- on todennäköistä, että elatusvelvolliselta saadaan perityksi säännöllisesti vähintään kuukausittain erääntyvää elatusapua vastaava määrä.

Käytännössä elatustuki voidaan lakkauttaa silloin, kun kuukausittain erääntyvä elatusapu on saatu säännöllisesti perittyä elatusvelvolliselta useamman kuukauden ajan eikä ole oletettavaa, että tilanne tulisi muuttumaan lähikuukausina. Lakkautus ei edellytä tuen saajan suostumusta.

Tuen lakkautuksen jälkeen elatusvelvollisen tulee maksaa elatusapu sopimuksen tai tuomion mukaisesti suoraan lähivanhemmalle tai muulle lapsesta huolehtivalle henkilölle. Lakkautuksesta annetaan päätös sekä tuen saajalle että elatusvelvolliselle.

Sovellettava lainkohta [Elatustukilaki 580/2008 17 §](#)

1.14.2. Pyynnöstä lakkauttaminen

Elatustukea ei pääsääntöisesti lakkauteta, jos elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella ja elatusvelvollisella on elatusapuvelkaa jäljellä. Kuitenkin jos tuen saaja pyytää suullisesti tai kirjallisesti tuen lakkautusta, on tuki hänen pyynnöstään lakkautettava. Tuki voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

Tuen lakkautus ei kuitenkaan keskeytä tai pääty siihen saakka kertyneen elatusapuvelan perintää. Tuen lakkautuksesta huolimatta elatusvelvollisen tulee siten maksaa Kelalle lakkautukseen mennessä erääntyneet elatusavut. Jos elatusapuvelka on ulosottoperinnässä, perintää jatketaan normaalisti. Myöskään elatussopimusta tai -tuomiota ei palauteta tuen saajalle ennen kuin

velka on saatu perittyä. Edellä mainituista seikoista on syytä informoida tuen saajaa ennen kuin lakkautuspäätös hänen pyynnöstään tehdään. Elatustukea ei koskaan lakkauteta elatusvelvollisen pyynnöstä.

1.15. Liikamaksu

Elatustuen liikamaksu syntyy tarkistus- tai lakkautusratkaisun yhteydessä. Jos elatustukea on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, tulee liikaa maksettu tuki pääsääntöisesti periä takaisin. Voit kuitenkin luopua takaisinperinnästä joko kokonaan tai osittain, jos se katsotaan kohtuulliseksi, perittävä määrä on vähäinen taikka jos perinnän jatkaminen ei enää ole tarkoituksenmukaista tai perinnän jatkamisesta aiheutuu kohtuuttomat kustannukset tuen määrään nähden.

1.15.1. Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.15.2. Elatustuen liikamaksun kuittaus

Takaisin perittävä määrä voidaan kuitata Kelan elatustuen saajalle maksamasta muusta etuudesta. Ilman tuen saajan suostumusta kuittaus voidaan kuitenkin kohdistaa vain sen lapsen elatustukeen, jonka elatustuki on maksettu aiheettomasti tai liian suurena. Lisäksi kuittaus edellyttää, että takaisin perittävät elatustukierät on maksettu samalle tuen saajalle kuin kuitattavat elatustukierät maksettaisiin.

1.15.3. Elatusavun liikamaksut

Elatustukiratkaisun jälkeen **käsittelijä tarkistaa aina elatusvelvollisen velkatiedot**. Velan tarkistaminen on erityisen tärkeää silloin, kun tehtävässä ratkaisussa elatusavun määrä pienenee takautuvalla ajalla. Liikaa maksettu elatusapu näkyy seuraavasti:

- Perittävää jäljellä -sarakkeessa miinusmerkkisenä ja/tai
- Perhekohtaisen velan kyselynäytöllä lukee 'Asiassa liikaa perittyjä jaksoja'.

Liikamaksua syntyy esim. kun:

- Tukeen tehdään **takautuva tarkistus, jossa elatusavun määrä pienenee**. Elatusapuvelka on jo ehditty periä ajalta, johon tarkistus kohdistuu. Osa suorituksesta on kohdistettu lapsen saatavaan tai viivästyskorkoon ja ehditty maksaa. Tukiratkaisun myötä kyseinen aika muodostuu elatusvelvolliselta liikaa perityksi.
- Elatusvelvolliselta on tullut suoritus, joka on kohdistettu **velkajärjestelyvelan** lapsen saatavaan tai korkoon. Tulee ilmi, että suoritus olisikin kuulunut velkajärjestelyn jälkeiseen velkaan. Tämä tilanne voi tulla myös toisin päin, eli suoritus on kirjautunut velkajärjestelyn jälkeisen ajan saatavaan, vaikka se olisi kuulunut velkajärjestelyvelkaan.

Aiheetta maksettu elatusapu peritään elatustuen saajalta takaisin silloin, kun

- elatusavun maksuvelvollisuutta on **alennettu takautuen elatussopimuksella** ja tuensaajalle on aiheetta ehditty tilittää elatusapuja, **tai**

- elatusavun maksuvelvollisuutta on muutettu takautuen **tuomiolla** ja tuensaajalle on tilitetty **tuomiopäivän jälkeen tulleiden suoritusten perusteella maksettuja elatusapuja**, tai edellinen elatusaputuomio on kumottu, **tai**
- elatusavun maksuvelvollisuutta on muutettu takautuen **tuomiolla** ja tuomiossa on määrätty, että kanteen vireilläoloaikana liikaa maksetut elatusavut tulee palauttaa
- elatusvelvolliselta perityksi saatu suoritus on **virheellisesti tilitetty** elatustuen saajalle, vaikka se olisi kuulunut Kelan takautumissaatavan korvaukseksi.

Kun huomataan, että elatusapua on maksettu liikaa tai virheellisesti, toimitaan seuraavasti:

Elatustuen käsittelijä

- selvittää (tarvittaessa yhteistyössä Perintäkeskuksen kanssa) mistä liikamaksu johtuu. Elatusapuun viedään maksuste. Jos elatusvelvollinen on velkajärjestelyssä, otetaan asian selvittämiseksi ja maksujen kohdistamiseksi aina yhteyttä Perintäkeskukseen.
- tekee **elatusvelvolliselle** Oiwaan Toimeksiantotyön (selvitettävä asia) Palautusten käsittelytiimin Elatusavun suoritukset –työjonoon. Ilmoittaa, että kyseessä on elatussopimuksen/tuomion muutos ja pyytää kohdistamaan elatusvelvollisen suoritukset uudelleen. Yksilöi työn kommenttiin mitä korjataan ja miltä ajalta. Jos velkaa ei ole jäljellä (peritty loppuun), eikä sitä enää kerry, pyytää palauttamaan liikaa perityn summan elatusvelvolliselle tai ulosottoon (sinne mistä suoritus on tullut). Kirjoittaa työn kommenttiin elatusvelvollisen tietojen lisäksi palautuksen syyn ja tilinumeron.
- tekee **elatustuen saajalle** Oiwaan Toimeksiantotyön etuutena elatustuki, tarkenteena elatusvelvollisen syntymäaika ja tarkenteen lisätietona ”Elatusavun liikamaksu”. Työn kommenttiin kirjataan tehdyt toimenpiteet. Kun elatustuen saaja on velvoitettu palauttamaan liikaa maksetut elatusavut, pyytää käyttämään mahdolliset maksuesteen takana olleet elatusapusuoritukset liikamaksun vähentämiseen silloin kun suoritukset ovat muodostuneet saman lapsen/lasten perusteella kuin liikamaksukin (elatustukilaki 25 § 3 mom.). Työ laitetaan odottamaan elatusvelvollisen työn valmistumista.

Perintäkeskus

- Elatustuen ratkaisu muodostaa elatusvelvolliselle Perintäkeskuksen Oiwa –työn ’Lähetä elatusvelvollisen velkakirje’ ja/tai työn ’Selvitä liikaa perityn velan toimenpiteet’. Perintäkeskuksen työ linkitetään odottamaan elatusvelvolliselle tehdyn Toimeksiantotyön valmistumista.

Palautusten käsittelytiimi

- tekee pyydetyt toimenpiteet elatusvelvollisen Oiwa-työn perusteella.
- kirjoittaa elatustuen saajan Oiwa-työn kommenttiin elatusavun liikamaksun, tehdyt toimenpiteet ja syntyneen elatusavun liikamaksun määrän. Siirtää työn vakuutuspiiriin Elatustuki -työjonoon. Elatusvelvollisen työ suljetaan kun pyydetyt toimenpiteet on tehty.
- kirjaa elatustuen saajalle muodostuneen elatusavun liikamaksun määrän Oiwa-työhön. Mahdolliset maksuesteen takana olleet elatusapusuoritukset käytetään liikamaksun vähentämiseen, kun suoritukset ovat muodostuneet saman lapsen/lasten perusteella kuin liikamaksukin (elatustukilaki 25 § 3 mom.) ja elatustuen saaja on velvoitettu palauttamaan liikaa maksetut elatusavut.
- Jos velan korjaustoimet muodostavat tuen saajalle elatusavun liikamaksua, näkyy se elatustuen maksutaulukossa Muu maksuna.

Perintäkeskus

- Elatusvelvollisen Oiwa –työ vapautuu odottamasta. Perintäkeskuksen käsittelijä lähettää elatusvelvolliselle velkakirjeen ja sulkee työn. Elatusvelvollisen osalta käsittely päättyy.

Elatustuen käsittelijä

- Luopuu alle 250 euron elatusavun liikamaksusta (hallinnollinen luopuminen). Kyseessä ei ole elatustukilain (ETUL 25 § 2 mom.) mukainen takaisinperintätilanne, joten takaisinperintäpäätöstä ei voida antaa eikä perinnän kohtuullistaminen tai vähäisenä määränä luopuminen ole mahdollista. Käsittelijä kirjaa asian elatustuen saajan elatusavun liikamaksun työn kommenttiin ja siirtää työn Vero- ja kirjanpitoryhmälle Verotus- ja etuustilien korjaukset –työjonoon. Työn kommenttiin kirjoitetaan ”Elatusavun liikamaksusta luopuminen” (ilmoita summa).
- Jos elatusapusuorituksia on käytetty liikamaksun vähentämiseen ja perittävää ei vähentämisen jälkeen jää, ilmoittaa tästä asiakkaalle kirjeellä LUL12 (kirjettä muokataan tilanteeseen sopivaksi). Jos perittäväksi määräksi tämän jälkeen jää yli 250 euroa, ei lähetetä kirjettä LUL12, vaan siirretään käsittely Perintäkeskukseen.
- Jos perittävä summa on 250 euroa tai enemmän, elatustuen käsittelijä siirtää elatusavun liikamaksun työn Perintäkeskuksen Asiantuntija –työjonoon. Työn kommenttiin kirjoitetaan liikamaksun määrä, ajankohta ja tehdyt toimenpiteet.

Toimenpiteet Perintäkeskuksessa

1. Perintäkeskuksen käsittelijä lähettää tuen saajalle kirjeen LUI05, jossa ilmoitetaan elatusavun liikamaksusta ja pyydetään palauttamaan liikaa maksettu elatusapu Kelan palautustilille. Jos maksamattomina olleita elatusapuja on käytetty liikamaksun vähentämiseen, siitä lisätään kirjeelle lisäteksti. Kirjettä muokataan tarvittaessa tilanteeseen sopivaksi. Viitetiedoksi pyydetään merkitsemään tuen saajan henkilötunnus/elatusapu. Kirje liitetään työhön ja työ laitetaan odottamaan (eräpäivä + 14 pv).
 - Jos asiakas ottaa yhteyttä, käsittelijä sopii asiakkaan kanssa maksamisesta osat- tai kertamaksuna. Osamaksun alaraja on 30e kuukaudessa. Tavoitteena on saada liikamaksu perittyä enintään viidessä vuodessa. Osamaksusopimuksesta lähetetään kirje LUI07. Etuudesta kuittaaminen ei ole mahdollista, koska kyse ei ole takaisinperinnästä.
 - Jos elatustuen saaja on velvoitettu palauttamaan elatusapua, liikamaksua voidaan ilman suostumusta vähentää saman lapsen tulevista elatusavuista, tai suostumuksella myös muiden lasten elatusavuista (elatustukilaki 25 § 3. mom.), edellyttäen että on oletettavissa, että liikamaksu saadaan näin perittyä kohtuullisessa ajassa (tee Oiwa-työ Palautusten käsittelytiimiin Elatusavun suoritukset -työjonoon). Vähentämisestä ilmoitetaan asiakkaalle kirjeellä LUL12. Tapausten seuranta tapahtuu Oiwan kautta. Elatusavussa pidetään maksuste kunnes koko perittävä määrä on saatu vähennettyä.
 - Kun tuen saaja palauttaa rahaa, kirjataan se etuuden palautuksena liikaa maksettuun elatusapuun ja tieto tästä kirjataan elatustuen saajan työn kommenttiin. Jos koko summa palautuu kerralla, työ suljetaan. Tehdyt toimenpiteet kirjataan työn kommenttiin.
2. Mikäli palautusta ei saada, lähetetään kertamaksun maksukehotuskirje LUI06. Toinen maksukehotus LUI09 lähetetään, jos suoritusta ei ole saatu ja ensimmäisen maksukehotuksen eräpäivästä on kulunut vähintään 14 päivää. Jos asiakkaan kanssa on kirjeen LUI05 lähettämisen jälkeen sovittu osamaksusta ja hän ei noudata sovittua osamaksusopimusta, lähetetään osamaksun 1. maksukehotus LUI08. Toinen maksukehotuskirje LUI09 on yhteinen molemmille perintätavoille. Kirjeet liitetään Oiwa-työhön.
3. Jos suoritusta ei edelleenkään saada, harkitsee Perintäkeskuksen lakimies onko elatusavun perintää tarkoituksenmukaista jatkaa oikeusteitse vai ei.
 - Jos perinnästä luovutaan, kirjataan asia elatustuen saajan työn kommenttiin ja siirretään työ Vero- ja kirjanpitoryhmälle Verotus- ja etuustilien korjaukset –työjonoon. Työn

kommenttiin kirjoitetaan ”Elatusavun liikamaksusta kokonaan luopuminen” (ilmoita summa).

- Jos perintää päätetään jatkaa, Perintäkeskus tekee käräjäoikeudelle suppean haastehakemuksen, jossa selostaa tapahtuneen liikamaksutilanteen, perintäyritykset ja maksettavaksi vaadittavan suorituksen. Jos saatava riitaantuu, Perintäkeskusta käräjäoikeudessa edustaa oikeustieteellisen koulutuksen saanut henkilö.
- Oikeudellisen perinnän vaiheista Perintäkeskuksessa on ohjeistettu erillisellä tuomiolla perittävien saatavien toimintaohjeella.

Käräjäoikeuden annettua asiassa päätöksen tekee Perintäkeskus välittömästi päätöksen perusteella manuaalisen ulosottohakemuksen ja toimittaa sen velallisen kotipaikan ulosottovirastoon. Perintä jatkuu normaalisti, kunnes saatava 15 vuoden päästä vanhenee. Kun perintä päättyy/saatava vanhenee, pitää asiasta tehdä työ Vero- ja kirjanpitoryhmälle Verotus- ja etuustilien korjaukset –työjonoon. Seuranta tapahtuu Oiwan kautta 690 pv kerrallaan.

1.16. Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.

1.16.1. Poikkeukset

Elatustuki poikkeaa muista Kelan etuuksista, sillä samassa tukiasiassa voi olla kaksi asianosaista. Tavallisin tilanne on, kun elatustukea on haettu tai se on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella. Tällöin asiaosaisia tukiasiassa ovat tuen hakija tai saaja ja elatusvelvollinen. Myös silloin, kun jo myönnetyn tuen maksua haetaan toiselle henkilölle (esim. lapsesta tosiasiallisesti huolehtivalle henkilölle tai 15-vuotiaalle lapselle itselleen), on tukiasiassa kaksi asianosaista.

Kun tukiasiassa on kaksi asianosaista, saavat molemmat asianosaiset valituskelpoisen päätöksen ja molemmilla on oikeus valittaa päätöksestä. Molemmat asianosaiset saavat päätöksestä omat päätöskappaleensa, mutta kyse on samasta päätöskokonaisuudesta. Näin ollen, jos jompikumpi valittaa päätöksestä, ei päätös tule lainvoimaiseksi kummankaan asianosaisen osalta. Jos tukipäätöstä oikaistaan, on molemmille asianosaisille annettava uusi päätös.

Kun tukiasiassa on kaksi asianosaista, poikkeaa muutoksenhakumenettely joiltakin osin yleisestä, kaikissa etuuksissa noudatettavasta menettelystä ja ohjeistuksesta. Silloin, kun elatustukiasiassa on yksi asianosainen (esim. erotustuki), noudatetaan yleistä muutoksenhakumenettelyä.

1.16.1.1. Valituksesta kuuleminen

Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun (hallintolain 34 §). Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä muiden tekemistä vaatimuksista ja sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun (hallintolainkäyttölain 34 §)

Kun elatustukiasiassa on kaksi asianosaista, toisen asianosaisen esittämät vaatimukset saattavat vaikuttaa myös toisen oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Tästä syystä toista asianosaista tulee kuulla valituksesta. Hänelle varataan tilaisuus lausua näkemyksensä valituksessa esitetyistä vaatimuksista ja esittää mahdollista lisäselvitystä.

Kuulemisessa voit käyttää kirjettä LUS09 tai LUS12. Kirjeen liitteenä lähetetään kopio valituskirjelmästä sekä mahdollisista lisäselvityksistä. Siltä osin kuin valituskirjelmä tai muut

selvitykset sisältävät salassa pidettävää tietoa, peitetään salassa pidettävät tiedot. Salassa pidettäviä ovat esim. henkilön tuloja, varallisuutta ja taloudellista asemaa kuvaavat tiedot. Tästä syystä esim. esitetyistä tiliotteista peitetään muut tiedot paitsi elatusapusuoritukset, joihin valittaja vetoaa. Asianosaisen asuinpaikkaa tai osoitetta koskevat tiedot sekä muut yhteystiedot peitetään vain, jos asianosaisella on turvakielto tai jos asianosainen on ilmoittanut Kelalle, että haluaa yhteystietonsa pidettävän salassa. Asianosaisen puhelinnumero ja sähköpostiosoite peitetään kuitenkin kaikissa tapauksissa. Katso myös kohta Asianosaisen oikeus tietojen saantiin.

Toisen asianosaisen antamasta vastineesta ja mahdollisista lisäselvityksistä kuullaan valittajaa (kirjepohja LUS14). Kopio vastineesta ja mahdollisista lisäselvityksistä lähetetään valittajalle samoin rajoituksin kuin edellä on todettu. Valittajan mahdollisesta vastineesta ei enää kuulla toista asianosaista.

1.16.1.2. Oikaisumahdollisuuden tutkiminen

Valituksen, vastineen ja muun selvityksen perusteella tutkitaan, onko päätöstä syytä oikaista. Ellei päätöstä voida oikaista valituksessa esitetyllä tavalla, toimitetaan valitus muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Tältä osin noudatetaan yleistä muutoksenhakuohjeistusta. Ilmoitus valitusasian lähettämisestä muutoksenhakuelimeen sekä valituslausunto lähetetään paitsi valittajalle myös toiselle asianosaiselle. Ilmoittamisessa voit käyttää kirjepohjia YHI02 ja YHI03 (valittaja) sekä LUI11 ja LUI12 (toinen asianosainen). Molemmilla asianosaisilla on mahdollisuus antaa vastineensa muutoksenhakuelimelle.

1.16.1.2.1. Itseoikaisu

Jos Kela katsoo, että valituksenalaista päätöstä tulisi itseoikaista eikä oikaisu tapahdu kummankaan asianosaisen vahingoksi, annetaan oikaisupäätös ja valitus raukeaa.

Jos itseoikaisu tapahtuisi toisen asianosaisen vahingoksi, tulee oikaisua varten saada asianosaisen suostumus. Kela voi päättää käytännössä ainoastaan elatustuesta, ei elatusavun määrästä, suoritusajasta tai muusta elatusapuun liittyvästä asiasta. Tästä syystä elatustukiratkaisun oikaisu voi olla käytännössä vanhingoksi ainoastaan tuen saajaosapuolelle. Elatusvelvollisen osalta kyse on yleensä elatusapuvelan lisäämisestä tai vähentämisestä, joka perustuu elatussopimukseen tai oikeuden päätökseen. Velan korjaaminen ei ole elatustukipäätöksen vahingoksioikaisua elatusvelvollisen osalta, eikä siten edellytä suostumuksen pyytämistä häneltä. Elatusvelvollista tulee kuitenkin kuulla ennen velan lisäämistä ratkaisuun.

Esimerkki 1

Elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella takautuvan hakuajan puitteissa 1.6.2014 lukien. Lähivanhempi vaatii elatustukea takautuen jo 1.4.2014 lukien.

Valituksen hyväksyminen ja elatustuen myöntäminen jo 1.4.2014 lukien ei vaikuta negatiivisesti elatusvelvollisen asemaan. Jos tuki myönnetään 1.4.2014 lukien, osa alkuvelasta muuttuu takautumissaatavaksi. Lapsen saatavan muuttumisella takautumissaatavaksi ei ole vahingollista vaikutusta elatusvelvollisen kannalta. Näin ollen päätöksen oikaisuun ei vaadita hänen suostumustaan.

Esimerkki 2

Elatustuki on myönnetty täysimääräisenä elatusavun laiminlyönnin perusteella. Elatusvelvollinen valittaa päätöksestä ja esittää voimassa olevan elatussopimuksen, jonka mukaan elatusavun määrä on 120 €/kk (ei puutteellista elatuskykyä). Esitetyn selvityksen perusteella Kela katsoo, että tuki olisi tullut myöntää 120 euron suuruisena. Koska päätöksen oikaisu tapahtuu tuen saajan vahingoksi, edellyttää oikaisu hänen suostumustaan.

Suostumus vahingoksi oikaisuun

Suostumusta vahingoksi oikaisuun voidaan pyytää samalla, kun kuullaan valituksesta. Tällöin voit käyttää kirjepohjaa LUS12 (kuuleminen+suostumuksen pyytäminen). Suostumusta vahingoksi oikaisuun voidaan pyytää myös vasta kuulemisen jälkeen. Tällöin voit käyttää kirjepohjaa LUS13.

Jos asiaosainen antaa suostumuksensa päätöksen vahingoksi oikaisuun, itseoikaistaan päätös. Molemmille asianosaisille annetaan oikaisupäätös ja valitus raukeaa.

Jos asianosainen ei anna suostumusta vahingoksi oikaisuun, ei myöskään itseoikaisua voida tehdä. Tällöin valitus lähetetään muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

Jos valituksenalaista päätöstä tulisi oikaista siten, että tukeen ei ole lainkaan oikeutta tai että tukea tulisi maksaa myönnettyä pienempänä, annetaan oikaisupäätös väliaikaisena.

Esimerkki

Elatustuki on myönnetty elatusavun laiminlyönnin perusteella 1.8.2014 lukien. Elatusvelvollinen valittaa päätöksestään vedoten siihen, että lapsi on asunut hänen luonaan heinäkuusta lukien eikä elatustukea olisi näin ollen tullut myöntää. Esitettyjen selvitysten perusteella Kela katsoo, että päätös tulisi itseoikaista.

Lähivanhempaa (tuen hakija) kuullaan valituksessa esitetystä vaatimuksista. Samalla pyydetään suostumusta päätöksen vahingoksi oikaisuun. Liikamaksun välttämiseksi tuen maksu keskeytetään kuulemisen ajaksi.

Lähivanhempi ei anna suostumustaan oikaisuun, joten valitus on toimitettava muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Valituksenalaista päätöstä oikaistaan väliaikaisella päätöksellä siten, että elatustukeen ei ole oikeutta 1.8.2014 lukien.

1.16.1.2.2. Osittainen oikaisu

Jos valituksessa esitetyt vaatimukset voidaan hyväksyä joltain osin, annetaan väliaikainen oikaisupäätös ja muilta osin asia siirretään muutoksenhakuelimen ratkaistavaksi. Molemmille asianosaisille annetaan väliaikainen päätös. Väliaikainen päätös voidaan antaa toisen asianosaisen vahingoksi ilman suostumusta, koska asia menee joka tapauksessa muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

Molemmille asianosaisille lähetetään ilmoitus valitusasian käsittelystä, valituslausunto sekä väliaikainen päätös. Ilmoittamisessa voit käyttää kirjepohjia YHI01 ja YHI03 (valittaja) sekä LUI11 ja LUI12 (toinen asianosainen). Molemmilla asianosaisilla on mahdollisuus antaa vastineensa muutoksenhakuelimelle.

1.16.1.3. Muutoksenhakuelimelle lähettämisen määräaika

Pääsääntöisesti valituskirjelmä lausuntoineen on toimitettava muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Määräajasta voidaan poiketa vain, jos

lisäselvityksen saaminen tai hankkiminen sitä edellyttää. Jos elatustukipäätöstä koskevasta valituksesta on kuultava toista asianosaista, tämä yleensä ehditään tehdä em. määräajan kuluessa. Kuitenkin jos kuuleminen, oikaisuluvan pyytäminen ja mahdollinen lisäselvitysten hankkiminen viivästyttävät käsittelyä, voidaan 30 päivän määräaikaa pidentää. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Jos valitusasiakirjoja ei em. syistä ehditä toimittaa 30 päivän kuluessa, on asiasta ilmoitettava valittajalle.

1.16.1.4. Lisäselvitykset valitusprosessin aikana

Jos valittaja tai toinen asianosainen toimittaa lisäselvitystä sen jälkeen, kun valitus on lähetetty muutoksenhakuelimeen, toimitetaan selvitys ja lisälausunto muutoksenhakuelimelle noudattaen yleistä muutoksenhakua koskevaa ohjeistusta. Tieto esitetystä lisäselvityksestä ja lisälausunto lähetetään myös toiselle asianosaiselle ja hänellä on halutessaan mahdollisuus lausua asiasta suoraan muutoksenhakuelimelle. Ilmoittamisessa voit käyttää kirjepohjia LUI15 ja LUI16. Lisälausunnon toimittajalle lisälausunto lähetetään tiedoksi kirjeellä LUI17 tai YHI10.

1.16.1.5. Muutoksenhakuelimelle lähetettävät asiakirjat

Silloin kun on kyse laiminlyöntiperusteisesta elatustuesta tai tukiasiassa muutoin on kaksi asianosaista, lähetetään muutoksenhakuelimelle seuraavat asiakirjat:

- Lausunto valitukseen
- Asiakaskirjeet ”Ilmoitus valitusasian käsittelystä” (sekä valittajalle että toiselle asianosaiselle lähetetty kirje)
- Valituskirjelmä liitteineen
- Päätös (sekä valittajan että toisen asianosaisen päätöskappale)
- Toiselle asianosaiselle lähetetty valitusta koskeva kuulemiskirje liitteineen, vastine valitukseen liitteineen ja vastineen johdosta valittajalle lähetetty kuulemiskirje liitteineen sekä valittajan vastine
- Etuushakemus liitteineen
- Kuulemiskirje elatusavun laiminlyönnistä ja elatusvelvollisen vastine kuulemiseen liitteineen, vastineen johdosta tuen hakijalle lähetetty kuulemiskirje liitteineen ja tuen hakijan vastine
- Muu mahdollinen ratkaisuun vaikuttanut aineisto

1.16.1.6. Asianosaisen oikeus tietojen saantiin

Asianosaisella on oikeus saada viranomaiselta tieto sellaisen muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Vain laissa erikseen mainituissa tilanteissa ei mainittua oikeutta ole. Tällöinkin tieto asiakirjasta tulee antaa siltä osin, kuin se ei sisällä salassa pidettävää tietoa (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 10 § ja 11 §).

Lähtökohtaisesti elatustukiasian asianosaisilla on oikeus saada tietoa ratkaisuun vaikuttaneista asiakirjoista sekä oikeus pyynnöstään saada asiakirjat nähtäväkseen. Asianosaisella on pyynnöstään oikeus tietojen saantiin myös muulloin kuin muutoksenhakutilanteissa.

Kun toista asianosaista kuullaan valituksesta tai kun asianosainen on itse pyytänyt nähtäväkseen tukiasiaan vaikuttaneita asiakirjoja ja asiakirja sisältää toista henkilöä koskevaa salassa pidettävää tietoa, asiakirjasta peitetään salassa pidettävät tiedot ja muilta osin luovutetaan asianosaisen

nähtäväksi. Jos koko asiakirjaa on pidettävä salassa pidettävänä, sitä ei luovuteta asianosaiselle eikä siitä anneta tietoja.

Salassa pidettäviä asiakirjoja tai tietoja toista henkilöä koskien, jotka elatustukiasioissa voivat tulla esiin, ovat esim.

- tiedot henkilön tuloista ja varallisuudesta ja taloudellisesta asemasta
- tiedot henkilön saamasta etuudesta, sosiaalihuollon tai työhallinnon asiakkuudesta, palvelusta tai tukitoimesta
- tiedot henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta tai hänen saamastaan terveydenhuollon tai kuntoutuksen palvelusta
- henkilön puhelinnumero, asuinpaikka ja osoite sekä muut yhteystiedot, jos henkilö on pyytänyt tietojen salassapitoa ja tiedon antaminen vaarantaisi asianosaisen turvallisuutta, etuja tai oikeuksia (=asiakkaat joilla turvakielto)

Salassa pidettäviä asiakirjoja/tietoja voi kuitenkin luovuttaa, jos asianosainen antaa siihen suostumuksensa.

Salassapitokysymys pitää arvioida tapauskohtaisesti riippuen siitä, mitä selvitystä asianosaiset ovat esittäneet. Esim. tilioitteista, kuiteista ja muista pankin tositteista peitetään muut tilitapahtumat kuin mihin asianosainen vetoaa (elatusapusuoritukset), tilinumero ja tilin saldo. Elatustukihakemus ei yleensä sisällä salassa pidettävää tietoa. Tukihakemuksesta peitetään kuitenkin hakijan puhelinnumero. Muilta osin yhteystiedot (osoite- ja asuinpaikka) peitetään asiakirjoista ainoastaan silloin kun asianosaisella on voimassa oleva turvakielto tai hän on pyytänyt yhteystietojensa salassapitoa.

Kun asianosainen pyytää tietoja tai asiakirjoja valituksen kohteena olevaan tukiasiaan liittyen ja valitusasiakirjat on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, ohjataan asianosainen ottamaan yhteyttä muutoksenhakuelimeen. Muutoksenhakuelin harkitsee voiko ja mitä tietoja antaa asiakkaalle. (Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa 9 §)